TRACTATUS

DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS

CAROLI GAGLIARDI

OLIM IN REGIO NEAPOLITANO ARCHI-GYMNASIO
JURIS CANONICI PROFESSORIS IN CATHEDRA DECRETI

IN HAC NOVISSIMA EDITIONE ACCESSERUNT ANIMADVERSIONES

Et additiones

JOSEPHI ROMANI PRESB. NEAP.

IN ARCHIEPISCOPALI LYCEO
UTRIUSQUE JURIS ANTECESSORIS SUBSTITUTI

TOMUS III.

Neapoli

EX TYPOGRAPHEO AD SIGNUM ANCORAE
MDCCCXLII.

CAP. XV.

DE POSSESSIONE EIUSQUE EFFECTIBUS (*).

(*) Ad *tit. XII. lib.* 2. Decretal. *de caussa possess.*, *et propriet.*

I. Collatio nisi praecesserit possessionem, intrusus, et praedo possessor erit.
II. Datus executor eam tradit.
III. In Ecclesia, vel ara tituli, aliove consueto loco.
IV. Per actus corporeos potestatem, munusque beneficiarii exprimentes.
V. Canonicatus, praebendaeve capitularis possessio coram Capitulo accipienda est.
VI. Archidiaconi olim, nunc executores dati speciatim novos beneficiarios in possessionem immittunt.
VII. Tempus capiendae possessionis post collationem beneficii nullo jure statutum est, praeterquam in resignationibus.
VIII. Suspectas vel simoniae, vel avaritiae solutiones omnes in provisionibus, et possessionibus beneficiorum vetat Synodus Tridentina.
IX. Possessio plures parit effectus.
X. Annalis possessor molestias dolosi expiscatoris, vel negligentis eludit.
XI. Triennalis non simoniacus, neque intrusus nullas impetrantium molestias timet.
XII. Regula de annali *possessore in multis ab ea* de triennali *differt.*

*

XIII. Pacificis tantum possessionibus ambae Regulae favent.
XIV. Pacificam possessionem interruptis lis mota in judicio.
XV. Insuper molestiae extrajudiciales eam de facto turbantes.
XVI. Spiritualia simul, et temporalia detinet possessor pacificus.
XVII. Titulo colorato, bonaque fide opus habet possessor triennalis.
XVIII. Propterea intrusos, simoniacos, et sine pontificia collatione adeptos vacantia apud Sedem haec Regula non tuetur.
XIX. Nec violentos invasores, aliosque plures titulo colorato, bonaque fide palam destitutos.
XX. Decennalis autem possessio prodest ingressis beneficium per simoniam ab aliis admissam, et pro retinendis incompatibilibus, et per gratiam a Papa signatam sine litteris plumbatis possidentibus.
XXI. Eaque legitimam tituli praesumptionem parit.

I. Collatio beneficii, vel institutio canonica quum ordinaria, tum pontificia per sese quum nullam possessionem transferat, sed jus tantummodo adipiscendae possessionis: necesse quidem est, ut in eam provisus de facto, et reipsa immittatur ab executore bullarum. Innocentius III. jure hinc merito distinxit institutionem spiritualem, et incorpoream a corporali possessione (1). Sed possessionem praeire omnino debet collatio (2). Si vero quis possessionem adprehenderit ante collationem, *intrusus* dicitur (3), et *praedo* (4), omnique jure quaesito privatur ipso

(1) Innoc. III. in *cap. cum Bertoldus* 18. *de re judicata.* Archidiaconus *de consensu Episcopi*, ait, *ipsum instituit in eadem Ecclesia, in* possessionem *eum induci faciens* corporalem. Id quoque distinxit in *cap. post electionem* 7. *de concess. praeb.*

(2) Honorius III. *in cap. illa devotionis* 2. *ne Sede vacante aliquid innovetur* confirmare ideo duxit magistro R. decano Teanensi Ecclesiam S. Leucii de Capua, quia ipsum praecedente collatione apostolica Capuanus Archiepiscopus de mandato Pontificis ea *investiverat:* hoc est in corporalem possessionem immiserat. *Investire* enim est possessionem juridicam beneficiario conferre, gl. in *cap. auctoritate* 4. *de institutionibus.*

(3) Innoc. III. in *cap. cum jamdudum* 18. *de praebendis* reprobavit, quod quidem electus ad praeposituram *die intrusionis suae ante confirmationem praesumpserit ministrare.*

(4) Paulus in *L. si ex stipulatione* 5. *D. de adquirenda possessione.*

facto, praetereaque censuram excommunicationis incurrit in poenam sacrilegae invasionis (1).

II. Novum beneficiarium immissurus in possessionem exequutor bullarum servare adamussim debet litteras collationis, seu institutionis, earumque formam sequi, et fines mandati non excedere (2).

III. Et quoniam certa capiendae possessionis forma nullo scripto jure, nec Regulis Cancellariae praescripta est, sufficit eam accipere quavis hora diurna in Ecclesia titulari, si extet, vel in Capella, et ara tituli, vel alio in loco, aut praedio, ubi consueverint eam praedecessores adipisci: quae ad possessionem omnium bonorum, et jurium ipsius beneficii adnexam accessorie extenditur (3). Si plures autem Ecclesiae aeque principaliter unitae sint, in earum singulis capienda possessio est: at sufficiet in principali tantum, quoties Ecclesiarum unio accessoria, et subjectiva fuerit.

IV. Itaque in loco beneficii constitutus executor una cum beneficiario, scilicet ingressus Ecclesiam, in qua illud erectum sit, post publicam inibi recitationem litterarum provisionis apostolicae, vel ordinariae coram pluribus testibus faciendam beneficiarium ipsum, vel ejus procuratorem inducet in possessionem corporalem, et realem beneficii: nimirum jubens, ut sese aqua lustrali adspergat, et genuflexus ante aram beneficii aliquantulum oret, majorem dein aram osculetur, Missale Romanum aperiat, et claudat, sacra ornamenta tangat, campanulas pulset, intra Ecclesiam deambulet, aliaque id genus agat personaliter, quae ad officium, et potestatem beneficiarii pertinent: denique ad futuram memoriam res ejusmodi gesta in publico instrumento describetur vel sejunctim, vel ad calcem earumdem litterarum (4).

V. In canonicatibus vero Cathedralium, et Collegiatarum

---

(1) Alex. III. in *cap. ex frequentibus* 3. *de institut.*

(2) Nam *diligenter sunt mandati fines servandi*, *ex l. diligenter* 5. *D. mandati*. Id quod in superiori *cap.* 14. expositum sat est.

(3) Quemadmodum possessio fundi ut adquiratur, non omnes oportet glebas pedibus calcare, Fagnan. in *cap. cum olim. de praescript. num.* 31.

(4) Rebuf. *par* 1. *de missione in possessionem.*

debet possessio accipi coram Capitulo, convocatis consueto campanulae signo Canonicis, alias habetur tamquam infecta (1). Nam inspicere Canonici debent, an provisus qualitates habeat necessarias ad formam statutorum, privilegioriumque Capituli, seu Collegii, et juramentum praestet de servandis statutis, et constitutionibus Capituli.

VI. Archidiaconus antiquo jure communi officium habet immittendi novos beneficiarios in possessionem, quam Innocentius III. *corporalem institutionem* appellat (2). *Institutio* autem stricte accepta est spiritualis: quia per eam conceditur spirituale jus canonicae, seu beneficii, seu ministerii ecclesiastici (3). Sed mos jamdiu inolevit post ademptam Archidiaconis potestatem vicariam Episcoporum, ut quilibet ecclesiasticus, vel notorius provisum ab Ordinario immittat in possessionem beneficii vigore clausulae bullis episcopalibus de stylo adjectae, qua omnibus, et singulis clericis, et notariis demandatur immissio novi beneficiarii in corporalem possessionem. Provisos autem apostolicos executor speciatim delegatus vel unus vel plures, vel ab eo, iisve subdelegatus. Quandoquidem canones, et leges cuique prohibent possessionem ejusmodi auctoritate propria apprehendere (4). Si cui autem Papa det facultatem capiendi auctoritate propria possessionem: is nonnisi vacuam ingredi poterit (5).

VII. Tempus, intra quod provisi de beneficiis corporalem debeant possessionem apprehendere, nullo generatim jure statutum est. Vix Greg. XIII. dum imperavit formam publicandae beneficiorum resignationis, jussit capiendam esse possessionem beneficii resignati etiam litigiosi intra sex menses, si beneficium citra montes fuerit, ultra vero montes, intra novem menses a data concessionis gratia, non autem a die praestiti consensus numerandos vigore litterarum apostolicarum desuper confectarum. Et si propter litem, aliudve legitimum impedi-

---

(1) Rota coram Buratto *dec.* 418. *num.* 11.

(2) Innoc. III. in *cap. ad haec* 7. *de officio Archidiaconi.*

(3) Gl. in *cap. auctoritate* 4. *de institutionibus.*

(4) Innoc. III. in *cap. olim* 12; et Greg. IX. in *cap. Pisanis* 19. *de rest. spoliat.*

(5) Fagnan. in *cap. cum olim de sent., et re judicata num.* 39.

mentum nequierit: saltem litteras apostolicas cum earum publicatione, si tunc facta erit, judici, seu executori illarum, vel aliis, ad quos pertinet, intra idem tempus praesentare, et pro ipsarum litterarum executione instare, et possessionem hujusmodi instanter petere teneatur. Qui vero provisus fuerit de beneficio in Ordinarii manibus libere resignato, intra tres menses a die sibi factae provisionis illam publicet, et possessionem beneficii capiat: alioquin illis elapsis irrita sit provisio, et beneficium eo ipso vacare censetur (1).

VIII. Tridentina Synodus cum nosset pravam consuetudinem, dum provisio, seu possessio alicujus beneficii, seu praebendae traderetur, usurpandi certas ex fructibus deductiones, vel promissiones, vel compensationes illicitas, quae *turnorum lucra* in aliquibus Ecclesiis nuncupabantur: decrevit, ut Episcopi eas fieri nullo pacto permitterent, nisi quae in usus pios convertuntur, eosque ingressus, qui simoniacae labis, aut sordidae avaritiae suspicionem habuit, et pravas consuetudines omnimodis abolerent, laudabiles vero approbarent (2).

IX. Effectus quidem proficui ex possessione profluunt. In primis enim fructus facit suos novus beneficiarius ab ipso captae possessionis die (3): quum pendentes, qui a die vacationis usque ad possessionem ejusmodi decurrunt, ad Cameram apostolicam, vel Ecclesiam pertineant (4), 2: interdictum, et retinendae et recuperandae possessionis ei cito conceditur sine tituli ostensione (5). 3. in pari caussa potior semper est conditio possidentis (6). Hic propterea praefertur ei, qui unum idemque beneficium eodem die impetraverit (7).

---

(1) Greg. XIII. in constit. *humano vix judicio* §. 5, *et* 12.

(2) Trident. in *cap. in pluribus* 14. *sess.* 24. *de reform.*

(3) Fagnan. in *cap. gravis num.* 45. *de restit. spoliat.*

(4) Ex infra dicendis *cap. de spolio etc.*

(5) Alex. III. in *cap. in litteris.* 5. *de restit. spoliat.* rescripsit *prius de violenta electione, quam de canonica institutione agi debere: quia praedo etiam est secundum rigorem juris restituendus.*

(6) S. August. in *can. non sane* 15. *C.* 14. *qu.* 5, Alex. III. in *cap. ad aures nostras* 6. *de praescript.* Bonif. VIII. in *cap. in pari caussa* 65. *de reg. jur. in VI.*

(7) Ex Bonif. VIII. in *cap. si a Sede Apostolica* 31. *de praeb.*

X. Post annum pacificae possessionis tutus est a molestiis expiscatoris quum subdoli, tum negligentis, qui scilicet beneficium ipsum possessori nulliter collatum fuisse contendens per obreptionem impetraverit sibi, ut vacans de jure, litemque judiciariam possessori non moverit intra sex menses a die impetrationis numerandos, vel eam non erit intra sex alios menses prosecutus. Nam Cancellariae Regula XXXV. *de annali possessore, ut improbi lites exquirentium motus comprimantur*, statuit, *quod quicumque beneficium ecclesiasticum tunc per annum immediate praecedentem* pacifice *possessum, et quod certo modo vacare praetenditur, deinceps impetraverit, nomen, gradum, et nobilitatem possessoris ejusdem, et quotannis ipse illud possederit, ac specificam, et determinatam; ex qua clare poterit constare, quod nullum ipsi possessori in dicto beneficio jus competat, caussam in hujusmodi impetratione exprimere, et infra sex menses ipsum possessorem ad* judicium evocari *facere, caussamque ex tunc desuper infra annum usque ad sententiam diffinitivam inclusive prosequi debeat et teneatur: alioquin impetratio praedicta, et quaecumque inde sequuta nullius existant firmitatis. Et idem impetrans de damnis, et interesse possessorem praedictum propterea contingentibus, et satisfacere, et si possessorem ipsum injuste, frivole, et indebite molestare repertus extiterit, quinquaginta florenos auri persolvere Camerae apostolicae sit adstrictus, nec alius quam praemissae vacationis modus etiam per litteras*, si neutri, *aut subrogationis, aut alias sibi quoad hoc, ut beneficium hujusmodi ea vice consequi, aut obtinere valeat, quomodolibet suffragetur, illudque nullatenus in antea litigiosum propterea censeatur. Quod etiam extendi voluit ad impetrantes beneficia ecclesiastica cujuscumque qualitatis per privationem, et amotionem, vel alias propter commissa excessus, et crimen vacantia, vel vacatura, et similiter ad impetrantes beneficia, tamquam vacantia per devolutionem* (1). Haec plane Regula cum prodiverit in odium impetrantis, vel improbi, vel negligentis: injusta idcirco

---

in VI., et Cancell. Reg. XVII. *concurrentibus in data*, de qua superius dixi *cap.* 6. *num.* 5, *et cap.* 12. *num.* 23.

(1) Regula haec *de annali possessore* typum fortasse habuit ab

possessio etiam nulla, et asinina, ut ajunt, sufficit ad eum a limine judicii repellendum (1).

XI. Triennalis autem possessio pacifica longe utilior est. Alia enim Regula XXXVI. *de triennali* definit, quod *si quis quaecumque beneficia ecclesiastica, qualiacumque sint, absque* simoniaco *ingressu ex quovis* titulo, *apostolica, vel ordinaria collatione, aut electione, et electionis hujusmodi confirmatione, seu praesentatione, et institutione. . . per* triennium pacifice *possederit (dummodo in beneficiis hujusmodi, si dispositioni apostolicae ex reservatione generali in corpore juris clausa* reservata *fuerint, se non* intruserit*) super eisdem beneficiis taliter possessis molestari nequeat: necnon impetrationes quaslibet . . . irritas, et inanes censeri debere, antiquas lites super illis motas penitus extinguendo* (2). Ex canone Concilii Africani desumpta haec Regula videtur, quo constitutum est, ut *si quisquam* Episcopus *aliquem locum ad catholicam unitatem converterit*. eumque *per triennium, nemine repetente converterit, ulterius ab eo non repetatur*: sed ejusmodi praescriptionis triennium non decurrat in praejudicium episcopalis cathedrae vel vacantis, vel schismaticae, nisi ab eo die, quo novus Episcopus ad eam assumptus erit, vel catholicam fidem amplexus (3).

XII. Differentias inter utramque Regulam recitata verba statuunt. Quandoquidem prior *de annali* spectat ad coercendam

---

ea possessione, quam leges civiles ex primo decreto judicis indulgent actori ob contumaciam adversarii. Innocentius III. in Concilio Lateranensi IV. etiam decrevit, quod actor ob contumaciam partis adversae possessionem adeptus rei servandae caussa, fiat elapso anno verus possessor, *cap. contingit* 9. *de dolo, et contumacia*

(1) Gomes. in *Reg. de annal posses. qu.* 57. *n.* 8, *et qu.* 64. *circa finem*, Gonzalez in *Reg.* 8. §. 7. *n.* 10. Card. de Luca *de beneficiis discur.* 47. *n.* 19.

(2) Triennali possessori favet etiam Regula XXIX. de subrogandis collitigantibus, quam supra exposui *cap.* 5. *n.* 61. In hoc igitur fallit Catoniana regula, cui suam addit auctoritatem Bonifacius VIII. in *cap. non firmatur* 18. *de reg. jur in VI.* inquiens: *Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit.*

(3) Conc. Africau. in *cap. placuit* 1. *de praescript.*

in primis fraudem, subreptionem, et negligentiam impetrantis, nullumque novum jus in beneficio tribuit possessori: posterior autem *de triennali* possessori potissimum favet, eique jus in re firmum tribuit, canonicam scilicet legitimamque justi tituli, et dispensationis pontificiae praesumptionem. Ea ortum actionis impetranti adversario non adimit, sed natam perimit, quoties intra sex menses, qui a die datae impetrationis decurrunt, litem ipse non intentarit, vel intra annum a die motae litis, in quo scilicet possessor vocatus in jus fuerit, numerandum prosecutus non sit: haec impetrantis actionem in ortu ipso praefocat. Ea in judicio tantum possessorio suffragatur: haec etiam in petitorio. Ea idcirco nullam requirit ostensionem tituli pro retinenda possessione mobili, et revocabili: haec titulum saltem coloratum exigit instar legitimae praescriptionis pro retinenda possessione irrevocabili. Ea suam saepe vim amittit ex clausula specialis derogationis, quae adjici solet in pontificiis impetrantium litteris: haec vero secus (1). Itaque impetrantem vel subdolum, vel desidiosum, quamvis vicerit annalis possessor, ac repulerit a judicio: tamen tutus a futuris molestiis, novisque adversariis non erit, quoad ipse triennalem pacifice impleverit possessionem. In eum porro insurgere adhuc alii poterunt, qui beneficium idem ab Apostolica Sede sine ullo vitio impetraverint cum expressa derogatione Regulae *de annali*, litemque rectius intra sex inde menses instituere, totidemque alios prosequi usque ad sententiam sedulo studuerint.

XIII. Ambae nihilominus Regulae istae postulant aequo jure possessionem pacificam, et non interruptam, nullisque molestiis turbatam intra annum. Nam utrique possessori quum annali, tum triennali, dum suis ii adversarii objiciunt speciatim Regulae alterutrius exceptionem, incumbit onus probandi concludenter possessionem suam eo die nemine contradicente revera captam, et pacificam in eam perseverantiam, effectusque ab ea productus, exercitium puta sacri ministerii, officiique spiritualis beneficio adnexi, et perceptionem fructuum una cum administratione rerum temporalium ad illud pertinentium (2).

---

(1) Hasce differentias observat etiam Rigant. *Reg.* 35. *de annali num.*89., et *seq.* in Reg.36. *de triennali* n.15,, et seq. n.214; *et seq.*

(2) Card. de Luca *de beneficiis in summa num.* 241. *et seq.*

Inanis porro, et frustranea esset nuda immissio in possessionem ex notarii, vel executoris testimonio, aut scriptura patens, nisi fructus exinde immissus perceperit, atque administrationem rerum beneficii temporalium, et spiritualium reipsa habuerit. Possessionem semel adeptus praesumitur quidem retinuisse continue, nisi probetur interrupta (1). Sed ostensa interruptio eam enervat, efficitque turbidam (2).

XIV. Pacificus plane possessor is est, cui nulla super beneficio mota quaestio *juris*, et lis fuerit in judicio, nullaeque molestiae *de facto* possessionem turbaverint (3). Hinc turbida in primis fit possessio, statim ac possessor intra annum possessionis suae instante adversario vocatus in jus erit primus adversarii libellus ei erit jussu judicis proprii, et competentis rite nunciatus (4), quo vel possessio sola, vel titulus, ac proprietas beneficii oppugnetur (5). Si vero post annum a die impetrationis elapsum lis possessori moveatur: non valet possessionem triennalem interrumpere ex vi Regulae *de annali* (6). Extincta quo-

---

(1) Rota *dec.* 794. *n.* 5, *et* 6. *coram Buratto*, *dec.* 117. *n.* 4. *par.* 17. *rec.* et in *Caputaq. canonicatus* 27. *Jan.* 1694. *coram Priolo*, apud Rigant. in *Reg.* 55. *num.* 130.

(2) Alex III. in *illud autem* 8, *et* Innoc. III. in *cap. auditis* 11. *in fine de praescript.* Diocl., et Maxim. in *l. longi* 2. *C. de praescript. longi temporis.*

(3) Rota coram Buratto *dec.* 669. *num.* 2. *dec.* 64. *n.* 9. *par.* 12. *rec.* Fagnan. in *cap. si quis num.* 5. *de confirm. utili.*

(4) Rota coram Dunozetto *dec.* 574. *n.* 3, coram Seraphin. *dec.* 316. *n.* 4, coram Coccino *dec.* 475. *n.* 6, *et par.* 9. *rec. dec.* 264. *n.* 11, *et par.* 19. *rec. dec.* 525. *§. fin.* Card. de Luca *disc.* 92. *n.* 22. Iustinianus in *l. ut perfectius* 2, et *l. si ex multis* 3. *C. de annali exceptione* statuit sufficere ad interrumpendam praescriptionem sive triennii, sive longi temporis denunciationem libelli factam, vel possessori praesenti, vel si abesset, praesidi, vel Episcopo, vel defensori, vel tabulario publico, vel tribus testibus. Interpellationem sufficere ait textus in *l.* 1. *C. de praescript. longi temporis.*

(5) Quidquid sit de beneficio ipso, quod *litigiosum* non efficitur, nisi per litis contestationem super titulo, ac proprietate, ex supradictis *cap.* 5. *num.* 60.

(6) Sever. et Antonin. in *l.* 1. *C. de prascript. longi temporis*

modolibet lite, vel per spontaneam adversarii cessionem, vel contumacem desertionem, vel rem judicatam, si possessor per integrum exinde triennium in pacifica possessione steterit, omni tempore, quod ante litem, vel ea pendente effluxit, abscisso penitus, et detracto, alios adversarios non timebit amplius (1). Qui vero definitivam pso se obtinuit sententiam, ad tranquillitatem possessionis non redit, nisi postquam sententia transiverit in rem judicatam: quum appellatio, vel nullitates in eam rite objectae suspendant litis extinctionem, et novi triennii cursum (2).

XV. Molestiae tum extrajudiciales quoties vel perceptionem fructuum, vel administrationem, et functiones beneficiarias quolibet actu naturali, et auctoritate vel privata, vel judicis incompetentis de facto impediant, seu possessorem sua e sede abjiciant, vel deturbent, pacificam quoque interrumpunt possessionem (3). Quaestiones juris extra judicium agitatae, vel ad judicem incompetentem delatae, non item.

XVI. Quodlibet beneficium ecclesiasticum duplici quum jure aeque principaliter constet ministrandi spiritualia, et percipiendi fructus temporales, ille solum videtur pacificus esse possessor, qui utroque fruatur: secus qui alterutro. Rota Romana quaestionem pro eo, qui jura tantum spiritualia sine perceptione fructuum possederat, minime definivit (4). Spiritualia si ab uno, et ab altero temporalia possideantur: neutrius tunc poterit pacifica possessio consistere. At eum procul dubio possessorem pacificum putant, qui majore ex parte res temporales detineat, fructusque percipiat, una cum spirituali ministerio (5).

Iuliano rescripsere: *num post* motam, *et* omissam *quaestionem ad nova dominia bona fide transierint*, *et exinde novi viginti anni intercesserint sine interpretatione: non est inquietanda, quae nova possidet persona.*

(1) Rota pluries apud Rigant., in *Reg.* 36. *num.* 87.

(2) Alex III. in *cap. super eo* 10., et Innoc. III. in *cap. bonae* 51. *de appellat.*

(3) Card. de Luca *loc. cit.* Rota apud Rigant. in *Reg.* 36. *n.* 60, *et seq.* tum *n.* 75, *et seq.*

(4) Rota *dec. n.* 39., *et dec.* 154. *part.* 12. *rec.* apud Rigant. *ibidem n.* 88.

(5) Rota *dec.* 154. *n.* 38. *par.* 12. *rec.* apud Rigant. *loc. cit. n.* 89.

XVII. Instar legitimae usucapionis bonorum (1) triennalis beneficiorum possessio titulum coloratum, bonamque fidem omnino postulat, ea ut valeat secundum Cancellariae Regulam prodesse (2): *cum in praescriptione rerum ecclesiasticarum bona fides. et justus titulus exigantur* ex juris axiomate, quod tradit Innocentius III. (3). *Justus*, inquam, titulus non revera, sed per speciem: scilicet verosimilis, probabilis, coloratus evidenter, quamvis invalidus, irritus, injustus latenter (4). Opus porro non habet jure possessionis adventitio, qui canonico titulo evidenter justo, et valido ecclesiasticum beneficium sit adeptus, et firmo jure possideat (5). Quemadmodum igitur jure civili rem alienam longaeva possessione praescribit, qui eam ex quovis contractu bona fide inito accepit a non domino, vel tamquam heres, aut legatarius putativi domini (6):

---

(1) Iustinianus in *l. un. C. de usucapione transformanda, et sublata differentia rerum mancipi, et nec mancipi,* statuit, *ut si quis alienam rem mobilem, seu semoventem in quacumque terra sive italica, sive provinciali* bona fide *per continuum* triennium *detinuerit, is firmo jure eam possideat, quasi per usucapionem eam adquisitam.*

(2) Pius IV. in responsione ad Germanos an. 1563. apud Raynaldum ad an. 1503. *n.* 44. Rigant. in *Reg.* 36. *n.* 90, *et seqq.*

(3) Innoc. III. in *cap. cum ex officii* 16. *de praescript.* Namque *beneficium ecclesiasticum non potest licite sine institutione canonica obtinere*, inquam cum Bonif. VIII. in *cap.* 1. *de reg. jur. in VI.* Idemque Innoc. in Conc. generali definivit: *uti nulla valeat absque bona fide praescriptio tam canonica, quam civilis . . . et qui praescribit, in nulla temporis parte habeat conscientiam rei alienae, cap. quoniam* 20, *et ult. eod tit.*

(4) Pseudo Synodus Basileensis an. 1421. *sess.* 23. *tit. de pacif. possess.* ita decrevit: *Quicumque non violentus, sed habens* coloratum titulum *pacifice, et sine lite praelaturam, dignitatem, beneficium, vel officium triennio proximo hactenus possedit, vel in futurum possidebit: non possit postea in petitorio, vel possessorio a quoquam molestari: excepto hostilitatis casu, vel alterius legitimi impedimenti, de quo protestari, et illud intimare teneatur.*

(5) Gl. in *cit. cap. cum. ex officii* 17. *verb. justus*, Rigant. in *Reg.* 36. *n.* 98. *et seq.*

(6) Ex *lib.* 41. *tit.* 4, *et seq. D. pro emptore, pro donato,*

sio jure canonico beneficium sibi praescribit possessor triennalis, qui illud ex. gr, ab Apostolica Sede nulliter per subreptionem, vel obreptionem sine dolo impetravit, etiamsi illegitimus, impubes, aliamve ob caussam incapax ipse fuerit (1), vel reservatum Sedi Apostoticae, aut devolutum ex ordinaria dioecesani Episcopi collatione obtinuerit, ignorans apostolicam reservationem in corpore juris non clausam, vel devolutionem. His enim casibus recte dicitur titulum habere coloratum ex institutione vel pontificia, vel ordinaria, bonamque fidem exinde praesumptam. At colorem justitiae omnem titulo adivit evidens illius nullitas, quae malam possessoris fidem detegit. Dissentiunt Doctores, an malae etiam fidei possessorem haec Regula tueatur (2). Quaestionem puto distinctione dirimendam, ut scilicet in possessorio tantum judicio mala fides triennali possessori non officiat: secus in petitorio.

XVIII. Quties autem vel tituli colorati, vel bonae fidei defectus pateat: nullus erit locus praescriptioni. Ad Germanos triennalis Regulae usum sine limitatione postulantes respondit Pius IV, hanc aequissimam pro triennali possessore latam nullo pacto ei suffragaturam, *qui evidenter notorie absque ullo canonico titulo in beneficium ecclesiasticum se intruserit* (3). Ipsamet Regula *de triennali* palam excipit *simoniacos* improba fide titulum adeptos, possessionemque nefariam ingressos (4): nec non *intrusos* sine collatîonis apostolicae titulo in

---

pro herede. Nam nullo justo titulo *praecedente possidentes ratio juris quaerere dominium prohibet, et usucapionem induci*, *l. nullo justo* 24. *C. de rei vindic.*

(1) Rigant. in *Reg.* 36. *n.* 197., *et seq.*

(2) Affirmant Gomesius in *Reg. de triennali quaest.* 42, Tondutus, Rubeus, Rota, ceteri apud Rigant. *ibidem n.* 215. Alii negant cum P. la Croix *theol. mor. lib.* 4 *n.* 695, Bauny *de beneficiis disp.* 11. *qu.* 5; Sanchez *lib.* 2. *cons. moral. lib.* 2 *cap.* 5. *dub.* 25.

(3) Pius IV. in resp. ad Germanos apud Raynald. *tom.* 2. *an.* 1563. *n.* 44.

(4) Igitur a contrario sensu qui beneficium sine vitio simoniae impetraverint ex apostolica, vel ordinaria collatione, et postea pro illo retinendo simoniam admiserint, praesidio hujus Regulae quidem utuntur, DD apud Rigant. *loc. cit. num.* 133. Qui simul observat simoniam realem dumtaxat triennali possessori nocere.

possessionem beneficiorum Sedi Apostolicae reservatorum reservatione in corpore juris clausa, scilict vacantium per obitum naturalem in Urbe, vel intra duas diaetas contingentem. Haec autem exceptio firmat regulam ia contrarium pro iis, qui ab Ordinariis locorum oblinent beneficia reservata reservationibus non clausis in corpore juris.

XIX. Iisdem etiam ex caussis possessio triennalis non suffragatur spoliatori violento, qui privata scilicet vi possessorem alium dejecerit (1): aut per sententiam notorie nullam possessoris injuste privati beneficium obtinuerit (2). Nec ei, qui beneficium impetravit ante verosimilem vacationis illius notitiam (3). Nec saeculari clerico, qui beneficium regulare ab Apostolica Sede obtinuit cum decreto profitendi vota regularia intra certum tempus, alias irrita sit collatio (4). Nec Lateranensibus professis sine pontificio indulto Parochiam saecularem adeptis (5). Neque impetrantibus per subreptionem monasteria, quae capita sunt Ordinum, sive prioratus, vel abbatias earumdem capitum filias, quoties singulorum qualitas expressa nominatim non sit (6).

(1) Post Sotum Rota coram Priolo *dec.* 395. *in fin. et dec.* 411. *n.* 8, *et* 9. Rigant. in *Reg.* 36. *n.* 148, *et seq.* id insuper firmat decreto superius laudato Synodi Basileensis, et antiquis notabilibus Cancellariae.

(2) Post Gomes., Rigant. *ibidem n.* 145.

(3) Rebuff. in *praxi benefic. gl.* 6, Kochier in *Reg. de verisimili notitia n.* 17. Rigant. in reg. 30. num. 35.

(4) Tondut. Pastor, Cabassutius, Brodeus ad Lovet. apud Rigant. in *Reg.* 36. *n.*184. At Sanchez *cons. moral. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 31, P. la Croix. *theolog. moral. lib.* 4. *n.* 669, et Fagnan. in *cap. cum in magistrum n.*33.*de elect.* tenent eis hanc Regulam prodesse, qui sine dispensatione apostolica, et sine decreto irritante beneficium regulare in statu clerici saecularis per triennium possederint.

(5) Ex decreto Clementis X. die 18. Martii 1671. apud Rigant. *ibidem n.* 161. Videsis dicta superius *cap.* 9 *n.* 33, *et seq.*

(6) *Trid.* in cap. *cum plerumque* 21. sess. 25. *de regular. sanxit* « ut in provisionibus monasteriorum (quae capita sunt, ac primates Ordinum, sive abbatiae, sive prioratus filiae illorum capitum nuncupantur) qualitas singulorum nominatim exprimatur, aliterque facta provisio subreptitia esse censeatur, nullaque subsequenti possessione etiam *triennali* adjuvetur ». *Videsis dicta superius* cap. 9. num. 32.

Nec possessori duorum incompatibilium (1). Neque ei, qui publicationem resignationis a Gregorio XIII. imperatam omiserit (2). Quique sacros ordines canonicatibus Cathedralium, vel beneficiis curatis adnexos, vel gradus juris, vel theologiae intra annum, aliudve spatium temporis praefixum litteris apostolicis cum decreto irritante gratiam ipso jure, quo nimirum titulus collationis apostolicae penitus deletur, et adimitur (3). Aut litteras apostolicae collationis falsaverit (4). Aut sine litteris vi solius gratiae signatae possessionem beneficii nactus sit (5). Neque consanguineis resignantium, vel Episcopi dioecesani adeptis ab ipso Episcopo beneficia in manibus ejus resignata (6). Neque iis qui beneficium de jurepatronatus, tamquam devolutum ab Ordinario loci spretis patronis expiscaverint (7). Hisce porro casibus vel titulus coloratus, vel bona fides, vel utrumque deficit.

---

(1) S. Congr. Conc. in *Aquilana* 14. *Aug.* 1642. proposito dubio, *an praesumpta* dispensatio, *in quà fundatur Regula* de triennali, *habeat locum contra decreta S. Conc. Trid. cap.* 4. *sess.* 7, *et cap.* 27. *sess.* 24, *et cap.* 15. *sess.* 25. *de reform.* (quae sanxerunt *ipso jure* vacare beneficia omnia incompatibilia, nisi alterutrum ea possidens intra sex menses dimiserit), *ita ut possidentes beneficia contra dispositionem dictorum decretorum ex tali praesumpta dispensatione suam possessionem tueri valeant?* respondit *non habere locum contra dicti Concilii Tridentini decreta.* Idipsum pluribus firmant Fagnanus in *cap. de multa de praeb. num* 48; *et seq.* Garcia, Pitonius, Rota; ceteri apud Rigant. *loc. cit. n.* 151. *et* 155.

(2) Gregor. XIII. in *const. humano vix judicio* 84. aperte sanxit *constitutiones de annali, et triennali possessore* nullimode suffragaturas tam resignantibus, quam resignatariis publicationem negligentibus. De qua dicam inferius.

(3) Rota coram Raynaldo Petrutio, Piton., Card. de Luca, alii apud Rigant. *loc. cit. n.* 186. Secus dicendum, ubi irritans ejusmodi decretum collationi apostolicae adjectum non sit.

(4) Ant. M. de Nigris *de vacat. benefic. cap.* 33. *n.* 5. *lib.* 1.

(5) Id aperte sanxit Iulius III. *const.* 3, et definivit Rota *dec.* 216. *n.* 8, *et seq. par.* 6. *rec.* apud cit. de Nigris *cap.* 51. *n.* 30.

(6) Ex *const.* 58. S. Pii V, *et* traditis *a* Rigantio *loc. cit. n.* 126.

(7) Rota in Ostunensi 10. Decembris 1708. coram Crispo *dec.* 3. et alibi apud Rigant. *loc cit. num.* 144.

XX. Ex his autem ipsis triennali Regula exclusis nonnullos juvat possessio decennalis, quae vim habet supplendi omnes fere tituli defectus (1), et firmandi praesumptionem apostolicae dispensationis urgentiorem (2), et elidendi contrarias quoque praesumptiones. Itaque adeptus beneficium per simoniam a suis consanguineis, se inscio, vel contradicente admissam, quamvis tueri se nequeat praesidio triennalis possessionis, quia in externo foro simulata, et affectata jure praesumitur ea ipsius ignorantia, et contradictio (3): tamen proderit possessio decennalis contrariam ejusmodi praesumptionem absorbens, novumque titulum dispensationis apostolicae (4), quam solet ignorantibus Papa indulgere (5), pariens praesumptione validiore. Ad retinenda etiam incompatibilia prodesse decennalem possessionem Doctores concordant (6). Ea insuper, quae sine Datariae litteris provisus per Signaturam nactus fuerit (7).

XXI. Consentiunt plane Doctores, quod possessor decennalis non cogatur titulum, qui pro eo praesumitur, ostendere (8). At vero ad colorandum eum, seu potius ad jure praesumendum deficientis tituli colorem tres alios annos ultra decem requirunt (9). Adeptus hinc beneficium, uti vacans per obitum ejus,

---

(1) Card. de Luca *de benefic. in summa num.* 244, Rota, et DD. apud Rigant. in *Reg.* 36. *n.* 96.

(2) Rota *dec.* 341. *num.* 6. *par.* 15. *rec.*, coram Bichio *dec.* 198. *num.* 3, et alibi apud Rigant. *loc. cit. n.* 156.

(3) Ex *cap. sicut* 33. *de simonia*, et *cap. tuam* 10. *de aetate et qualit.*

(4) Anton. M. de Nigris *de vacat. benefic. cap.* 30. *n.* 12, *et* 13. *lib.* 1.

(5) Clemens III. in *cap. de regularibus* 25, et *cap. ex insinuatione* 26. *de simonia*, Coelestin. III. in *cap. nobis* 27. *eod tit.*

(6) Apud Rigant. *ibidem n.* 156, et de Nigris *cap.* 7. *n.* 27.

(7) Card. de Luca *de benefic. disc.* 91, *et* 131; de Nigris *loc. cit cap.* 51. *n.* 30.

(8) Card. de Luca *disc.* 91. *de benefic.* 16, Rota coram Penia *dec.* 1004. *n.* 4, coram Celso *decis.* 130. *n.* 10, *dec.* 178. *n.* 12 *par.* 11 *rec.*, et alibi, Pastor, Tondutus, Peleus, Lotterius apud Rigant. in *Reg.* 36. *n.* 66.

(9) Card. de Luca *loc. cit. n.* 15, Rota coram Ubaldo *dec.* 877. *n.* 3, coram Coccino *dec.* 475. *n.* 4, coram Penia, *dec.* 1004.

qui illud possedit per decennium, tutus omnino est a molestiis cujuspiam, qui illud ipsum ex vacatione, *ut prius* impetraverit (1). Quisquis eum beneficium vacans per alicujus obitum nanciscitur, titulum defuncti non cogitur is ostendere: sed sufficit ei possessionem dumtaxat demonstrare, ut preces ipsius hac in re innixae veritati judicentur (2).

CAP. XVI.

DE SEQUESTRATIONE POSSESSIONIS ET FRUCTUUM (*).

(*) Ad *tit. XVII. lib.* 2. Decretalium.

I. Deposito aequatur litigiosae rei sequestrum.
II. In caussis beneficiariis vel fructus tantum temporales, vel tota administratio spiritualium, ac temporalium sequestro dantur.
III. Lite pendente sequestrum vetat regula juris.
IV. Sed variis ex caussis eam limitantibus judices arbitrium habent sequestrandi fructus.
V. Hocce sequestrum vel initio litis decernitur, vel in decreto termini reservatur ad quamlibet partem judicii.
VI. Alterum formale non adponitur, nisi post sententiam in Curia tantum Romana prolatam contra possessorem non triennalem.
VII. Violantes formale sequestrum incurrunt excommunicationem, et a jure cadunt suo.
VIII. Ob suspicionem amoveri sequester potest, aliusque idoneus subrogari.

I. Depositarium rei litigiosae jureconsulti *sequestrem* appellant: quum *in sequestrem depositi actio competat* ex Ulpiani sententia (3), seu *depositi sequestraria actio*, ut ait Pomponius (4). *Sequester* a Modestino *dicitur is, apud quem plu-*

n. 4, coram Bichio *decis.* 198. *n.* 86, coram Celso *dec.* 180. *n.* 11, et *dec.* 518. *n.* 16. *par.* 14. *rec.*

(1) Rota coram Priolo in Conchensi 12. Iunii 1701, apud Rigant. *loc. cit. n.* 29.

(2) Ex Lapi sententia *alleg.* 89 Rota coram Coccino *dec.* 188. *n.* 2, de Nigris *de vacat. benefic. lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 29.

(3) Ulp. in *l. ei apud quem* 5. *D. depositi.*

(4) Pompon. in *l. si in Asia* 12. *D. eodem.*

res eamdem rem, de qua controversia est, deposuerunt: dictus ab eo, quod occurrenti, aut quasi sequenti *eos qui contendunt, committitur* (1): vel quod ejus fidem *sequantur* ambo collitigantes. Dum igitur judex alicui vel officio suo, consensu signatorum controversae rei custodiam committit eo pacto, ut lite finita rem ipsam una cum fructibus restituat victori: *sequestratio*, et *sequestrum* fieri tunc dicitur.

II. Duplex usuvenit sequestrum in caussis beneficiariis, altero nimirum sola fructuum perceptio, et custodia in sequestrem transfertur, quum beneficiarius administrationem rerum spiritualium, et ministerium Ecclesiae, officiumque sibi retineat; altero tota Ecclesiae, seu beneficii administratio quum spiritualis, tum temporalis, videlicet ecclesiasticum ministerium una cum fructibus temporalibus beneficiario adimitur. Illud *provisionale*, hoc pragmatici *formale* appellant.

III. Initio litis, eaque pendente, quoad usque jura partium in ambiguo versantur, probationibus in judicio non factis, neque discussis, sequestrum jura, et civilia, et canonica prohibent: quod scilicet possessori, vel ex toto, vel ex parte adimit possessionem, et ordinarium interdictum retinendae possessionis. Pecuniae sequestrationem inhibuerunt speciatim Honorius, et Theodosius Imp. in profanis caussis contractuum, antequam debitor probationibus actoris rite convinceretur: quum eo non probante sit absolvendus (2). Nam Felix II. ad Episcopos in Alexandrina Synodo congregatos rescripsit, quod nullus litigantibus Sedes, puta Ecclesias, et beneficia, surripere, aut res eorum auferre, aut aliquam eis vim inferre praesumat, antequam eorum caussa finiatur (3). Ideo enim melior potissimum est conditio possidentis, quam petitoris, quia lite pendente *uti possidetis, ita possideatis* oportet ex recepta interdicti possessori formula (4).

IV. Nihilominus *provisionale* sequestrum passim usurpatur, et apponitur super beneficii litigiosi fructibus, quoties id aequum prudenti judicis arbitrio videatur. Puta propter scandalum evi-

(1) Modestin. in *l. sequester* 110. *D. de verb. sign.*
(2) Hon., et Theod. in *l. un. C. de prohibita sequestrat. pecuniae.*
(3) Felix II. in *can. quoties* 16. C. 2. *qu.* 6.
(4) Quam tradit Ulpianus in *l. 1. D. uti possidetis.*

tandum (1), vel ob probabilem dissipationis fructuum timorem (2), eo praesertim casu, quo possessor a sententia contra seipsum lata provocaverit (3). Vel in poenam contumaciae (4). Vel ob attentati vitium, si possessio post interpositam appellationem, aut intra decem dies ad appellandum concessos capta fuerit (5). Vel ob apertam tituli deficientiam, vel turbidam possessionem, aliamve probabilem caussam ex facti, rerumque adjunctis eruendam. Et vicissim contrario judicis imperio, arbitrioque istiusmodi sequestrum provisionale tolli, et revocari solet, quoties prudentia, et aequitas id suadeat; praeserlim si beneficii possessor idoneam praestabit cautionem, vel satisdationem servandi fructus, eosque victori, postquam succubuerit, exhibendi. Nam ex pragmaticorum proverbio, *cautio est medicina sequestri*. Pius IV, ubi constet de reservatione beneficii litigiosi (6), et S. Pius V, quoties lis vertitur circa dignitatem, vel canonicatum, vel portionem Ecclesiae Cathedralis, vel Collegiatae (7), jubent sequestrum super fructibus tunc apponi.

V. Ut autem *lite pendente nihil innovetur* a judice juxta vulgarem juris regulam; qui litigiosam in eodem statu, in quo ante litis contestationem erat, relinquere post contestationem ad exitum usque judicii debet (8): haec praxis in foro

(1) Innoc. III. in *cap. ad hoc unxit.* 1. de *sequestrat. possess. et fruct.*

(2) Honor. III. in *cap. dilectus* 2. *eod. tit.*

(3) Greg. IX. in *cap. ab eo* 3, *et fin. eod. tit.* Innoc. III. insuper in *cap. pastoralis* 53. *de appellat.* rescripsit proventus ecclesiasticos subtrahi appellantibus a sententia excommunicationis debere, eosque ad tempus ecclesiasticis beneficiis spoliari. Nam *illi proventus ecclesiastici merito subtrahuntur*, textus ait, *cui Ecclesiae communio denegatur.*

(4) Alex. III. in *cap. ex litteris* 2. *de dolo, et contumacia*, Innoc. III. in *cap. olim.* 25. *de rescriptis.* In utroque enim foro jamdiu exolevit missio actoris in possessionem adversarii contumacis ex primo, vel secundo decreto.

(5) Bonif. VIII. in *cap. non solum* 7. *de appell. in VI.*

(6) Pius IV. in *const. sanctissimus*, apud St. Quaranta verb. *sequestrum.*

(7) Pius V. in *const. cordi nobis*, apud eumdem.

(8) Gelasius in *can. quia res 50.*, *et fin. C. XI, qu.* 1.

inolevit, ut antequam terminus ad probandum incumbentia impertiretur, petitum faciat sequestrum: vel saltem in ipso termini decreto sibi judex reservet provisionem faciendam super petito sequestro in qualibet parte judicii, quatenus si intra termini probatorii compilationem constiterit de bono jure petitoris, valeat sequestrum rite decernere, explicando provisionem in decreto termini reservatam (1).

VI. Quod vero ad *formale* sequestrum, Clemens V. in Concilio Viennensi constituit, *ut una contra possessorem diffinitiva sententia super beneficio* apud Sedem Apostolicam dumtaxat *in petitorio*, *vel possessorio promulgata*, *beneficium ipsum a possessore hujusmodi* (*dum tamen* triennio pacifice *ab eo antea* possessum *non fuerit*) *per loci Ordinarium apud aliquam personam idoneam sequestretur*, *quae* plenam *de ipso* curam *gerens*, *id*, *quod de fructibus ipsius (debitis ejusdem supportatis* oneribus*) superesse contigerit*, *illi restituat*, *qui finalem in caussa victoriam obtinebit* . . . . *non obstante si contra praefatam sententiam de nullitate forsan opponatur* (2). Una igitur vel prima sententia, quam pronunciaverit contra possessorem Curia Romana, non obstante appellatione, vel remedio nullitatum, locum formali sequestro dat: quod beneficii substantiam afficiens omnem penitus possessionem adimit, cautionis medicinam non admittit, nec revocatur umquam, nisi per rem judicatam in exitu litis (3). At aliorum inferiorum sententia una, quae appellatione interposita, aliove juris remedio suspenditur, hunc effectum non parit. Absurdum enim esset, quod per singulas ordinariorum, vel delegatorum

---

(1) Regens de Rosa in *prax. civ. decretor. in prima inst. ord. jud. cap.* 6. *n.* 14, *et seq.*

(2) Clementina *un. de sequestrat. possess.*, *et fructuum.*

(3) Card. de Luca in *summa de benefic. num.* 277. jus etiam civile vetat sequestro datam semel pro executione sententiae possessionem revocari ante rem judicatam, *l. si pecuniae* 6. §. *un. D. ut in possessionem legatorum.* Qui *fideicommissi servandi caussa*, Iulianus ibi ait, *in possessionem missus est*, *non prius de possessione decedere debet*, *quam ei fideicommissum solutum*, *aut eo nomine satis datum fuerit*, *nam quod si integra re fieret*, *in possessionem non mitteretur id cum offeretur. discedere a possessione debet.*

judicum sententias, quae revocantur saepius, et facilius, possessores ab eis appellantes possessione sua interea priventur: dum appellatione lis ad contestationis terminum redierit. Triennalem vero possessorem ab omni etiam formali sequestro palam eximit expressa Clementinae constitutionis littera.

VII. *Si quis autem*, idem Clementinae textus ait. *sequestrationem hujusmodi impedire, vel fructus sequestratos quoquo modo praesumpserit occupare: excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, a qua (nisi impedimento prius amoto, et occupatis per eum fructibus restitutis) nullatenus absolvatur. Et nihilominus si de litigantibus fuerit: jure (si quod in hujusmodi beneficio, vel ad ipsum forsitan competebat eidem) hoc ipso se noverit cecidisse.* Censuram hanc majorem jacturamque totius juris in beneficio quaesiti incurrunt violatores formalis tantum sequestri: non alii, qui alias poenas pro modo contumaciae suae, spretaeque jurisdictionis dabunt arbitrarias.

VIII. Suspectum utique sequestrem fas est partibus ejurare, ejusque amotionem rite postulatam cognita suspicione obtinere, ut possessio ad alterius idoneae personae custodiam, curamque transferatur (1), quoadusque judicata res litem penitus extinxerit.

CAP. XVII.

DE FRUCTIBUS

I. A beneficio, quod spiritualis juris est, fructus temporales differunt.

II. Nec non a praediis, et rebus Ecclesiae fructus ipsos parientibus.

III. Stricta notio fructuum distributiones quotidianas non continet.

IV. Incerti distributionum fructus labore personali quaeruntur, certi secus.

V. Distributiones quotidianae instar diurni stipendii ad heredes transmittuntur.

VI. Fructus generatim suos facit beneficiarius a die adeptae

(1) Ridolphin. in *prax. judic. par. 2. cap. 12. n.* 75, *et* 331.

possessionis, qui suum impleat officium, secus qui idipsun non implet, nec residet.

VII. Facere suos idem sonat, quod dominium adquirere.

VIII. Eosque profanos efficit, statim ac perceptos cum rebus suis commiscet, et distrahit ad libitum, suisque creditoribus obligat.

IX. Locare praedia ad triennium beneficiario licet sine anticipatis solutionibus, et sine successorum praejudicio.

X. Locationes ecclesiasticae ex indulto ultra unicum annum cum anticipata solutione non valent, nec obligant successorem.

XI. Cessio exactionis fructuum beneficii ad vitam, vel in longum tempus irrita nunc est, simul, et cessio pensionis intra sex menses a die possessionis.

XII. In pauperes, et fabricam Ecclesiae, aliosque pios usus a fundatore volitos sunt beneficiorum fructus ex parte impendendi.

XIII. Portionum istarum administratores, et dispensatores sunt ipsimet beneficiarii.

XIV. Solis primum Episcopis qua saecularibus, qua regularibus concredita fructuum omnium ecclesiasticorum administratio libera, tum ad omnes beneficiarios extensa.

XV. Clericis beneficiariis adimere partem administrationis fructuum beneficiorum etiam de jurepatronatus non licet respectu pauperum, et fabricae.

XVI. Negligentibus refectionem Ecclesiarum beneficiariis Clemens VII. partem fructuum sequestro dare jussit.

XVII. Aliis quoque oneribus subiguntur fructus beneficiorum, seminarii taxae, et stipendio Canonici theologi, simul et grammaticae magistri.

XVIII. Usufructuariis beneficiarios clericos alii aequant.

XIX. Usuarios alii eos esse maximopere contendunt.

XX. Horum sententia non minuit liberalitatem clericorum erga suos consanguineos pauperes.

XXI. Alii usufructuarios quoad vivunt, usuarios tempore mortis existimant probabilius.

XXII. Donationes inter vivos fructuum ecclesiasticorum idcirco valent, at quae mortis caussa, vel tempore fiunt non item.

XXIII. Fructuum alii naturales, aliique civiles sunt.

XXIV. Rursum dividuntur in consumptos, et extantes, in perceptos seu exactos, et pendentes, seu inexactos.

I. Quoniam spirituale jus percipiendi ecclesiasticos redditus propter spirituale ministerium in beneficiis ecclesiasticis a fru-

ctuaria perceptione redditaum distinguitur (1):duo proinde jura in eisdem singulis separatim considerant: alterum scilicet *spirituale*, quod hactenus expensum est, et alterum *temporale*, quod corpoream utilitatem solummodo spectat (2), mox edisserendum. Hinc patet, cur fructus beneficii temporales ab ipso beneficio, suaque ipsorum caussa producente abscissi, et sejuncti instar rerum profanarum censeantur in contractibus humanis, et dispositionibus (3).

II. A rebus praeterea Ecclesiae non alienandis,hoc est praediis qua urbanis, qua rusticis, et capitalibus pecuniariis (non aliter quam effectus a caussa) distinguendi sunt fructus ecclesiastici, quos suum ad libitum distrahunt, et consumunt clerici beneficiarii. *Fructus* enim *a ferendo dictus est*, ut sit *omne*, *quod res ferât* (4). Quidquid ergo emolumenti,ac redditus tam ex praediis, statisque censibus, et pensionibus, quam ex incertis proventibus, et distributionibus etiam quotidianis (5) beneficiarius quotannis percipit intuitu Ecclesiae, suique beneficii, sub lata et generali fructus ecclesiastici notione continetur.

III. Si vero specialis, et stricta ejusdem vocis significatio spectetur: fructuum nomenclatura quotidianas distributiones minime complectitur. Quidquid enim sine personalis laboris, aut servitii necessitate ad beneficiarium obvenit ex sola beneficii possessione,ac titulo, *fructus* dicitur speciatim. Quod autem is adquirit in dies ob suam in choro,officiisve sacris praesentiam operosam,ceu diurnum quotidiani laboris stipendium,atque singulos in dies,vel horas dividitur in pecunia, aliave specie iis tantum, qui personaliter intersunt divinis officiis,muneribusque sacris obeundis, *distributionis quotidianae* nomen,et naturam proprie habet (6). Hac inter utrumque vocabulum differentia fit, ut in-

(1) Liquet ex supradictis *cap.* 2. *n.* 1, *et seq.*

(2) Rota *dec.* 200. *n.* 11. *par.* 6. *rec.*, et *dec.* 36. *n.* 31. *par.* 12, *rec.* alibique.

(3) Ex traditis a Card. de Luca *de regal. disc.* 11. *n.* 10, et infra dicendis.

(4) Ex sententia Varronis *lib.* 4. *de lingua latina.*

(5) Eas *manualia* beneficia, seu *victualia* Bonifacius VIII. appellat in *cap. un. de cler. non resident. in VI.*

(6) Et *cit. cap. un.* Videsis quae dixi *lib.* 1 *Inst. Canon. tit. de Canonicis.*

ter fructus fere non aggregentur quotidianae distributiones in rebus odiosis, quae strictam postulant interpretationem, quoties jura, vel statuta, vel pontificiae litterae fructus alicui oneri obnoxios faciunt (1). Itaque si tertiam, vel mediam, vel aliam quamlibet partem *fructuum* beneficii Pontifex annua pensione in alicujus favorem solvenda oneraverit: ea ad quotidianas distributiones non extenditur (2). Et beneficium adeptus ab Apostolica Sede, cujus annuos fructus praenarraverit non excedere certum valorem tot florenorum, non cogitur certorum fructuum quantitati addere valorem incertarum hujusmodi distributionum, ubi veritatem expositi valoris debet exequutori apostolicarum litterarum ipse ostendere (3).

IV. Fructus *incertos*, et *varios* esse distributiones quotidianas nemo dubitat. Sed eas a fructibus *certis*, et *fixis* praediorum, rerumque immobilium, vel quasi stabilium ideo secernunt Doctores, quia incertum nimis est, an ipsas actu servientibus debitas beneficiarius personali praesentia, suisque laboribus, et operibus sit reapse lucraturus. Certos vero fructus is tuto percipit continenter, nulla fere habita ratione laboris personalis, vel praesentis muneris.

V. Qui divinis intersunt officiis, ex integro percipiunt distributiones: qui vero aliter de iisdem quidquam receperint (exceptis infirmis, et legitime impeditis), earum tunc receptarum *dominium non adquirit, nec facit eas suas*, ex textu Bonifacii VIII. (4). Cum itaque beneficiarius distributionum emolumenta lucretur non secus, quam laboris mercedem, et stipendium personalis operae: eas jure merito ad profanos etiam heredes transmitti Doctores putant (5).

VI. Ministerium qui suum impleat, et onera Ecclesiae beneficiique sui ferat a die adeptae possessionis, is *facere fructus*

---

(1) Covarr. *lib.* 3. *var. cap.* 13. *n.* 1.

(2) Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.* 7. *qu.* 2. *num.* 29.

(3) Rota *dec.* 79. *par.* 4. *rec.*, et alibi. Videsis dicta superius *cap.* 12. *n.* 6, *et seq.*

(4) Bonif. VIII. in *cap. consuetudinem un. de cler. non resident.* Consonant Conc. Lateran. sub Leone X. *sess.* 9., et Trid. in *cap. Episcopi* 3. *sess.* 22, *et cap.* 1. *sess.* 23. *de ref.*

(5) Covarr. in *cap. cum in officio de testam. num.* 4, et Card. de Luca in *summa de benefic. num.* 288.

suos in sacris canonibus dicitur (1): et e contrario non facere suos, qui ex. gr. horas canonicas non persolvunt quotidie (2), suumque officium, propter quod sit beneficium cujusque institutum, non impleant, nec qui suscepta cura animarum intra duos menses a die possessionis publicam fidei professionem non fecerint, vel non resideant (3). Tridentina Synodus declaravit non residentem vel Episcopum, vel Parochum *pro rata temporis absentiae fructus suos non facere, nec tuta conscientia illos sibi detinere posse: sed teneri illos fabricae Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare*(4). Sanxitque iisdem non residentibus *nec privilegia, neque indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragari* (5). Absentes itidem a choro Canonici non lucrantur distributiones, fructusque amittunt primi anni dimidios, alterius deinde intregros (6).

VII. *Fructus facere suos* idem sonat apud jureconsultos, quod ipsos jure dominii adquirere, ac lucrari cum arbitrio de iis disponendi suum ad libitum. Iulianus docuit possessorem bonae fidei, et fructuarium perinde *facere fructus suos*, atque dominum praedii (7). Quo enim jure humano cum S. Augustino dicimus: *haec villa* mea *est*, *haec domus* mea, *hic servus* meus *est* (8): eodem ipso post divisa jam inter homines dominia rerum, *alius hoc* suum *esse dixit, et alius illud* (9). Ad dominium porro indicandum spectant potissimum vocabula *meum*, et *tuum*, et *suum* (10).

---

(1) *Cit. cap. un. de cler. non resid.*

(2) Ex S. Pii V. *const.* 135. edita an. 1571, et communi Doctorum sententia.

(3) Trid. in *cap. cum dignitates* 12. *sess.* 24, *de ref.*

(4) Trid. in *cap. cum praecepto* 1. *sess.* 23. *de ref.*

(5) Idem in *cit. cap. cum dignitates* 12. *sess.* 23. *de ref.*

(6) Idem in *cit. cap. cum dignitates* 12. *sess.* 24. *de ref.*

(7) Iulian. in *l. qui scit* 25. *D. de usuris, et fructibus.*

(8) S. Aug. in *can. quo jure dist.* 8.

(9) Clemens in *can. dilectissimis C.* 12. *qu.* 1.

(10) Glos. in *cit. can. quo jure. Verbum* suum *ambiguum est*, Pomponius ait, *utrum de toto, an de parte significet: et ideo qui* juxta suum *non esse dicit, adjicere debet, neque* sibi communem *esse, l. pupillus* 239. §. *fin. D. de verb. sign.*

VIII. Iulius III. aperte declaravit fructus ecclesiasticos, *postquam ad manus beneficiatorum pervenerint, et cum aliis ipsorum rebus* commixti *fuerint, et incorporati, non alterius in ecclesiasticis, sed potius ipsorum beneficiatorum* propriis, *et ab eis adquisitis* bonis *judicandos esse, eosque adeo pro* saecularibus, *et profanis haberi, ut de eis* testamento, *aut alias* disponendi *facultas beneficiatis per Sedem Apostoli cam concedi consueverit* (1). Propterea eis beneficiarius quisque utitur, fruitur ad consumptionem usque, eosque nedum ipse consumendi facultatem habet, sed distrahendi etiam per quoslibet contractus legitimos quum onerosos, tum lucrativos, aliisque donandi inter vivos irrevocabiliter, non secus, quam profanos (2). Quumque illos semel alienaverint, vendiderint, vel aeris alieni hypothecae, aut pignori supposuerint: ita obnoxios creditoribus suis afficiunt, ut judices ecclesiastici eosdem saepe dari sequestro jubeant pro cautione creditorum, vel creditoribus tradi pro executione rei judicatae (3).

IX. Locare item praedia Ecclesiarum possunt, ut accipant a conductoribus annuum pensionis canonem, fructum scilicet civilem vice fructuum naturalium (4). Sed locatio ultra triennium extendi sine adsensu apostolico nequit (5). Synodus Tridentina animadvertens *magnam Ecclesiis perniciem afferri, quum earum bona, repraesentata pecunia, in successorum praejudicium aliis locentur:* decrevit, ut *omnes* locationes *si* anticipatis solutionibus *fiant nullatenus in praejudicium* successorum

---

(1) Iulius III. in *const. cum sicut nobis*, die 26. Iunii 1550.

(2) Rota *dec.* 442. *part.* 4. *dec.* 386. *par.* 9, *et dec.* 368. *par.* 12. *rec.* alibi passim.

(3) Ex decretali epistola Lucii III. in *cap. pervenit* 2. *de fidejussoribus.*

(4) Innoc. III. in *cap. vestra* 2. *de locato, et conducto*, rescripsit valere consuetas proventuum ecclesiasticorum locationes *ad firmam*, dummodo ad feudum, vel alienationem non extendantur.

(5) Coelestin. III. in *cap. ad audientiam* 9. *de reb. Eccl. alien.*, *vel non* rescripsit locationes praediorum Ecclesiae, quas quidam Canonici in perpetuum fecerant, rescindendas esse. Paul. II, in extravag. *ambitiosae un. eod. tit.* concessionem, hypothecam, locationem, et conductionem *ultra triennium* vetuit, nec non infeudationem, vel contractum emphiteuticum.

validae intellegantur, quocumque indulto aut privilegio non obstante: nec hujusmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmentur. Sanxit etiam *non licere* jurisdictiones *ecclesiasticas, seu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in spiritualibus locare, nec conductoribus per se, aut alios eas exercere, aliterque concessiones etiam a Sede Apostolica factae subreptitiae censeantur* (1).

X. Tum Cancellariae Regula LXIX. novus quisque Pontifex *indemnitati Ecclesiarum, et successorum in beneficiis consulere volens*, revocat cassatque *omnia, et singula indulta, et facultates in ea parte, qua nondum vere, et realiter suum sortitae sunt effectum, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores suos hactenus ad favorem quarumcumque personarum concessas, quibus eis vel earum singulis* ullo modo, *et ex quavis caussa, vel praetextu permittitur* fructus *certos, vel incertos, jura, obventiones et emolumenta quaecumque quorumlibet beneficiorum per eos obtentorum* anticipatis *solutionibus ultra* unicum annum elocare, *arrendare, ad firmam, vel responsionem concedere, vel eos ad favorem quarumcumque personarum quomodolibet* obligare, *vel hypothecare, in solutum dare, aut de eis quomodolibet, et ex quavis caussa disponere pro tempore ad vitam beneficiatorum et tempus, quo beneficia hujusmodi obtinuerint, minime restricto, et coarctato* (2). Hinc patet, cur valeant statuta, et consuetudines locorum, si quae sint, et synodica decreta, quod fructus beneficiorum primi solius anni ad heredes defuncti beneficiarii, non ad successorem beneficiarium pertineant (3). Colligitur etiam, quod successor in beneficio possit canonico jure

---

(1) Trid. in *cap. magnam* 11. *sess.* 25. *de ref.* Conferenda huc sunt decreta Conc. Romani sub Bened. XIII. in *cap. un de reb. Eccl. non alien.* pro locationibus ecclesiasticis, et contractibus emphiteuticis, ejusque constitutio *ex quo* pro indemnitate, et utilitate Eccl. Benev. dioecesis.

(2) Reg. 69. *de revocatione indultorum superviventiae*. Secundam hujus Regulae partem firmavit Urbanus VIII. *const.* 28, et 80.

(3) Ex traditis a Benedicto XIV. *lib.* 7. *de Synodo dioec. cap.* 20. *num.* 3, post Rotam coram Seraphino, etc.

conductorem praedecessoris beneficiarii repellere a locatione ultra annum extensa, perinde ac usufructuarius jure civili (1).

XI. Ad cohibendam vero clericorum prodigalitatem, fraudesque foenerantium Benedictus XIV. prohibuit: *ne in posterum audeant* clerici *sub nomine alienandi utilitatem, et commodum percipiendi fructus, vel alio quovis titulo, et colore* vendere, *ac* distrahere *suorum respective beneficiorum redditus, et proventus vel* ad vitam, *vel* in longus tempus, *recepta ab emptore per unam, vel plures solutiones pecuniarum quantitate, quam ipsi beneficiarii per ejusdem temporis, vel vitae spatium probabiliter consequi potuissent, sub poena excommunicationis, et nullitatis contractus, et omnium inde consecutorum* (2). Idemque alia constitutione sua irritat cessiones commodi pensiones ecclesiasticas exigendi, quae fiant intra sex menses a die captae possessionis resignati beneficii (3).

XII. Onus habent singuli beneficiarii sacris canonibus impositum distribuendi pauperibus partem fructuum, alteramque impendendi in Ecclesiae fabricam, et sacram suppellectilem, aliosque pios usus a fundatoribus volitos (4). Fit exinde, ut in utroque foro beneficiarius ex ea solum parte fructus faciat suos, qua ad eum ipsum pertinent pro alimentis, et congrua substentatione: reliquos vero debeat, ut fidelis administrator erogare juxta sacrorum canonum dispositionem, et fundatoris voluntatem. *Fructus, et obventiones sunt impendendi in usus Ecclesiae necessarios, et stipendia ministrorum*, ait Innocentius III, ubi rescripsit non licere novam pensionem imponere, vel antiquam augere super Ecclesia sine licentia Romani Pontificis (5). *Suo ne defraudetur obsequio* beneficium, quod sit

---

(1) *Ad exemplum venditionis*, ait Paulus Ictus, *nisi fuerint specialiter exceptae pensiones, potest usufructuarius conductorem repellere*, *l. arbores* 59. *D. de usufructu.*

(2) Bened. XIV. in *const. universalis* 29. *to.* 1. Bullar.

(3) Idem in *const. in sublimi* 30. *eodem to.* 1.

(4) Ex supradictis *cap.* 1. *num.* 17, *et seq.*

(5) Innoc. III. in *cap. pastoralis* 9. *de his, quae fiunt a Prael. sine cons. Cap.* Nihil etiam patronis deberi super fructibus ecclesiasticis, nisi in fundatione reservatum eis aliquid sit. Lucius III. rescripsit in *cap. praeterea* 23. *de jurepatr.*

magistris etiam theologiae, et grammaticae adsignatum, jure censuerunt Patres Tridentini (1), Hospitaliumque fructus, ubi nequeat primaeva voluntas fundatoris impleri ex personarum defectu, convertendos in alium pium usum eidem voluntati conformiorem (2).

XIII. Quoties ergo portionem vel pauperibus, vel fabricae, aliisve piis usibus addictam fraudaverint Ecclesiarum Praelati, rectores, beneficiarii: eam sibi suam non faciunt in foro interno. *Si privatim possidemus quod nobis sufficiat*, ad Bonifacium inquit S. Augustinus, *non illa* nostra *sunt*, *sed pauperum: quorum procurationem quodammodo gerimus*, *non* proprietatem *nobis usurpatione damnabili vindicamus* (3). Priscis canonibus cautum liquet, ut Episcopus curam totius ecclesiasticae pecuniae gereret, eamque indigentibus dispensaret per presbyteros, et diaconos cum Dei timore, et omni sollicitudine ministraret (4). Postquam inolevit jusdem partitio in Episcopum, clerum, pauperes, et fabricam Ecclesiarum: quum Praelatis, tum clericis ipsis libera, et plena redditaum ecclesiasticorum administratio concredita est cum facultate substentandi semetipsos, et pauperes, et cum onere sartas tectas habendi Ecclesias. Tum aevo Innocentii III. constitutum expresse, ut portiones pauperum, Ecclesiarumque a portionibus Episcopi cujusque, et cleri ne se-

(1) Trid. in *cap.* 1. *sess.* 5. *de reform.*
(2) Idem Trid. in *cap. admonet* 8. *sess.* 25. *de ref.*
(3) *S. Aug.* ep. 50, *alias* 185. *ad Bonifacium scribens contra Donatistas*, *qui catholicos Episcopos calumniabantur sibi vindicare possessionem bonorum Ecclesiae*, *in* can. si privatum 28, et ult. C. 12. qu. 1, et can. quod autem 3. C. 23. qu. 7. *Idemque S. Doctor* ep. 126. *haec habet.* « Ego secundum multorum sen» sum comparantium nosmetipsos sibimetipsis, non divitias dimisis» se, sed ad divitias videor venisse. Vix enim vigesima particula » res mea paterna existimari potest in comparationem praediorum » Ecclesiae, quae nunc *ut dominus* existimor possidere. Nos rebus » Ecclesiae *dominari* existimamur, nos opibus frui. Deus testis est, » istam omnem rerum ecclesiasticarum *procurationem*, quarum » credimur amare *dominatum*, propter servitutem, quam debeo » charitati fratrum, et timori Dei, tolerare me, non amare: ita ut » ea, si salvo officio possim, carere desiderarem ».
(4) *Can.* 41 vulgo Apostolor. in *can. praecipimus C.* 12. *qu.* 2.

jungerentur, relicta his ipsis cura eleemosynarum, expensarumque fabricae (1).

XIV. Talis autem administrandi, et dispensandi potestas adeo libera solis Episcopis ab initio fuit, ut rationem ipsi ea de re Deo soli redderent (2). Eos hinc vel dominos proventuum ecclesiasticorum putabant, vel dominis comparabant (3). Qua in re ab Episcopo clericalis ordinis saecularis nil differt Episcopus regularis professus, quem suos etiam facere fructus episcopales cum libertate administrandi, ac disponendi instar saecularium Praelatorum Rota definivit, communem christiani orbis consuetudinem sequuta (4). Quamvis enim professi regulares ad episcopatum promoti ex voto paupertatis capaces dominii non sint: tamen liberam, plenamque fructuum Ecclesiae administrationem obtinent sacris canonibus concessam, cum jure alendi semetipsos, et erogandi superfluum in pios tantum usus. Quidquid autem parcius vivendo quaesiverint, id eos posse ex benignitate Ecclesiae donare inter vivos, et absumere in usus etiam non pios, tenent Doctores (5). Ejusdem libertatis participes processu temporum facti sunt inferiores Ecclesiarum rectores, beneficiariique singuli.

XV. Leo X. pontificia sanctione providendum censuit: *ne beneficiati per saeculares Principes eorumve officiales, et judices etiam ecclesiasticos impedirentur sub praetextu instaurationis fabricae, aut eleemosynarum, seu quovis alio colore, aut fuco, quominus de* fructibus *suorum beneficiorum, ut antea*, libere disponerent: *neve* fructus, *et proventus Ecclesiarum, monasteriorum, ac beneficiorum* sequestrarentur, *vel aliquo modo detinerentur sub eodem praetextu*

---

(1) Id quod pluribus comprobat Thomassinus *to* 3. *lib.* 2. cap. 23.

(2) Ex supradictis *cap.* 1. *num.* 16, *et seq.* Gelasius in *can. concesso* 26. *C.* 12. *qu.* 2. Clero, ordini, et plebi Brundusii rescribens, ait, quod Iulianus Episcopus *redditus, et oblationes fidelium in quatuor partes* divisurus, sibi clericis, fabricis, et pauperibus, earum *rationem divino est redditurus examini.*

(3) Rota coram Ludovisio in Usselens. spolior. die 15. Febr. 1609. apud Redoanum *dec.* 3. *num.* 11. *et* 12.

(4) Cum Navarra, et Sanchez Layman. *lib.* 4. *theol. mor. tract.* 2. *cap.* 4. *num.* 11.

(5) Liquet ex epistolis S. Augustini paulo superius jam recitatis.

fabricae sine Romani Pontificis expressa licentia (1). Paulo post Tridentina Synodus decrevit: ut *patroni beneficiorum cujuscumque ordinis, et dignitatis, etiamsi communitates, universitates, collegia quaecumque clericorum, vel laicorum existant, in* perceptione fructuum, *proventuum, obventionum quorumcumque beneficiorum, etiamsi vere de* jure patronatus *ipsorum ex fundatione, et donatione essent, nullatenus, nullave causa, vel occasione* se ingerant: *sed illos libere rectori*, *seu* beneficiato, *non obstante etiam quacumque consuetudine*, distribuendos *dimittant* (2).

XVI. Hoc in Regno Neapolitano, ubi negligerent Praelati, rectores, beneficiarii suas reficere Ecclesias, Clemens VII. litteras sub annulo Piscatoris dedit die 20. Januarii 1526, regnante Carolo V, pro eaque temporis conditione urgentibus Ecclesiarum necessitatibus consulturus indulsit, mandavitque Marcello Galello Regenti Cancellariae, et Hieronymo Cantelles Nuntio Apostolico potestatem capiendi quartam partem fructuum omnium Ecclesiarum hujus Regni tam Chatedralium, Collegiatarum, et parochialium, quam beneficiorum simplicium, a viris locupletibus, et idoneis custodiendam, et detinendam, qua ipsae reficerentur Ecclesiae, deque sacra supellectili, rebusque necessariis provideretur. Cumque illas Romani Pontificis litteras promulgasset Prorex S. Severinae Comes (3), suis inde litteris ad omnes hujus Regni magistratus, officiales, et Universitates datis die 26. Februarii ejusdem anni 1526, earum executionem imperavit.

XVII. Alia tamen onera aliquando subire beneficiarii coguntur super ecclesiasticis fructibus, ratione publicae necessitatis, vel utilitatis. Ex. gr. taxae quotam pro sustentando dioecesano Seminario adolescentium contribuere, non minorem tribus, nec majorem quinque in centum (4). Nec non pro stipendio tam Canonici Theologi in Cathedralibus Ecclesiis, et Collegiatis alicujus insignis oppidi, ubi clerus adsit numerosus,

(1) Leo X. in *const. supernae* 7. §. 39. 3. nonas Majas 1513.

(2) Trid. in *cap. sicuti legitima* 9. *sess.* 25. *de ref.*

(3) Cui et legum, et canonum custodiam a Deo concreditam fassus est Iustinianus initio Nov. 137.

(4) Ex supra dictis *cap.* 4. *num.* 14. *et* 15.

S. Scripturae lectionem obituri (1): quam magistri, qui grammaticam doceat in Ecclesiis egenis, locisque non populosis (2).

XVIII. At certant adhuc Doctores, num ecclesiastica beneficia obtinentes *usufructuarii* eorumdem sint, an *usuarii* tantum? Qui *usufructuarios* esse tuentur, facultatem eis pleniorem adstruunt disponendi ad libitum de omnibus beneficiorum fructibus, iisque utendi, et defruendi ultra necessitatem non aliter, quam de rebus profani patrimonii suis (3): eosque abutentes non peccare contra justitiam, sed contra charitatem dumtaxat (4). Suamque isti sententiam conantur ex eo firmare, quia Ecclesiarum bona sunt principaliter in substentationem, stipendiumque sacrorum ministrorum destinata. *Dignus est enim operarius mercede sua*, vel *cibo suo*, ex Christi Domini oraculo (5). *Et quis militat suis stipendiis umquam?* ex Apostoli sententia (6). *Qui constituerunt*, Justinianus Imperator inquit, *vel fundarunt sanctissimas Ecclesias pro sua salute, et communis reipublicae, reliquerunt illis substantias suas, ut per eas debeant sacrae liturgiae fieri, et ut in illis a ministrantibus piis clericis Deus colatur* (7). Sicuti ergo miles quam-

---

(1) Ex supradictis eodem *cap.* 4. *num.* 20, *et seq.*

(2) Trid. in *cap.* 1. *sess.* 5. *de ref.*

(3) *L.* 2, 9, *et* 12. *D. de usufructu.* Minus porro jus in usu, quam in usufructu statutum est jure civili §. 1. *Inst. de usu, et habit.*

(4) *S. Carolus in Conc. IV. Mediolanensi* par. 3. cap. 1. *ad clericos ecclesiasticis redditibus affluentes converso sermone, ait*: » Christi visceribus substantiam ecclesiasticam erogate, pau» peribus scilicet, peregrinis, viduis, pupillis, aegrotis, in vincula » conjectis, captivis: quibus egentibus, et esurientibus quum sub» venire possitis, si alimenta necessaria denegatis, violatae *cha» ritatis* rei estis in conspectu Domini, » *Silvius in* 2. 2. *D. Thom.* qu. 185. art. 7. concl. 5, nemo plane Doctorum dissentit, *ait*, sive » inter theologos scholasticos, sive morales sive inter jurisperitos, » quod peccatum grave in dispensatione superfluorum aliter, quam » ad pios usus *beneficiarius admittat: quamvis dissideant DD. adhuc, dominium ne fructuum superfluorum is habeat, an pauperes, et Ecclesia* 71.

(5) Apud Luc. *cap.* 10. *vers.* 7, et Matth. *cap.* 10. *vers.* 10.

(6) Quam initio hujusce tractatus exscripsi fusius *pag.* 2.

(7) Iustin. in *l. omnem* 42. §. 10. *C. de Episc. et clericis.*

vis locuples, et necessariis alimentis non indigens suis non debet expensis alteri militare: ita clericus, cui bona profani patrimonii, unde vivat decenter, suppetant, debet de proventibus altaris, cui servit, ac militat, vivere, stipendiumque laboris accipere eo etiam non indignus. Quidquid vero clericus pro sua substentatione, ac stipendio accipit, instar profani militis adeo suum facit, ut pro libito distrahat, et praeter necessitatem absumat, perinde ac quisque rei suae moderator, et arbiter (1). Adde *beneficiario* jure possidere idem apud philologos esse, ac per *usumfructum* (2).

XIX. *Usuarios* eatenus mavult altera DD. opinio, ut clericis vix relinquat usum congruae portionis, quae sufficiat ad quotidianam ipsorum, familiaeque substentationem honestam: arbitrium vero deneget distrahendi ad libitum reliquos fructus, quos pauperibus, et Ecclesiae, aliisque piis operibus fideliter esse dispensandos ex justitiae lege contendunt (3). *Quod superest, date eleemosynam*, ex Christi Domini praecepto (4). *Victu, et tegumento, his contenti simus*, Apostolus ad Timotheum scripsit (5). Tertullianus de spontaneis fidelium oblationibus loquens: *haec quasi deposita pietatis sunt*, ait. *Nam non epulis, non potaculis, nec in gratiis dispensantur: sed egenis alendis, humandisque, et puellis, re, ac parentibus destitutis, aetateque domitis senibus, item naufragis, et si qui in metallis, insulis, custodiis dumtaxat ex caussa Dei sectae alumni confessionis suae fiunt* (6). A B. Hieronymo di-

---

(1) Constantinus in *l. in re mandata* 21. *C. mandati*. His rationibus freti hanc tenent opinionem Dominicus Sotus, Silvius, Molina, Vasquez, Covarr. Sarmiento, Marsilias, Gonzalez apud Bened. XIV. *de Syn. dioec. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 7. Fagnanus in *cap. si quis sane de pecul. clericor.* et Thom. de Rosa *de rect. distribut. cap.* 2 *num.* 87, *et seq.*

(2) Carolus du Fresne in *glossar.* verb. *beneficium*.

(3) Navarrus, Azarius, Comitolus, N. Alexander, Genettus, Card. Capisucchius apud Bened. XIV. de *Synod. dioces. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 6.

(4) Lucae *cap.* 11.

(5) Ep. I. ad Timotheum *cap.* 6.

(6) *Tertullian.* in apologet. cap. 39. *Ex Concilio Antioch. an.* 341. can. 25. Episcopus habet rerum Ecclesiae potestatem, ut eas

citur *rapina* pauperum in domibus sacerdotum, qui sibi Ecclesiae opes thesaurizant. S. Prosper, *non propriae sunt*, inquit, *sed communes Ecclesiae facultates: et ideo quisquis praepositus fuerit factus Ecclesiae, efficitur dispensator* (1). Joannes III. in Conc. Lugdunensi I. res Ecclesiae *egentium substantiam* appellavit (2). Martinus Bracarensis de potestate Episcopi in rebus Ecclesiae dispensandis ait: *participare cum oportet, quae necessaria sunt. Si tamen ipse, aut qui cum eo sunt fratres, indiguerint aliquo, ut necessitatem nullo modo patiantur, secundum Apostolum dicentem*: victu, et tegumento his contenti simus. *Sin autem Episcopus, vel qui cum eo sunt presbyteri, aut diaconi ea, quae vel ex redditu, vel ex quolibet actu Ecclesiae veniant, in sinus suos colligunt, et pauperes fraudant, et fame conficiunt, hos corripi oportet* (3). Itaque sanctorum Patrum traditione novimus res Ecclesiae *vota esse fidelium, pretia peccatorum, et patrimonia pauperum* (4). S. Bernardus inde colligit: *quidquid praeter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altari retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est* (5). Adde canonem Concilii Toletani II, quo clericis permissum fuit agellos, vel vineolas in terra Ecclesiae constructas possidere usque ad sui obitus diem *sustentandae vitae* caussa, non fruendi (6). *Si ergo res Ecclesiae non quasi propriae, sed quasi communes habendae sunt, quum de communi nullus dicat*, hoc

---

in omnes indigentes dispenset. Videntur, *ait S. Augustinus* ep. 50, *alias* 185, quod male fecerint Principes, et alii dando divitias » Praelatis. Dicendum quod non dederunt propter se, sed propter » pauperes, et ideo non dederunt eis, sed pauperibus: Praelatis » autem dantur tamquam dispensatoribus ».

(1) S. Prosper in *can. expedit* 13 *C.* 12. *qu.* 1, *et* rursus in *can. si quis* 8, *et can. sacerdos* 9. *C.* 1. *qu.* 2.

(2) Conc. Lugd. I. an. 570. in *cap. qui res Ecclesiae* 2. *de reb. Eccl. non alien.*

(3) Conc. Martini Papae an. 649. in *can. Episcopus* 7. *C.* 10. *qu.* 2.

(4) Ex *lib.* 1. *Capitular.* Gratian. in *can. quia juxta C.* 16. *qu.* 1.

(5) S. Bernard. *ep.* 2. ad Fulconem.

(6) Tolet. II. an. 831. in *cap. fin. de pecul. cleric.*

est, *nec de rebus Ecclesiae*, haec est mea . . . *pie, et religiose possunt distribui, ut ex his, quae sibi assignata sunt, primum sibi* necessaria *percipiat: si quae vero suis* necessitatibus supersunt, *in communes usus Ecclesiae expendat*, Gratianus docet (1). Ita stipendium clericis collaborantibus debitum ad necessaria vitae alimenta redigitur, non ultra extendendum. Nam oportet eos gratis dare, quod gratis a Domino acceperunt (2).

XX. Haec sententia quidem in foro poli tutior non vetat Praelatis, et clericis beneficiariis suos alere domesticos, et consanguineos pauperes: sed locupletari solum eos proventibus ecclesiasticis, nimirum communi pauperum patrimonio. *Quia*, ut monet S. Ambrosius, *perfecta liberalitas fide, caussa, loco, tempore commendatur, ut primum operis circa domesticos fidei* (3). *Est probanda illa liberalitas, ut proximos seminis tui non dispicias, si egere cognoscas. Melius ut ipse subvenias tuis, quibus pudor est ab aliis sumptum deposcere, aut alicui postulare subsidium necessitati: non tamen ut illi ditiores eo fieri velint, quod tu posses conferre inopibus. Neque enim propterea te Domino dicasti, ut tuos divites facias: sed ut vitam tibi perpetuam fructu boni operis*

---

(1) Gratianus suis ita verbis docet post *can.* 27. *C.* 12. *num.* 1, ubi quaerit utrum liceat clericis proprium habere.

(2) *Apostolus I. ad Corinth.* cap. 9. vers. 15, et seq. *haec habet*: « Si evangelizavero, non est mihi gloria, *necessitas* enim » mihi incumbit. Vae enim mihi est, si non evangelizavero, si » enim volens hoc ago, *mercedem* habeo: si autem invitus, di» spensatio mihi credita est. Quae est ergo *merces* mea? ut Evan» gelium praedicans *sine sumptu* ponam Evangelium, ut non abu» tar potestate mea in Evangelio » *Hanc Apostoli sententiam S.* » *Augustinus exponens* lib. de Pastoribus, et ovibus cap. 2. *ait*: » » Clericis ergo non redditur substentatio necessitatis a populo, qua» si *merces* illis, qui sibi in charitate serviunt, sed tamquam *sti*» *pendium*, quo ut possint laborare, pascantur. Quare veri Chri» sti ministri non evangelizant ut manducent, et propterea secun» dum Apostolum non in victu constituunt finem evangelizandi, » sed ipsius victus sui finem in Evangelio collocant. »

(3) S. Ambros. in *can. non satis est* 14 *dist.* 86.

adquiras, et pretio miserationis peccata redimas tua (1). Idipsum docet S. Augustinus (2), suoque decreto firmat Tridentina Synodus (3).

XXI. S. Thomas in ejusmodi quaestione distinguens, *aliter dicendum est*, ait, primum in quodlibetis, *de illis ecclesiasticis bonis, quae principaliter sunt attribuenda* necessitatibus pauperum, *et ex consequenti necessitatibus ministrorum, sicuti sunt bona hospitalium, et aliorum hujusmodi, et aliter de illis bonis, quae sunt principaliter attributa* usibus ministrorum, *sicuti sunt praebendae clericorum, et alia hujusmodi. Nam in primis bonis peccatum committitur non solum ex abusu, sed etiam ex ipsa rerum conditione, dum aliquis in suos usus assumit quod est alterius: et ideo tenetur* ad restitutionem, *tamquam defraudator rei alienae. In secundis vero bonis non committitur peccatum, nisi per abusum, sicut et de bonis patrimonialibus dictum est: unde non tenetur quis ad restitutionem, sed solum ad poenitentiam peragendam* (4). Deinde in summa theologica eamdem resumens quaestionem: *de suis autem* ecclesiasticis proventibus, inquit, *quae sunt specialiter* suo usui *deputata, videtur esse eadem ratio, quae est de bonis propriis* (5). In partes quis-

---

(1) Idem in *seq. can.* 16.

(2) *S. Aug.* lib. 1. de doct. Christ. cap. 22. « Omnes aeque diligendi sunt, *ait*, sed quum omnibus prodesse non possis, his potissimum consulendum est, qui pro locorum, et temporum, vel quarumlibet rerum opportunitate constrictius tibi quasi quadam sorte junguntur ».

(3) *Trid. in* cap. *optandum* 1. sess. 25. de ref. *Episcopis* interdicit, ne ex redditibus Ecclesiae consanguineos familiares suos augere studeant, cum et Apostolorum canones prohibeant, ne res ecclesiasticas, quae Dei sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant, eas autem non distrahant, nec dissipent illorum caussa. Quae vero de Episcopis dicta sunt, eadem in quibuscumque beneficia ecclesiastica tam saecularia, quam regularia obtinentibus pro gradus sui conditione observari *decrevit*.

(4) S. Thom. *quodlibeto* 6. qu. 7. *art.* 12. *ad* 3. Id quod scripsit circa an. 1257.

(5) Idem in summa theologiae, quam hortante Clemente IV. conscripsit, absolvitque anno circiter 1269. *in* 2. 2 *quaest.* 185. *art.* 7.

que suas Angelicum Doctorem vertere studet, qui alterutram sectatur opinionem.

XXII. Distinctione tandem alia alii opiniones discordes componunt, et arbitrantur beneficiarios cum libera administratione proventuum ecclesiasticorum, quales sunt Episcopi etiam regulares, Praelatique inferiores post mortem subjecto spolio inferius explicando, quamdiu vivunt incolumes, aequari *usufructuariis*, quoniam suum utendi fruendi jus morte finitur: infirmos vero mortique proximos comparari *usuariis*, quippe qui caussa mortis disponere de fructibus intuitu Ecclesiae quaesitis, spolioque subjectis nequeant, nisi in Ecclesiae suae utilitatem. Ceteros vero beneficiarios annuam pro transacto spolio quotam Camerae apostolicae solventes, quibus Apostolica Sedes, vel consuetudo indulsit facultatem testandi ob onerosam spolii transactionem, fructuariis omnino pares faciunt in vita perinde, ac tempore mortis, cum pleno jure utendi fruendi fructibus omnibus jam perceptis, atque a solo separatis beneficiorum suorum, de iisque ad libitum disponendi inter vivos, et caussa mortis, et suos ad heredes profanos ab intestato etiam transmittendi. Hanc distinctionem a glossa traditam (1) probavit Rota Romana (2), et usu receptam in foro externo, Ecclesiaeque disciplinae recentiori conformem esse Doctores plerumque affirmant (3).

XXIII. Apparet exinde conditio beneficiariorum, qui apostolicum testandi indultum non habeant, in vita, quam in morte potior. Propterea quod inter vivos donare irrevocabiliter, ac distrahere possunt fructus ecclesiasticos jam sibi quaesitos, at caussa mortis donationes ipsorum, et quae post mortem sint effectum consecuturae, quamvis instrumento inter vivos cum clausula *nunc pro tunc* fuerint conceptae, quemadmodum et legata, et dispositiones testamentariae nullo pacto sustinentur. Clemens VIII, et Benedictus XIII. invalidas ipso jure declarant do-

---

(1) Gl. in *cap. praesenti de off. ord. in VI. verb. reservari.*

(2) Rota apud Redoanum *de spoliis* in Romana, seu Vercellensi pecuniar. *dec.* 1. *num.* 7. in Ussellensi spoliorum coram Lodovisio *dec.* 3. *num* 1. *et* 2. coram Blanchetto in nullius seu Romana pecuniaria *dec.* 4. *n.* 7, apud Cavalcantum *dec.* 104, tum *dec.* 442. *num.* 4. *par.* 4. *rec. to.* 1, alibique passim

(3) Thom. de Rosa in *tract. de recta distribut. cap.* 3. *n.* 124.

nationes inter vivos etiam factas cum reservatione ususfructus, vel usus ipsimet Episcopo, seu Praelato donanti, quae scilicet in vita donantium sortitae suam non sint executionem (1). Ut enim usuarius ipse utendo reipsa, et consumendo fructus facit suos, quum personale jus suum utendi nequeat ab se in alios, nec etiam ad heredes transmittere: ita fructus Ecclesiarum non consumpti, sed extantes a morientibus clericis usuariis non possunt ad profanos haeredes, vel donatarios transire, sed ad ipsius Ecclesiae dominium, ac proprietatem redeunt, statim ac desierit eorum administratio, et usus per mortem. Profecto canones non patiuntur liberam administrandi, ac dispensandi potestatem clericis, donec vivant, concreditam extendi, vel conferri in tempus, quo ipsi nec beneficiarii, neque administratores sunt amplius. Id autem patebit apertius in capite *de spolio beneficiorum*, in quo varias fructuum species distinguere oportet.

XXIV. Sane fructus alii sunt *naturales*, aliique *civiles*. Dicuntur *naturales*, quos natura producit ex ipsa re frugifera, aut *sponte* magis, quam diligentia hominum, ut poma, nuces, ligna, foenum: aut *industria* magis hominum, quam naturali foecunditate, ut segetes, legumina, cetera in agris sata, quae sine labore, industriaque humana quum non producantur, jure merito dicuntur *industriales* (2). Qui vero non ex corpore foecundo rei naturaliter, sed extrinsecus occasione rei locatae, aut operae, vel pecuniae creditae percipiuntur, eos appellant

(1) Rota apud Redoanum *cit. dec.* 3. *num.* 31. Videsis dicenda inferius.

(2) Pomponius in *l. fructus* 45. *D. de usuris*. Ut enim canit Virgilius Georgic. *lib.* 2.

Principio arboribus varia est natura creandis.
Namque aliae nullis hominum cogentibus ipsae
Sponte sua veniunt, camposque, et flumina late
Curva tenent: ut molle siler, lentaeque genistae.
Populus, et glauca canentia fronde salicta
Pars autem posito surgunt de semine, ut altae
Castaneae . . .
Scilicet omnibus est labor impendendus, et omnes
Cogendae in sulcum, ac multa mercede domandae.
Sed truncis oleae melius, propagine vites
Respondent. . . .

Pecudum foetus, lac, pilum, lanam alii inter fructus naturales spontaneos, inter industriales alii referunt.

civiles, quales sunt usurae, annui pecuniarum redditus, mercedes, pensiones. Si peculiaris vocabuli notio spectetur, iste *fructus* proprie non sunt (1): sed quia vicem fructuum supplent, inter fructus numerantur (2).

XXV. Agros etiam frugiferos, et foecunda praedia, quoties dominus, vel fructuarius locaverit, certum canonem, seu pensionem a conductore accepturus, aut pecuniae numeratae, aut frumenti, vini, olei, aliusve rei: non naturales tunc fructus percipere ab suis, sed *civiles* a manu conductoris aestimatur. Nam species frugum, et rerum, quae persolvitur pro convento canone, ad qualitatem fructus indicandum non spectatur, sed sola pactio constituti canonis, et pensionis (3). Terminum vero locationis figit mensis potissimum, in quo fructus naturales conductor a fundo separat, et colligit: non dies ad solvendum canonem condictus vel ante, vel post tempus collectionis, aut messis (4). Nam Scaevola Ictus respondit non ad Rempublicam, cui proprietas fundi legata fuerat, sed ad heredem usufructuariae integram pertinere pensionem annuam, quamvis mense Decembri ante Kalendas Martias, quibus solvi pensiones debeant, ipsa decessisset, sublatis Octobri mense jam praeterito fructibus (5).

XXVI. *Consumatos* praeterea fructus distinguere ab *extantibus* debemus: nec non *perceptos*, seu *exactos* a *pendentibus*, *et inexactis*. Quandoquidem clerici beneficiarii de *consumptis* Deo soli rationem reddunt, *extantes* autem inter vivos distrahunt, caussa mortis donare prohibentur, qui nullum de iis testandi indultum habeant, *pendentes*, et *inexactos*, vel Ecclesia, vel Camera apostolica percipit jure spolii.

(1) Pomponius in *l. usurae* 121. *D. de verb. sign. usura pecuniae*, quam percipimus, inquit, *in fructu non est: quia non ex ipso corpore, sed ex alia caussa est*, nimirum ex nomine debitoris.

(2) *L.* 19, 34, *et* 36, *D. de usuris, l. mercedes* 29. *D. de petit. heredit.*

(3) Covarr. *to.* 2. *lib.* 1. *var. cap.* 15. *n.* 11.

(4) Cavalcan. *dec.* 104. *n.* 5. Quidquid contra senserit Ventriglia in *praxi par.* 2, *annotat.* 16. *n.* 36.

(5) Scaevola in *l. defuncta* 58. *D. de usufructu.* Ceterum si *imperfecto tempore locationis ususfructus interierit* morte fructuarii; *quod superest* ex tempore condicto *ad proprietarium pertinebit;* quod praecessit interitum ad heredem fructuarii, ex responso Pauli in *l. si operas* 26. *D. eodem.* Consonat Ulpianus in *l. sed etsi quid* 25. §. 2. D. *eodem.*

CAP. XVIII.

DE VACATIONIBUS BENEFICIORUM.

I. Vacat Ecclesia, quae suo caret beneficiario.
II. Vacatio autem vel voluntaria est ob renunciationem. et permutationem.
III. Vel necessaria: quae aut contingit de jure, aut de facto, aut de jure simul, et facto, aut per sententiam judicis.

I. Vacare beneficium, et Ecclesia dicitur, quae suo caret beneficiario, seu Pralato, seu rectore: quemadmodum Jureconsulti *vacare* ajunt loca, et *vacantia* bona nuncupant, quae vacua sunt, suumque possessorem, vel heredem non habent (1).

II. Duobus generatim modis, praeter obitum naturalem, vacatio beneficiorum contingit, vel scilicet *voluntariis*, vel *necessariis*. Voluntarii sunt *renunciatio*, seu *resignatio*, *et permutatio*, quae nonnisi libera beneficiariorum voluntate fiunt.

III. Necessarii autem, invitis fere possessoribus, aut ob *pluralitatem* incompatibilium beneficiorum, aut in *poenam* patrati criminis, vel desertae militiae clericalis contingunt multipliciter: nimirum vel *ipso jure*, vel *ipso facto*, vel *ipso jure simul*, *ipsoque facto*, vel *per sententiam judicis*. De omnibus singulatim dicendum superest, et primo de vacationibus voluntariis.

CAP. XIX.

AD RENUNCIATIONE (*)

(*) Ad tit. IX. *lib. I.* Decretalium.

I. Renunciatio, et resignatio pro spontanea beneficii dimissione: cessio pro commendae abdicatione accipitur.
II. Invitos quandoque ad renunciandum, et cedendum beneficia, et commendas cogi clericos jura statuunt.
III. Sine superioris auctoritate ab Ecclesia propria recedere ca-

(1) *Ex tit. C. de bonis vacantibus, et tit. D. de vacationibus munerum.*

nones vetant clericis, quemadmodum leges decurionibus, et magistratibus derelinquere sedes suas.

IV. Imperfecta, et irrita quaevis renunciatio est, quoadusque a superiore admittatur.

V. Ea idcirco potest re integra revocari, nisi ex caussis legitimis eam debeat superior perficere.

VI. Pura, et simplex renunciatio, cujus est usus antiquissimus, longe differt a conditionali, quae recentior est.

VII. Puram, et simplicem Ordinarii locorum communi jure approbant, servata forma Tridentini, et constitutionum apostolicarum.

VIII. Conditionalem in alicujus favorem, aut cum reservatione pensionis potest Papa solum admittere, nullo etiam simoniaco pacto, aut pensionis onere affectam.

IX. Nec personis a renunciante quomodolibet designatis, nec illius, aut suis consanguineis, vel familiaribus possunt Ordinarii resignata beneficia libere conferre.

X. At patronis licet suos etiam consanguineos, familiaresque praesentare ad beneficia jurispatronatus sine ulla conditione coram Ordinariis renunciata.

XI. Post perfectam liberi etiam beneficii renunciationem renunciandi licebit citra fraudem Ordinario commendare aliquem nec sibi, nec Ordinario consanguineum, vel familiarem.

XII. Beneficia resignari cum onere pensionis, et pacto eam cassandi nullatenus possunt, nec vacatura ob imminentem incompatibilis assecutionem.

XIII. Undecim caussas resignandi beneficia inferiora S. Pius V. probavit, sex in episcopalibus Ecclesiis dimittendis Innocentius III.

XIV. Coram Ordinariis intra mensem perficiendae sunt renunciationes, intra menses tres publicandae.

XV. In favorem certae personae resignans debet suum in Cancellaria apostolica consensum praestare, datisque ab eo pluribus mandatis ad resignandum, et consentienti expeditioni bullarum, primus consensus praevalebit.

XVI. Procuratori suo resignans debet inter alia tribuere facultatem expressam consentiendi bullarum expeditioni, et vicissim resignatarius acceptandi resignationem cum onere pensionis, et consentiendi bullae pensionis.

XVII. Mandata hinc ad resignandum, hinc ad acceptandum nullo temporis lapsu olim expirabant: nunc post octo menses citramontana, intra duodecim ultramontana expirant: simul, et morte resignantis re integra.

XVIII. Si resignationis quum sani, tum infirmi mors intra 20.

dies a die consensus in Cancellaria praestiti decurrens acciderit: mandatum resignandi, re etiam non integra, evanescit.

XIX. Revocatio insuper mandatum extinguit re integra, statim ac erit rite nunciata.

XX. Mandato ad resignandum in Papae Cancellaria exhibito, non licebit amplius Ordinariis, dioecesanis puram quoque renunciationem admittere.

XXI. Simulatas, occultasque resignationes multi Pontifices quum vetassent, orta inde fuit Cancellariae Regula de publicandis resignationibus, *quam Galliae Senatus acceptavit, legemque illius regni perpetuam fore statuit.*

XXII. Ea et rationi, et juri etiam communi consentanea videtur.

XXIII. Necessitatem, et formam publicandi resignationes, poenasque non publicantium edixit curatius perpetua constitutione Gregorius XIII, amota Regulae mobilitate. Sex menses citramontanis apud Sedem Apostolicam resignantibus praefixit ad publicandum in Cathedrali, et beneficiali Ecclesia, vel parochiali inter Missarum solemnia, et per edictum ad earumdem Ecclesiarum valvas. Irritas voluit resignationes ita non publicatas, et resignata beneficia vacare ipso facto, et impetrantibus conferri. Annalem, ac triennalem possessionem resignatariis nil suffragaturam. Resignationes coram Ordinariis intra mensem perficiendas fore sub poenis eisdem sanxit.

XXIV. Impetrationes beneficiorum vigore constitutionis Gregorianae vacantium ex neglecta publicatione resignationis jamdudum heic usu viguerunt.

XXV. Benedictus XIV. tandem Gregorii VIII. constitutionem firmavit, fraudesque in eam detectas abolevit.

XXVI Omissam publicationem debet impetrans probare.

XXVII. Pactiones illicitas, et simoniacas apostolici executores inquirant.

XXVIII. Dimissa beneficia recuperant, qui ea dimiserint ignorantes reservationem, affectionemve alterius nulliter obtenti.

XXIX. Ad renunciata, vel dimissa beneficia regressum canones vetant generatim.

XXX. Papa nonnumquam indulget regressum, praetereaque accessum, et ingressum.

XXXI. Praesertim in odium eorum, qui pensionem resignati non solverint.

XXXII. Improbas pactiones resignantium numquam probat, sed immo proscribit Sedes Apostolica.

XXXIII. Sine consensu patronorum beneficia resignare in favorem non licet.

I. Renunciatio apud Canonistas est *spontanea dimissio beneficii ecclesiastici ob caussam a superiore cognitam, et probatam.* Ipsam Innocentius III. (1), et Bonifacius VIII. (2) resignationem appellant. Eamque Doctores a *cessione* distinguentes ajunt beneficia in *titulum* obtenta renunciari, vel resignari: *commendata* rectius *cedi*, quam renunciari. Hujusmodi distinctionem Cancellariae Regula *de viginti* inferius explicanda (3) sectatur apertissime. Hinc mandatum in Cancellaria apostolica exhibitum renunciandi beneficia non extendi ad commendas, observat Rebuffus (4). Ab utraque distinguere insuper oportet abdicationem, et dimissionem officii, quae spontanea est repudiatio muneris, declaratio se nolle magistratum amplius gerere, sine cujuspiam judicio, et approbatione.

II. Spontanea esse debet renunciatio, non coacta. Si enim extorta per vim fuerit, irrita est, et compellentes nedum excommunicationis poenam incurrunt, verum etiam si Praelati fuerint, suspensionem ii a percipiendis fructibus per triennium incurrunt, inferiores obtentis beneficiis ipso jure privantur (5). Attamen Episcopi diffamati pro vulgatis criminibus, vitandisque scandalis cogi a Papa ad dimittendam Ecclesiam possunt (6). Idemque dicendum de Parochis scandalosis (7). Retinens praeterea quilibet praebendam ipso jure vacantem cogendus est ea resignare ex textu Innocentii III. (8).

III. Ex Apostoli praecepto *unusquisque in sua vocatione maneat* (9). Olim in omnibus beneficiorum titulis erat grave piaculum deserere Ecclesiam, cui inserviebant clerici, ad eamque redire censuris ecclesiasticis cogebantur ex Nicaeno canone (10). Istamque disciplinam studuit Concilium Tridentinum in-

(1) Innoc. III. in *cap. apud in dubiis* 8. *de renunc.*
(2) Bonif. VIII. in *cap. quoniam* 1. *eod. tit. in* VI.
(3) *Num.* 19.
(4) Rebuff. in *prax. benefic. tit. de commenda num.* 37.
(5) Clem. *multorum* 2. *de poenis.*
(6) Innoc. III. in *cap. nisi cum pridem* 10. *de renunciat.*
(7) De Nigris *lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 17.
(8) Innoc. III. in *cap. litteras* 9. *de concess praeb.*
(9) *I. ad Corinth. cap.* 7. *vers.* 2, *et* 24.
(10) Conc. Nicaenum *can.* 15, et 16. relato in *can. non oportet* 19. *et can. si qui vero* 23. *C.* 7. *qu.* 1, ibi: *si qui vero recesse-*

novare,ubi sanxit, ut quivis ex ordinatis clericis suum inconsulto Episcopo locum deseruerit, ei sacrorum exercitium interdicatur (1). Id consentaneum legibus etiam civilibus est (2). Ex Codicis rubrica ***si curialis omissa civitate rus habitare maluerit***, facile colligitur subditos posse ad urbem incolendum compelli. Adscriptitii pariter, et conditionales homines suum deserere officium prohibentur (3): qui suo a munere si recedant, furtum sui facere dicuntur, et velut fugitivi repetendi sunt (4). Desertores etiam militiae ad suum ducem cum elogio, seu litteris testimonialibns remittendos lex jubet (5). Barones pariter, et feudatarii e Regni finibus, regiique ministri e loco judicii nequeunt impunes sine Regis permissu discedere.

IV. Jure hinc merito clericis inconsulto Episcopo, vel Summo Pontifice eatenus non permittitur beneficia sua renunciare (6): ut renunciatio habeatur irrita, nisi ab ecclesiastico superiore probata ea sit, et quousque pendeat Superioris admissio, nullam beneficii vacationem pariat, sed possessionem resignans ipse retineat, fructusque percipiat. At rerum experientia nunc docet, quod locorum Ordinarii, et Praelati ecclesiastici potius expotant, quam respuunt, libentissimoque magis, quam aegro animo accipiunt spontaneas, et liberas beneficiorum re-

---

rint ab Ecclesia sive presbyter, sive diaconus, vel in quocumque ecclesiastico ordine positi fuerint, hi non debent suscipi in alia Ecclesia: sed omni necessitate cogantur, ut redeant ad Ecclesiam suam: quod si permanserint, excommunicari eos oportet. Consonant alia plura Concilia ibidem relata per Gratianum, et decretales Alexandri III. in cap.*admonet* 4. *de renunc.* Conc. Lateranen. IV. sub. Innoc. III. *cap.* 28, et Basileense *sess.* 23.

(1) Trid. *sess.* 23. *cap.* 16. *de reform.*

(2) Ulpian. in *l.* 1. *D. de decurionibus, et filiis eorum* sic censuit: *decuriones, quos sedibus civitatis, ad quam pertinent, relictis in alia loca transmigrasse probabitur, Praeses provinciae in patrium solum revocare, et muneribus congruentibus fungi curet.* Insuper ex *l.* 35, 50, et 55. *C. eod. tit.* decuriones obtsringuntur in originariis Curiis perseverare.

(3) *L. defensionis C. de jure fisci.*

(4) *L. eum satis C. de agricolis, et censitis.*

(5) *L.* 3. *D. de re militari.*

(6) *Cap. admonet* 4. *de renunciatione*, quod supra laudavi *cap.* 5. *num.* 68.

nunciationes, cessionesque commendarum, ut valeant suam erga alios munificentiam exercere in conferendis vacantibus beneficiis.

V. Praeterea resignanti licebit re integra poenitere, a resignatione resilire, mandatumque procurationis ad resignandum revocare (1). Qui tamen *cedendi licentiam cum instantia postulantes cedere promittunt, quum in postulatione hujusmodi, aut Ecclesiarum commoda, quibus praesunt, aut saltem videantur propriam attendisse, eos ad renunciandum decrevit compellendos* Innoc. III. (2). Nam illusio, et variatio in personis ecclesiasticis vitandae maxime sunt (3). Et quamvis Innocentius idem (4) rescripsit eum beneficio spoliandum fore, qui illud in manum laicam resignasset: inferri exinde nequit renunciationem sine consensu Episcopi in manus patroni laici factam valere, quum *resignatio facta laico nullam obtineat firmitatem* (5). Spoliabitur ergo renuncians beneficio invalide renunciato in poenam renunciationis in manibus laici attentatae. Sed antequam revocatio mandati ad renunciandum, vel poenitentia renunciationis innotescat mandatario, vel superiori, poterit utique superior eam adprobare, beneficiumque renunciatum ut vacans alteri conferre: nisi dolus, vel malitia impetrantis intercesserit occultando revocationem, ac poenitentiam (6). Stylus tamen invaluit (7) in Romana Curia non perficiendi negotium inceptum resignationis etiam admissae per Papam, et signatae in favorem alterius per rescriptum *fiat ut petitur*, si resignans eam revocaverit, antequam consensum in Cancellaria apostolica super expeditione bullarum ipse praestitisset (8). In coadjutoriis etiam requiri ejusmodi consensum coadjuti, monet Rigantius (9).

---

(1) Flam. Parisius *lib.* 1. *q.* 12. *n.* 6.

(2) Innoc. III. in Conc. Later. IV. *cap. quidam cedendi* 10. *de renunc.*

(3) *Clem. un. de renunc.*

(4) Innoc. III. in *cap. quod in dubiis* 8. *de renunc.*

(5) Innoc. III. *ibidem.*

(6) Clemens V. in Conc. Vienn. in *Clem. un. de renunc.*

(7) Ex regula 45. Cancellariae *de consensu in resignationibus.*

(8) Parisius *cit. q.* 12, et Io. Kochier in *comm. add. Reg. n.* 24.

(9) Rigantius *tom.* 3. *pag.* 386. *n.* 38.

VI. Duplex est renunciatio: *simplex* videlicet seu *pura*, et *conditionalis*, seu *in favorem*. Renunciatio *simplex* in superioris manibus pure fit sine reservatione aliqua, sine pacto, et sine conditione. *Conditionalis* fit *in favorem* alicujus certae personae, hoc pacto, ut si ea ipsa persona beneficium ita renunciatum reapse non obtinuerit, renunciatio habetur irrita, et infecta ob deficientem ejusmodi conditionem, et clausulam non aliter, nec alio modo. Nam conditio, vel modus quoadusque impleatur, beneficium manet resignanti, ab eoque nullum omnino jus abdicatur, nisi postquam resignatarius vere sit illud adeptus (1). Quin etiam potest resignans incumbere possessioni, et fructus sibi reservare ad illum usque diem, in quo resignatarius actu acceperit possessionem (2). Addit Parisius (3) resignationes in favorem usu non fuisse temporibus Alexandri III, Innocentii III, et Clementis V, nullumque vetustiores canones verbum de ea fecisse, quum de simplici tantum resignatione loquantur textus Decretalium, et Clementinarum: sed invaluisse circa initium saeculi XVI (4).

VII. *Simplices*, *et puras* renunciationes quilibet Episcopus, et loci Ordinarius potest generatim admittere: dummodo renuncians ad sacros ordines promotus non sit ad titulum illius beneficii, quod dimittere velit (5). Eo enim casu Concilium Tridentinum (6) sancivit renunciationem talis beneficii nullatenus admittendam, nisi constiterit renunciantem aliunde posse commode vivere, aliter facta renunciatio irrita est. Exprimere hinc oportet renunciantem ipsum titulo illius beneficii, quod resignatur, fuisse ordinatum. *Si quis forte religionem ingressurus*, ait Benedictus XIV, *beneficium suum dimitteret* (*quo casu potest Episcopus per constitutionem* LV. *S. Pii V*. *hujusmodi renuncia-*

---

(1) Parisius *lib*. 3. *n*. 11, *et seq*.

(2) Paris. *ibid*. *q*. 7. *n*. 9.

(3) Paris. *lib*. 1. *de resignatione benef*. *qu*. 2. *num*. 3.

(4) Videsis Thomassinum *de vet. et nov. Eccl. discipl. par*. 2. *lib*. 2. *cap*. 57, 58, et 59. Ubi de Episcopis, et Abbatibus quandoque nonnisi urgente utilitatis caussa, aliave canonica, sedes suas ad favorem resignabant, et successores denominabant.

(5) Fagnanus *ad cit. cap*. 4. *de renunc n*. 12.

(6) Conc. Trid. *sess*. 21. *cap*. 2. *de reform*.

tionem admittere) vel etiamsi tempore novitiatus hujusmodi dimissionem expleret servatis omnibus, quae ex praescripto S. Trid. Conc. cap. XVI. sess. 25. de regul. *tam in bonorum temporalium, quam in beneficioram ecclesiasticorum renunciationibus servari debent: nihilominus om ia in suspenso remanere deberent, neque posset Episcopus ad beneficii sic dimissi collationem devenire, nisi post factam a dimittente solemnem professionem* (1).

VIII. At *conditionales* resignationes in favorem cujuslibet Summus tantum Pontifex potest hodie adprobare de stylo Curiae Romanae (2). Nam ea in beneficiis resignandis conditio, ut alicui certae personae conferantur, continet in re spirituali adnexam pactionem illicitam, et humano canonum jure prohibitam, cui non alius, nisi Papa poterit dispensationem indulgere (3), et Sedis Apostolicae delegatus. Bonifacius VIII. Episcopo Praenestino suo in Gallias legato facultatem mandavit recipiendi auctoritate apostolica resignationes beneficiorum liberas in manibus suis faciendas, et conferendi resignata personis idoneis (4). S. Pius V. aperte prohibuit, ne resignationes in favorem coram Ordinario umquam fierent etiam in casibus, in quibus canones probant coram Ordinario simplicem renunciationem. Sacris enim canonibus quum sit ecclesiasticis personis prohibitum quaerere, aut eligere sui vel officii, vel beneficii successorem: necessaria idcirco est apostolica dispensatio in admittenda resignatione ad favorem cujuslibet, etiamsi resignatarius ad obtinenda beneficia sit idoneus, et capax, atque a renunciante nominetur sine ulla pactione simoniaca, qui nullam scilicet pecuniam, aliamve rem temporalem dederit, vel promiserit, et sine ulla reservatione pensionis. Id quod in beneficiis quoque juris patronatus locum habet, etiamsi ea ad regiam pertineant praesentationem,

---

(1) Bened. XIV. in *const. ex quo dilectus* 25. *to.* 2. Bullarii, ubi collaudat auctoritatem Io B. Rigant. in *comm. ad Reg.* 46. *Cancell. n.* 2. *tom.* 3. Videsis dicta superius *cap.* 10. *n.* 31, et dicenda mox *num.* 13.

(2) Rebuffus in *praxi par.* 3. *tit. de resignatione conditionali,* et Garzia *de benefic. par.* 11. *cap.* 3.

(3) *Cap. fin. de pactis.*

(4) Bonif. VIII. in *cap. dudum* 14. *de praebendis in VI.*

aut collationem. Quare Xystus V. die 28 Julii 1587. canonicatum Ecclesiae Lucerinae de regio jurepatronatus contulit Io. Mariae Pallavicino, in cujus favorem Aloysius Vasquez illud renunciaverat (dummodo ad id accederet Regis consensus) annuam sib pensionem reservans. Pluribus aliis etiam resignationibus decanatus, archidiaconatus, aliarumque dignitatum, et canonicatuum ejusdem Ecclesiae Lucerinae in manibus Summi Pontificis factis cum reservatione pensionis suum Reges assensum imperiti sunt, in bullis etiam pontificiis reservatum, et expressum (1). Excipe *personatus* hispanos provinciae Catalaniae, ubi consuetudo viguit erigendi beneficia ecclesiastica (*personatus* inibi appellantur) hoc pacto, ut possessores eorumdem possent usque ad tertiam nominationem sibi successores designare, dein personatus hujusmodi extinguerentur, eorumque bona in caussam piam erogarentur (2).

IX. *Caveant autem Episcopi* (S. Pius V. ait), *et alii praedicti itemque omnes electores, praesentatores, et patroni tam ecclesiastici, quam laici quicumque sint, ut ne verbo quidem, aut nutu, vel signo futuri in hujusmodi beneficiis, et officiis successores ab ipsis resignantibus, aut aliis eorum significatione, vel hortatu designentur, aut de his assumendis promissio inter eos, vel etiam intentio qualiscumque intercedat.* Praeterea interdixit ibidem Pontifex. *ne ipsi Episcopi, aut alii collatores de beneficiis, et officiis resignandis aut suis, aut dimittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, valeant providere: quod si secus, ac etiam quidquid praeter, vel contra formam praedictorum fuerit a quocumque temere attentatum, id totum nunc vires, et effectum decernimus non habere* (3).

X. Gregorius XIII. autem declaravit beneficia jurispatronatus non comprehendi in Piana ista constitutione (4), qua prohi-

(1) B. Chioccarell. *tom.* 7. *Archiv. tit.* 3.
(2) Ex Rota coram Aldovrando, et Millino, ex Synodo Terraconensi, et DD. quos laudat, et sequitur Rigantius in *par.* 1. *Reg. IX. Cancell.* §. 2. *n.* 21. *et seq.* Videsis dicenda inferius.
(3) S. Pius V. in const. *quum Ecclesiae Dei* 58.
(4) Scilicet in §. *ceterum cit.* constitutionis Pianae.

betur Episcopis beneficia in eorum manibus resignata tam ipsorum Episcoporum conferentium, quam resignantium affinibus, consanguineis, vel familiaribus conferre (1).

XI. At resignatione confecta posse Ordinarium a resignante rogari, ut conferat beneficium certae nominatim personae sine peccato in foro conscientiae, et sine labe simoniae, censuit Rota (2): laqueum enim humanis animis injicere non debemus ex Apostoli monito (3).

XII. Benedictus XIV. beneficiorum resignationes cum reservatione pensionis,et pacto eam cassandi prohibet,et irritat (4). Et quoniam Sedi Apostolicae reservata sunt beneficia eorum, qui alia incompatibilia asseculi fuerint (5): fraus irrepserat in anticipatis resignationibus, quas impetratores beneficiorum incompatibilium faciebant, ut instantem eluderent reservationem. At Paulus V. irritavit anticipatas ejusmodi resignationes, iisque non obstantibus ea ipsa beneficia declaravit reservata fore (6). Tum Gregorius XV. eamdem constitutionem inter suas Cancellariae Regulas inseruit, ejusque exemplum successores Pontifices sequuti, quum in nuperis Clementis XII. Regulis (7) etiam innovata legatur talis reservatio beneficiorum, quae in antecessum resignentur in fraudem reservationis per extravagantem *ad regimen* inductae, et quae vacarent reservationi obnoxia per pontificiam assecutionem incompatibilis beneficii: Regulam istam habere locum etiamsi bona fide resignatio facta fuerit, et citra fraudem docet Rigantius (8). Secus vero, si resignaret quis in manibus Summi Pontificis cum clausula *provideri sperans* de altero incompatibili: vel si Ordinarius, non Papa, vel indultarius collator secundum incompatibile contulerit. Nec in bene-

---

(1) Id ex libris S. Congr. Concilii testatus est Cardinalis Matthaeus postulante Archiepiscopo Salernitano, et refert Steph. Quaranta in *summ. Bullarii* ver. *beneficiorum resignationes*.

(2) Rota penes Cassador. *dec.* 2. *de simonia*, et Navarra *cons.* 36, et 16. *de simonia* in antiquis.

(3) Apostolus I. *ad Corinth. cap.* 7. *vers.* 35.

(4) Bened. XIV. *const.* 30. *pag.* 4. *tom.* 1.

(5) Extravag. *ad regimen de praeb.* innovata per. Reg. I. Cancell.

(6) Paullus V. in *const.* 62.

(7) Clem. XII. in *Reg.* 3. *Canc.*

(8) Ioannes Baptista Rigantius in *comm. ad d. Reg.* 3, *n.* 74.

ficiis jurispatronatus laicorum eam vigere, contraria rejecta sententia, tenet ipse Rigantius (1).

XIII. Ex praelaudata bulla S. Pii V, edita die 10. Aprilis 1568, *Episcopi et alii facultatem habentes eorum dumtaxat resignationes recipere, et admittere possint, qui aut senio confecti, aut valetudinarii, aut corpore impediti, vel vitiati, aut crimini obnoxii, censurisque ecclesiasticis irretiti non debent Ecclesiae vel beneficio inservire. Qui unum aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoveri. Religionem quoque ingressuri, vel matrimonium contracturi, si statim postea id reipsa exequantur. Denique cum aliquis ex aliis casibus acciderit, qui constitutione fel. rec. Innocentii Papae III. de dimittendis cathedralibus Ecclesiis edita continentur* (2). *Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficii residere securi: sed nec horum ullus sacro ordini mancipatus, nisi religionem ingressurus, valeat ullo modo beneficium, vel officium ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, qua in vita possit commode sustentari. Qui vero contra fecerint, ut in eo, in quo deliquerint, puniantur, a beneficiorum, et officiorum collatione, necnon electione, praesentatione, confirmatione, et institutione, prout cuique competierit, tamdiu suspensi remaneant, donec remissionem a Romano Pontifice meruerint obtinere, et qui talia beneficia, seu officia receperint, eos praedictis poenis volumus subjacere. Et nihilominus in eos, qui sic suspensi conferre, eligere, praesentare, confirmare, vel instituere ausi fuerint, excommunicationis quoad personas; quo vero ad Capitula, et conventus, a divinis suspensionis sententiam ipso facto promulgamus Romano Pontifici reservatam* (3). Undecim caussas resignandi, ex quibus possunt locorum Ordinarii resignationes beneficiorum inferiorum puras admittere, Parisius colligit Pianam constitutionem declarans latissime (4). Sex tantum caussas probavit pro Episcopis resignanti-

---

(1) Rigant. *ibidem n.* 106.
(2) Innoc. III. in *cap. nisi cum pridem.* 10. *de renunc.*
(3) Pius V. in *const. quanta Ecclesia Dei* 58.
(4) Parisius *par.* 1. *lib.* 5. *q.* 6, et Steph. Quaranta *ibidem.*

bus Innocentius III (1), quae his versiculis in epigraphe ejusdem textus relatis comprehenduntur:

Debilis, ignarus, male conscius, irregularis,
Quem mala plebs odit, dans scandala cedere possit.

XIV. Gregorius XIII. *de beneficiis, quae in manibus ordinariorum collatorum etiam Cardinalium, et delegatorum etiam specialium Sedis Apostolicae extra Romanam Curiam resignari, etiam ex caussa permutationis contigerit*, sanxit, ut *ipsi intra mensem negotium universum admissionis, vel rejectionis resignationis hujusmodi, et (si per eos facienda erit) provisionis resignati beneficii juxta apostolicas, et alias canonicas sanctiones omnino absolvant. Et qui sic provisus fuerit, intra tres menses a die sibi factae provisionis illam publicet, et possessionem beneficii capiat modo, et forma supradictis; alioquin illis elapsis nulla sit ejus provisio, et beneficium vacare censeatur eo ipso: Ordinariique, et alii praedicti, qui haec non perfecerint, eo casu potestate disponendi de ipsis beneficiis sint ea vice privati, eorumque dispositio eo ipso ad Sedem Apostolicam devoluta existat, et aliis idoneis ab ipsa Sede dumtaxat concedatur* (2). Sed publicandae resignationis lex explicationem postulat accuratiorem inferius. Beneficium litigiosum potentiori ne cedatur, legibus, et canonibus cautum est (3): alias irrita cessio erit. Quemadmodum et si cujus fiat ab aliquo reo criminis, quod privationem beneficii ipso facto secum ferat (4).

XV. Conditionalis resignatio ad favorem certae personae in manibus Summi Pontificis tantum fieri potest, ac solet, vel per ipsum resignantem, si in Romana Curia sit praesens, vel per procuratorem cum speciali mandato in forma publici instrumenti, quod notarius apostolicus debet manu resignantis subscriptum exarare ad vitandas fraudes. Cancellariae enim Regula XLV. voluit, et ordinavit, *quod super resignatione cujuscumque beneficii ecclesiastici, seu cessione juris in eo, quam in manibus Papae, vel in Cancellaria apostolica fieri contigerit, apo-*

---

(1) Innoc. III. in *cit. cap. nisi cum pridem.* 10. *de renunc.*

(2) Gregorius XIII. in const. *humano vix judicio* §. 12, *et* 13. De qua fusius infra *n.* 24.

(3) *L.* 1, et 2. *C. ne liceat potentiori.*

(4) Rigant. in *Reg.* 29 §. 1. *num.* 25, *et seq. tom.* 2.

stolicae litterae nullatenus expediantur, *nisi* resignans, *vel cedens*, *si praesens in Romana Curia fuerit*, *personaliter*, *alioquin per procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum expeditioni hujusmodi in eadem Cancellaria expresse* consenserit, *et juraverit*, *ut moris est*. *Et* si *ipsum resignantem*, *seu cedentem pluries super uno*, *et eodem beneficio in favorem diversarum personarum successive consentire contigerit*, *voluit*, *quod primus consensus tenere debeat*, *et alii posteriores consensus*, *ac litterae nullius sint momenti*. *Nec litterae reservationis*, *vel assignationis etiam motu proprio cujusvis* pensionis *annuae super alicujus beneficii fructibus expediri possint*, *nisi de* consensu *illius*, *qui pensionem persolvere tunc debebit*.

XVI. Istud speciale mandatum debet facultatem continere tam renunciandi, vel simpliciter, vel in favorem certae personae certum beneficium, cujus describi, ac exprimi nomen debet, seu titulus, et locus dioecesis, vel Ecclesiae, ubi positum est et valor annuorum reddituum, nisi concistoriale sit, ut animadversum supra est (1) quam praestandi consensum renunciationi in Cancellaria pontificia, atque novarum expeditioni bullarum in resignatarii favorem vel simpliciter, vel cum reservatione pensionis annuae tot scutorum cum clausula *non aliter*, *nec alio modo*, et jurandi in animam ipsius renunciantis, et constituentis nullam in eadem resignatione fraudem, aut simoniae labem intercessisse. Nec sufficeret mandatum generale cum libera potestate renunciandi omnia beneficia mandantis, ea si per titulum et locum minime descripta sint. Vicissim resignatarius, nisi praesens in Curia fuerit, mandato etiam speciali constituet procuratorem ad resignationem acceptandam cum eodem juramento de fraude, ac simonia inde procul habita, et consentiendum reservationi pensionis in favorem resignantis, et litteris apostolicis desuper expediendis. Istiusmodi mandatorum formulae habentur in appendice ad formularium instrumentorum Florentiae impressum anno 1576.

XVII. Mandatum ejusmodi speciale ad resignandum quovis lapsu temporis non expirat, nec dissolvitur umquam: voluntas enim resignandi praesumitur in mandante semper perseverare, quoadusque fuerit revocata, quum nonnisi mutata voluntate

(1) *Cap*. XII. *n*. 10.

mandatum extinguatur (1). Expirat nihilominus per mortem resignantis re integra sequutam (2), scilicet ante gratiam a Pontifice signatam. Post illam vero poterit procurator specialis inceptum resignationis negotium perficere, et bullae apostolicae expeditioni consensum rite praestare (3), nisi mors resignantis acciderit intra viginti dies a praesentatione mandati in Cancellaria pontificia computandos. Quandoquidem Regula XX. Cancellariae statuit: *quod si quis in infirmitate constitutus resignaverit aliquod beneficium sive simpliciter, sive ex caussa permutationis, vel alias dimiserit, aut illius commendae cesserit, seu ipsius beneficii unionis dissolutioni consenserit, etiam vigore supplicationis, dum esset sanus, signatae, et postea infra viginti dies a die per ipsum resignantem praestandi consensus computandos, de ipsa infirmitate decesserit, et ipsum beneficium quavis auctoritate conferatur per resignationem sic factam, collatio hujusmodi sit nulla, ipsumque beneficium nihilominus per obitum censeatur vacare* (4).

XVIII. Ut ergo vim, effectumque suum habeat resignatio, debet resignans supervivere viginti dies, qui non computantur a tempore mandati procurationis ad resignandum in favorem certae personae dati, sed a die praestiti consensus in Cancellaria apostolica, seu exhibiti in ea mandati: quum resignationem perficiat hujusmodi consensus, non vero simplex mandatum, seu constitutio procuratoris ad resignandum. Ab hac tamen regula excludebant glossatores olim sanos resignantes (5). At Clemens VII. eamdem ampliare coepit *ad caussam etiam vigore supplicationis, dum esset sanus, signatae*. Cujusmodi verba sequentes Pontifices in eadem Regula quum usurpaverint: ea proinde et infirmorum, et sanorum resignationes aequo jure afficit.

XIX. Expirat etiam, quovis tempore ante bullas expeditas

---

(1) *L.* 12. *§. penult. D. mandati.*
(2) Clemen. *ult. de procurator.*
(3) Flam. Parisius *lib.* 9. *quaest.* 13. *n.* 18.
(4) Regula XIX. Cancellariae *de viginti*, et olim *de infirmis resignantibus.*
(5) Gomes. *ad hanc Regulam q.* 7, et Rebuffus *gl.* 2. *n.* 13, *et seqq.*

revocetur mandatum. Ut vero valeat revocatio irritare procuratoris consensum: debet ea rite nunciari vel officialibus Cancellariae, vel ipsi procuratori. Nam si quis ad cedendum cuilibet dignitati, vel beneficio procuratorem sponte constituerit, et ipsum ignorantem postea duxerit quomodolibet revocandum: valida tunc erit cessio per eum facta, priusquam ad notitiam ipsius, ejusve, in cujus manibus esset ea peragenda, revocatio hujusmodi pervenisset (1).

XX. Constituto procuratore ad resignandum in manibus Romani Pontificis, deinceps tunc nequit resignatio fieri coram Ordinario, nisi post mandati revocationem rite nunciatam: quum non liceat recedere a postulatione Papae praesentata, ne Sedi Apostolicae illudatur (2). Adde quod possit Papa resignationem incoeptam istis ex caussis perficere, ubi voluntatem resignantis irrationabiliter, et contra utilitatem Ecclesiae mutatam agnoverit.

XXI. Simulatas, occultasque beneficiorum resignationes multifariam prohibuerunt Summi Pontifices Xistus IV. Innoc. VIII, Clemens VII, Pius IV, et V. (3), aliique per Cancellariae Regulam *de publicandis resignationibus*. His ea verbis occupata fuit. *Idem D. N. statuit, et ordinavit, quod quaecumque beneficia ecclesiastica sive in Romana Curia, sive extra eam sic resignata, nisi de illis factae resignationes (si in eadem Curia infra* sex *menses a data supplicationis, et non praestiti consensus computandos: si vero extra dictam Curiam factae sint, infra* mensem *ex tunc, ubi talia beneficia consistant) publicatae fuerint. Collationes quoque, et aliae quaevis dispositiones de illis tamquam per resignationem vacantibus factae, et inde secutae nullius sint roboris, vel momenti* (4). *Haec Regula*, ait Rebuffus in Galliis *fuit recepta, et in Curia Parlamenti registrata anno* 1493. *die* 27.

---

(1) Clemen. un. *de renunc.* cui consonat. *l.* 15 *D. mandati.*

(2) Innoc. III. in *cap. gratum* 2. *de postul. prelat.*

(3) Pii IV, et V. const. explicui *lib.* 4. *Can. Inst.* tit. *de simonia.*

(4) Eam ita exscriptam habent Sarnus, Io. Kokier, Rebuffus, alii: quam a Xisto IV. proditam primum fuisse tenent Flaminius Parisius *lib.* 11. *de resign. in praefat. n.* 1. post Sarnum, et Rigantius in Reg. IX. *tom.* 2. *n.* 172. Ab. Inn. VIII. Xisti successores Wanespenius *par.* 2. *tit.* 27. *cap.* 6. *n.* 2.

Augusti (sub Innocentio VIII): *unde est lex regni effecta, ideoque per mortem Papae non tollitur* (1).

XXII. Ab jure communi eruta haec Regula videtur. Nam Innocentius III. ad Milani Archiepiscopum rescribens, irritas censuit occultas beneficiorum donationes, et collationes, improba suspicione affectas (2). Idemque in generali Concilio *electiones quoque clandestinas* reprobavit statuens *ut quam cito electio fuerit celebrata, solemniter publicetur* (3). Idque firmavit etiam Bonifacius VIII (4).

XXIII. Ut Regulae illuderent, et jacturam beneficiorum evaderent quum negligentes, tum contemnentes solemniorem publicationem: contendebant eam satis expleri ab eo, qui palam in resignanti beneficii possessionem coram duobus, tribusve testibus immitteretur. Doctores autem cordatiores, in his Abbas, Panormitanus, et Rebuffus, peculiarem publicandi ritum ab actu possessionis quantumlibet publicae separatum omnimodis exquirebant (5). S. Pius V. solemnem publicandi formam pri-

(1) Rebuff. in *prax. benefic.* tit. *Regula de public. resignat.* Hinc Pontificias ei Regulae derogationes locum in Galliis inde non habuisse commonent idem Rebuff. *gl.* 13. *n.* 13, Ludovicus Charonda *lib.* 1. *resp.* 23, Zypaeus *de renunc. n.* 2, Georg. Lovetius *ad Molineum nota* 6.

(2) Innoc. III. in *cap. un.ne ecclesiastica benef. sine deminut. confer.*

(3) Idem in *cap. quia propter* 42. *de electione.*

(4) Bonif. VIII. in *cap. quoniam* 47. *et ult. de elect. in VI. Nos volentes*, ait. *huic morbo, et fraudibus* (puta clandestinae electionis) *obviare, sancimus, et confirmationes tales viribus omnino carere, ipsasque decernimus irritas, et inanes.* Glossa in eodem *cap. quoniam* verb. *observari* loquens de ritibus in electione, et confirmatione publicanda constitutis ait: *in provisionibus, vel collationibus tantum puto, et haec fieri.*

(5) Rebuffus anno 1540. commentarium Regularum Cancellariae sub Paulo III. aggressus in *prax. benefic.* tit. *de publicand. resignat. gl.* 10. *n.* 19, haec scribit contrariam refellens opinionem: *aliter parum serviet haec Regula volens resignationem publicari: nam de jure testes debent interesse in adeptione possessionis, sicut in aliis actibus, alias actus non posset probari. Ergo haec Regula requirens publicationem aliquid addit juri communi. Et quod non dicatur publicatio coram duobus, aut tribus testibus, consuluit Panormitanus cons.* 99.

mus edixit, camque perpetua lege imperavit (1). Dein Gregorius XIII. suam edidit constitutionem IX. Kal. Januarii 1583. promulgatam sequenti anno 1584. (2), qua modus, et forma publicandi resignationes explicatius, et accuratius praescribitur perpetuo jure servanda. *Posthac omnes et quaecumque resignationes* (ait) *etiam caussa* permutationis, *ac commendarum, et etiam litteris apostolicis non confectis, et possessione non habita, nec non* litis, *et* jurium *quorumcunque* cessiones, *ac retrocessiones, quae deinceps de quibuscumque beneficiis ecclesiasticis in nostris, seu Romani Pontificis pro tempore existentis manibus, ac etiam coram notario publico, et testibus fiet, et super eis provisiones, et quaecumque aliae dispositiones sive temporales, sive perpetuae* publicari *debeant cum literis apostolicis desuper confectis intra* sex menses, *si beneficium citra montes fuerit: ultra vero, intra* novem *a data concessionis gratiae, non autem a die praestiti super ea consensus numerandos. Ipsa autem publicatio in* Cathedrali, *et in* beneficii *Ecclesia, vel Ecclesiis, si in pluribus illud sit, fiat: ibique dum frequens populus ad Missarum solemnia convenerit, palam omnibus litterae apostolicae praedictae, earumve transumptum authenticum exhibeatur, claraque, et intelligibili voce resignatio, seu cessio hujusmodi, ac beneficii qualitas, et invocatio, nominaque, et cognomina resignantis, sive cedentis, ac illius, in cujus favorem gratia hujusmodi facta est, pronuncietur: ut haec omnia possint ad notitiam omnium ibi existentium verisimiliter pervenire, scriptoque de his omnibus exemplo collato*, valvis *dictarum Ecclesiarum* affixum *relinquatur. Si vero Ecclesia beneficii ruralis sit, aut populo, conventuque careat: eo casu in* parochiali, *intra cujus parochiae limites beneficium ipsum consistit, et in Cathedrali Ecclesia, vel si locus bello, seu peste, aliisve manifestis periculis subjaceat, tunc in proxima parochiali, ac etiam in Cathedrali Ecclesia; vel si aditus ad*

---

(1) S. Pius V. in const. *cogit nos*, quam motu proprio tulit die 13. Martii 1567, et const. *quanta Ecclesiae Dei*, edita an. 1568, quas collaudat Benedictus XIV. in *const. Ecclesiastica* 10. *tom.* 2. Bull.

(2) Gregor. XIII. in const. *humano vix judicio* 85.

illas, aut utramvis minime sit securus, in alia Cathedrali vel parochiali viciniori periculorum immuni publicatio hujusmodi peragatur (1). *Quod si quidquam praedictorum omnium omissum fuerit dictis terminis elapsis, omnes dispositiones, et gratiae resignatorum, vel cessorum beneficiorum, aut jurium hujusmodi cum omnibus inde secutis, sive de pacificis, sive de litigiosis, sint irritae et inanes, nullaque, alia gratia super hujusmodi beneficio, sive jure cesso suffragetur: sed ipsi inhabiles, et incapaces sint ad hjusmodi beneficia sic resignata, et cessa quandocumque obtinenda: illaque ab ipisa statim prima resignatione, seu cessione, etiamsi alias nullae, et invalidae essent, vacavisse, et vacare censeantur eo ipso: nec resignantibus seu cedentibus, si postea in sua possessione remanent, constitutiones de* annali, *et* triennali *possessore, nec praesumptae, aut tacitae retrocessiones etiam propter diuturnam continuatae possessionis hujusmodi tolerantiam ullo tempore suffragentur: sed ipsa beneficia, sive jura sic a principio vacantia a Sede Apostolica praedicta dumtaxat impetrari valeant ac concedi* (2). *Illorum* vero impetrationes *numquam sub clausulis generalibus, vel implicitis comprehendantur, sed specialiter, et expresse* ob non servatam *praesentis constitutionis formam, et cum declaratione nominum, et cognominum resignantis, seu cedentis, et gratiam habentis dispositive, et non conditionaliter fieri omnino debeant* (3). *De beneficiis autem, quae in* manibus Ordinariorum *collatorum etiam Cardinalium, et delegatorum etiam specialium Sedis Apostolicae extra Romanam Curiam resignari, etiam ex caussa permutationis contigerit: ipsi* intra mensem *negotium universum admissionis, vel rejectionis resignationis ejusmodi, et (si per eos facienda erit) provisionis resignati beneficii juxta apostolicas, et alias canonicas sanctiones omnino absolvant. Et qui sic provisus fuerit, intra* tres menses *a die sibi factae provisionis illam*

---

(1) *Ibidem* §. 8.

(2) *Ibidem.*

(3) Idem in *seq.* §. 9. Constitutionem hanc explicant, versantque in primis Parisius *tom. 1. de resign. benefic. lib. 21. per tot.* et Steph. Quaranta in *sum. bullar. verb. benefic. resign. public.*

publicet, et possessionem beneficii capiat modo, et forma supradictis: alioquin illis elapsis nulla sit ejus provisio, et beneficium vacare censeatur eo ipso, Ordinariique, et alii praedicti, qui hoc non perfecerint, eo casu potestate disponendi de ipsis beneficiis sint ea vice privati, eorumque dispositio eo ipso ad Sedem Apostolicam devoluta existat, et aliis idoneis ab ipsa Sede dumtaxat concedantur (1).

XXIV. Ex rebus quidem gestis liquet Apostolicae Sedis litteras pro impetrantibus beneficia (exceptis iis, quae sunt juris-patronatus) ob neglectam resignationis publicationem vacantia ipso jure vigore ejusmodi Gregorianae constitutionis, executioni mandatas hoc in Regno fuisse ad nostram usque aetatem, regiumque iis placitum continue nemine contradicente, aut reclamante concessum. Petrus Blancardus quum beneficium Sanctissimae Trinitatis intra parochialem Ecclesiam Fractae majoris in Aversana dioecesi ab Urbano VIII. impetrasset anno 1629. uti vacans ob publicationem a resignatario possessore non factam: Archidiaconus Aversanus executor apostolicus pontificiae collationis litteras sine obstaculo exequens eum amoto resignatario in possessionem illius beneficii immisit, ut patet ex actis in Episcopali archivio Aversano servatis ejusdem beneficii familiae olim de Fusconis, hodie de Spenis (2). Codices autem Curiae Capellani majoris redundant impetrationibus ejusmodi ab ea relatis ad Proreges olim, et Collaterale Consilium, mox ad Regem nostrum cum voto indulgente super iis regia placita, de stylo exinde concessa, quoties nemo laesa patronatus jura, nec alias Regni leges conquestus esset. Unde sanctio Gregoriana, quae ipso jure vacationem beneficiorum infert ex neglecta eorumdem resignatorum publicatione, videtur usu jamdudum viguisse. Quum vero nec petitum, nec datum, nec nec denegatum constitutioni Gregorii XIII. placitum regium, quemadmodum nec plerisque Pontificum constitutionibus ante, ac post comitia Tridentina editis, quae prostant in Bullario M. ullatenus ferant rerum nostrarum scriptores, statui exinde nequit eam hoc in Regno non acceptatam. Quinimmo ex tali scriptorum silentio magis praesumitur eam tacito saltem regiae Po-

(1) Greg. XIII. ibidem §. 12. Videsis dicta superius *num.* 14.
(2) Ex arch. Avers. *filz* 3. *n.* 2.

testatis placito receptam usu, quam non in iis partibus, quae nullum patronatibus vel regiis, et laicorum juribus detrimentum inferant.

XXV. Benedictus XIV. aegro ferens animo fraudes ad eludendam Gregorii XIII.sanctionem adinuentas,ab se ipso in judicio detectas, videlicet *expeditionem litterarum* apostolicarum ad preces resignantium prorogari solitam, *restitutiones* in integrum saepe largitas ad publicandam, ut resignantes interea fructus beneficiorum resignatorum perciperent, *iterationem praesentatae* super una, eademque resignatione ad protrahendam signaturae gratiam, *possessionem*, et publicationem usque ad obitum resignantis dilatam, sategit ea radicitus amovere. Propterea constitutionem saepedicti Gregorii de publicandis intra certum tempus resignationum gratiis, et capienda resignatorum beneficiorum possessione confirmans, et innovans constitutione sua itidem perpetua vetuit Notario Datariae, ne recipiant umquam consensus super resignationibus, quoties mandata procurationum hinc ad resignandum, hinc ad acceptandum data videantur ante menses octo a citramontanis, vel duodecim ab ultramontanis. Tum jussit ab eo die, quo rescripserit Pontifex admittendam esse resignationem, ut intra duos ad summum menses quum supplicatio signetur, tum litterae apostolicae desuper expediantur, mox a die signatae gratiae intra sex menses possessio resignati beneficii citra montes, et intra novem ultra montes revera capiatur, litteraeque apostolicae simul publicentur ad formam Gregorianam. Utque nulla temporis prorogatio ad publicandum amplius indulgeatur prima etiam vice, nisi antea constiterit in officio Subdatarii apostolicas litteras fuisse jam expeditas.Insuper ut prima,et secunda dumtaxat prorogatio tunc liceat concedi, tertia nequaquam, nisi patens impedimentum sine culpa petentis interjectum aliter Datario suaserit. Si quid contra gestum erit, irritum omnino voluit, et beneficia ipsa ut vacantia impetrationibus fore obonoxia (1).

XXVI. Onus probandi omissam publicationem non resignatario, sed impetranti beneficium incumbere, Doctores consen-

---

(1) Bened. XIV. in const. *ecclesiastica ministeria* 10. die 15. Iunii 1746. *to* 2. Bullarii.

tiunt (1): quum is, qui negat aliquid, in quo suam fundat intentionem, debeat idipsum plene probare.

XXVII. S. Pius V. dum formam imperavit expediendi litteras super resignationibus Ecclesiarum praesertim parochialium in forma dignum, studuit omnem simoniae suspicionem, et labem ab eisdem amovere, mandans exequutoribus apostolicis, ut ea de re diligentius inquirant (2) Hinc ea in litteris pontificiis resignationum adjici clausula suevit inferius exponenda, ut sedulo circumspiciant singuli executores, an in resignationibus beneficiorum apud Sedem Apostolicam gestis, atque admissis ***intercesserit*** simoniae ***labes***, ***aut aliqua alia*** illicita pactio, ***seu etiam corruptela*** (3).

XXVIII. Si quis bona fide beneficium Sedi Apostolicae reservatum, vel affectum, vel alicui a Papa collatum acceperit ab Ordinariis collatoribus ignorans, tum post agnitam reservationem, collationemve pontificiam sine mora dimiserit: Bonifacius VIII statuit eos ad sua propria beneficia, ea etiam, quae sponte dimisisset, regressuros esse, non obstante quavis collatione eorumdem aliis interea impetrantibus facta (4). Nam Cancellariae Regula III. superius exposita eos, qui beneficium incompatibile jam jam adepturi ab Apostolica Sede in fraudem reservationis beneficia sua vel dimiserint, vel resignaverint, coercet (5): non alios bona fide dimittentes.

XXIX. Ad beneficium semel renunciatum nullatenus poterit renuncians amplius regredi, nec illud umquam repetere. ***Quam periculosum sit in divinis rebus, ut quis cadat jure suo, et potestate, scriptura sancta declarat, quum in Genesi Esau primatus suos inde perdiderit, nec recipere id postmodum potuerit, quod semel cessit, regressum***, Nicolaus I. rescripsit ad Jubajanum (6).

---

(1) Apud St. Quaranta in *summa bullar.* verb. *benef. resign. public. n* 18.

(2) S. Pius. V. *const.* 32.

(3) Rigant. in *Reg.* 45. §. 1. *n.* 44. *tom.* 3.

(4) Bonif. XIII. in *cap. si beneficia* 20. *de praeb. in VI.*

(5) Ex supradictis *cap.* 5. *n.* 40.

(6) Nicol. I. in *can. quam periculosum c.* 7. *qu.* 1, Vide Rebuff. *in prax. benef. cap. de regressibus.*

XXX. Jure hinc merito Patres Tridentini omnino accessum et regressum ad beneficia damnarunt, et submoverunt (1), in quo Episcopis nulla est dispensandi facultas. Plenaria tamen Sedis Apostolicae auctoritate Romanus Pontifex poterit ex causa et solet resignantibus indulgere *regressum*, seu facultatem repetendi Ecclesiam, seu beneficium, quoties renunciatario obeunti, vel illud dimittendi superstes erit resignas. Quemadmodum et *ingressum*, ut ajunt pragmatici, potest Papa concedere ei, qui antequam possessionem apprehenderet beneficii sibi collati: illud in alicujus favorem renunciaverit sub hac conditione, ut praemoriente renunciatario fas ipsi renuncianti esset ingrediandi, et auctoritate sua apprehendendi possessionem illius. Praetereaque *accessum* quandoque Papa largitur vel aliis incapacibus ad ecclesiasticam dignitatem, ejus administrationem interea dignae personae conferens eo pacto, ut puer, aliusve incapax postquam ad aetatem pervenerit legitimam, vel capax effectus erit, valeat ad eam ipsam accedere (2).

XXXI. In pontificiis bullis pensionum super beneficiis reservatarum de stylo Curiae Romanae solet reservari regressus, si contingerit quod resignatarius pensionem solvere detractaverit, per hanc clausulam. *Si vero per sex menses dictos triginta dies immediate sequentes* (puta post cessum, ventumque diem solutionis (*sententiam ipsam excommunicationis animo, quod absit, sustinuerit indurato*: *ex tunc effluxis mensibus eisdem dicto beneficio perpetuo privatus exsistat, illudque vacare censeatur eo ipso, tibique liceat ad idem beneficium liberum habere regressum, et liceat tibi etiam vigore tui prioris tituli posssessionem propria auctoritate apprehendere, ac si illud minime resignasses*. In praxi tamen cum regressus ejusmodi nec postuletur, nec postulatus obtineri soleat, clausula idcirco nullam vim reapse habere videtur. Et ubi efficax judicaretur, ante sententiam judicis declaratoriam nequiret renuncians regredi ad beneficium, ut decisum a Rota refert Flaminius Parisius (3). At renunciationes, cessionesque cum ingressu, et regressu a reservatione omnium

(1) Trid. in *cap.* 7. *sess.* 25. *de ref.*
(2) Rebuff. *loc. cit.*
(3) Flam. Parisius *lib.* 6. *qu.* 3.

fructuum, ut Cardinalibus tantum indulgeantur, statuit Alexander VI. a Rebuffo laudatus (1).

XXXII. Ad improbas resignantium pactiones, et fraudes extirpandum cum lege Gregoriana conspirat Cancellariae Regula XL, statuens, quod *si committatur alicui beneficii resignationis receptio, ponatur* clausula: *attente quoque provideas, etc.* quod nimirum in resignatione praedicta dolus, vis, metus, vel aliqua simoniaca pravitas non intervenerint (2). Eam hisce ipsis verbis exprimi olim consuevisse in pontificiis litteris bullatis, monent scriptores (3). At hodierno stylo his aliis conceptam Rigantius ibidem tradit. *Ceterum ne, dum prodesse studemus, aliqua forte irrepat iniquitas in exitium animarum: tu istic attente circumspicias, an ex parte N. N. praefatorum super dicta resignatione ut fieret, quam nos nullo hucusque vitio laborare deprehendimus, intercesserit simoniae labes, aut aliqua alia illicita pactio, seu etiam corruptela.* Ex hujusmodi verbis plane intelligimus, quod Romani Pontifices dum apostolica dispensatione adprobant conditionales in favorem resignationes, conventasque pensionum reservationes humano jure prohibitas, admittere numquam intendant aliquam ex illicitis pactionibus juri divino vel naturali adversantibus, quas nulla hominum Potestas valet probas efficere. Neque subreptitias preces, nec falsam valoris expressionem (4).

XXXIII. Dicendum superest de beneficiis jurispatronatus, quae invitis patronis cuilibet conferri non patiuntur communes Ecclesiae leges, quaeque a cunctis Apostolicae Sedis derogationibus quum generalibus, tum specialibus exempta videntur. Tametsi ergo vacare apud Sedem dicuntur beneficia in manibus Papae resignata in alicujus favorem, eaque Pontifices consueverint resignatariis conferre singulatim cum derogatione jurispatronatus pro illa vice tantum (5): collatio tamen pontifi-

---

(1) Rebuff. *ibidem.*

(2) Rigant in *comm. ejusdem Reg.* 40. *num.* 2. *tom.* 3.

(3) Sotus, Rebuffus, et Quesada in *comm.* ejusdem Regulae.

(4) Ex supradictis *cap.* 12. *num.* 12.

(5) Mandos *de signat. grat.* verb. *dum vacant*, et Rigant. *in Reg. I. Canc.* §. 1. *num* 322.

cia sine derogatione expressa, nisi praecesserit, vel subsequatur patronorum consensus, irrita, nulliusque momenti erit ex Cancellariae Regula XLII.

CAP. XX.

DE PERMUTATIONE (*)

(*) Ex *lib. III.* Decretal. *tit.* 19.

I. Mutua beneficiorum resignatio heic permutatio dicitur.
II. Permutationem canones vetant, nisi eam Ecclesiae necessitas, vel utilitas postulaverint.
III. Eamque sine auctoritate Episcopi irritam, et improbam habent.
IV. Nonnisi permutantibus possunt Episcopi beneficia mutuo resignata conferre.
V. Neutri jus in permutato beneficio adquiritur, nisi alter alterius beneficium reapse obtinuerit.
VI. Regressum hinc jure habet alteruter ad beneficium suum, non adeptus alienum.
VII. Episcopi, locorumque Ordinarii cum territorio separato, Vicarii Episcopales cum speciali mandato, et Capitulares possunt permutationes adprobare, secus alii Praelati.
VIII. Necessitatis, vel utilitatis Ecclesiae caussam oportet inquiri, antequam dioecesanus loci ordinarius permutationi assentiatur.
IX. In beneficiis jurispatronatus permutandis requiritur patronorum consensus.
X. Eo vel maxime si ea patronatus regii sunt. Consensus autem praesentationi aequpollet.
XI. In fraudem reservationis pontificiae permutatio non valet.
XII. Fraudulentos Cataloniae personatus abolevit lex Concordatorum.
XIII. Publicari permutationes oportet.

I. Mutua, et reciproca beneficiorum resignatio, quae inter duos vicissim fiat cum adsensu, et auctoritate superioris ecclesiastici, *permutatio* a Canonistis speciatim dicitur. Mutuam vero unjus rei pro altera praestationem ea generatim signifi-

cat (1), et quandoque translationem Episcoporum (2). Quoties ergo suum alter alteri beneficium superiore annuente resignat eo pacto, ut alterum pro suo resignato, ac dimisso beneficium sit adepturus, permutari tunc dicuntur beneficia. Nam duae res permutationem constituunt, mutua permutantium resignatio, et nova superioris ecclesiastici in utriusque favorem collatio.

II. Et dignitatum, et praebendarum permutationem in Turonensi Concilio Alexander III. interdixit: *Sicut in magnis*, ait, *ita quoque in minimis membris suis firmatam Ecclesia habeat universitatem: divisionem praebendarum, aut dignitatum* permutationem *fieri prohibemus* (3). Mox rescripsit Urbanus III. *quod commutationes praebendarum de jure fieri non possunt: praesertim pactione praemissa, quae circa spiritualia, vel connexa spiritualibus labem semper continent simoniae. Si autem Episcopus caussam inspexerit* necessariam: *licite poterit de uno loco ad alium transferre pesonas, ut quae uni loco minus sunt* utiles, *alibi se valeant utilius exercere* (4).

III. Qui attentaverint auctoritate propria inscio, vel invito superiore permutare, ambo sua perdunt beneficia (5). Quoniam in ejusmodi permutationibus compertum est crebro aliquam simoniae labem, aliamve illicitam intercedere corruptelam (6). Sola igitur partium conventio satis non est ad permutationem perficiendam: sed requiritur omnimodis, ut Episcopus ex inte-

(1) Ex rubrica 19. lib. 3. Decretal. *de rerum permutatione.*

(2) Anterus Papa in *can. mutationes* 34. C. 7. *qu.* 1.

(3) Conc. Turonense in *cap. majoribus* 8. *de praeb; et dignit.*

(4) Urbanus III. in *cap. quaesitum est.* 5. *de rerum. permut.*

(5) Innoc. III. in *cap. cum olim.* 7. *de rerum permutat.*

(6) Boetius tractatum edidit *de saturnino permutationis beneficialis jure*, quem ideo sic inscripsit, et nominavit, quia permutatio suos foetus in summum solet adducere discrimen, non aliter, quam Saturnus crudeliter foetum devorat proprium, ut est in fabulis: licet id ad naturam temporis, quae edax est rerum omnium, plerique referant. Frequenter enim permutantibus scrupulos adeo duros, et vehementes, eosdemque justos ingerit, ut Saturni voracitas nullos umquam consimiles genuerit cruciatus illis ipsis, qui devorarentur.

gro conferat ambobus permutantibus beneficia invicem resignata.

IV. Si autem aliis, quam permutantibus ea is conferret, irrita esset penitus collatio. *Ne concessione juris utentibus praesertim circa spiritualia illudatur, si qua beneficia ex caussa permutationis ab aliquibus resignata aliis, quam ipsis permutare volentibus conferantur, nullius hoc esse volumus firmitatis*, Clemens V. decrevit in Concilio Viennensi (1).

V. Et quoniam permutatio perficitur, quoties alter alterius beneficium sit realiter assecutus, si permutatio completa sit ex una parte, et per alteram steterit, quominus impleatur, restituitur ille ad suum beneficium, amoto quolibet detentore: quum deceptis, et non decipientibus jura subveniant, et simplicitati venia tribuatur (2). Hinc manavit Reg. LX. Cancellariae, qua praescribitur, ut *si ex caussa permutationis resignationes fiant, ponatur clausula, quod neutri permutantium jus adquiratur, nisi quilibet ipsorum jus habuerit in beneficio per ipsum resignato* (3). Nullius ergo momenti permutatio erit, ubi alterutrum ex permutatis beneficiis litigiosum erit, aut ab alio evincatur etiam ex intervallo, aut fictum sit, et simulatum, aut legatum pium, seu capellania laicalis (4).

VI. Hinc est, cur permutantes habeant *regressum* justitiae ad sua dimissa beneficia, quoties suum permutatio effectum plene non sortiatur, novaque collatione, seu institutione canonica non perficiatur (5). Non obtinet locum in hoc casu decretum Tridentini, quod accessum, et regressum in beneficiis omnino submovit (6). Tametsi enim resignans in favorem alterius nequit sibi regressum praemoriente resignatario reservare ad beneficium resignatum, quum talis regressus aperte foveat successorem canonibus inimicum, ea tamen ratio videtur in regressu

---

(1) Ex Clementina *un. de rerum permut.*

(2) Innoc. III. in *cap. cum universorum* 8. *de rerum permut.*

(3) Reg. XL. *de clausula ponenda in litteris permutationis beneficiorum.*

(4) Rigant. in *Reg.* 40. *num.* 12, *et seq.*

(5) Rebuff. in *cit. praxi tit. de permutat. num.* 12. *et seq.*

(6) Trid. *sess.* 25. *cap.* 7. *de refor.* relatum supra *cap.* 20. *num.* 34, *et* 35.

permutantium nil urgere, quum sua singuli permutantes beneficia retineant, donec permutatio utriusque suum sortiatur effectum. Et quoties eam semel effectum sortitam revocari contigerit, vel irritari ex qualibet caussa nullitatis: alteruter permutantium ad suum redit beneficium ipso facto absque novo collationis titulo, statim ac sententia gestam permutationem irritans, vel rescindens transiverit in rem judicatam (1).

VII. Facultas autem approbandi permutationes Episcopis data est communi jure decretalium, quod nullum de inferioribus Praelatis, locorumque Ordinariis verbum facit (2). S. Pius V. autem nedum Episcopis, sed aliis etiam ordinariis collatoribus declaravit fas esse eas permutationes beneficiorum admittere, *quae canonicis sanctionibus*, *et apostolicis constitutionibus permittuntur* (3). Si vero contra formam sacrorum canonum et apostolicarum constitutionum Episcopi, aliique ordinarii collatores permutationes admiserint: nullius eae momenti erunt, et permutata coram eis beneficia ipso jure vacabunt, Sediquae Apostolicae reservata manebunt ex alia S. Pii V. constitutione (4). Usu hinc receptum est, ut inferiores etiam Praelati jurisdictione quasi episcopali cum territorio separato potientes, et Vicarii episcopales speciali ad id mandato praediti permutationes beneficiorum canonicas adprobare valeant (5). Simul et Vicarii capitulares quod ad ea beneficia, quae ad commuuem Capituli cum Episcopo collationem pertinent: secus quod ad alia episcopalis tantum collationis (6). Inferiores enim Praelati praescribere possunt eamdem potestatem jurisdictionis (7). Quod si neque collatio, neque institutio pertineat ad dioecesanum Episcopum: ipsius adhuc auctoritas requiritur: etiamsi illi, ad quos aliquo in loco pertinet beneficiorum provisio, consenserint (8).

---

(1) Rigant. *loc. cit. num.* 44.

(2) Ex *cit. cap. quaesitum*, ibi: *Si autem Episcopus caussam* &c.

(3) S. Pius V. in *const. quanta Ecclesiae Dei* 58, quam retuli in superiori *cap.* 20. *num.* 9.

(4) Idem in *const. officium creditae* 42, et Rigant. in *Reg.* 40. *n.* 48. *to.* 3.

(5) Rigant. in *Reg.* 40. *num.* 65.

(6) Idem *loc. cit. num.* 68.

(7) Glos. in *Clem.* 1. *de reb. Eccles. non alien.*

(8) Io. Kokier in *tract. de permut. benefic. num.* 7.

Si per gratiam,ut ajunt expectativam,seu mandatum de providendo, quod Sedes Apostolica concesserit, quispiam alterutrum ex permutandis beneficiis proxime vacaturum expectet: adhuc poterit Episcopus permutationem adprobare. Nam Bonifacius VIII. rescripsit illos, qui secundum formam juris beneficia in eadem dioecesi ad Episcopi collationem spectantia permutare volentes, libere,ac sine fraude in manibus Episcopi resignarent, non impediri,ne facerent permutationem beneficiorum hujusmodi, quae alias minime resignassent,licet aliqui auctoritate apostolica eadem beneficia proximo vacatura expectarent (1).

VIII. Caussam vero utilitatis, vel necessitatis Ecclesiae debet Episcopus inquirere', antequam permutationi suum impertiatur adsensum: quum nonnisi pro spirituali caussa, ut melius videlicet Deo serviatur et Ecclesiae, sint admittendae permutationes, ex B. Thomae sententia (2). Mutationes *communi utilitate,atque necessitate* licere, Anterus Papa rescripsit (3). *Si Episcopus caussam inspexerit necssariam*, tunc plane eas indulget Urbanus III. (4). *Utilitati utriusque* permutantium profuturas non improbat Innocentius III. (5), quae nimirum redundare simul in Ecclesiae utilitatem videantur.

IX. Consensus itidem patronorum requiritur, illorumve, ad quos nominandi, praesentandi, vel eligendi jus pertinet: alias irrita foret permutatio (6). Itaque si patronus intra quatuor, vel sex menses ad praesentandum a sacris canonibus concessos contradixerit, et justam contradicendi caussam exposuerit, nullam puta urgere Ecclesiae necessitatem,nullamque utilitatem: quaevis permutatio apud Sedem quoque Apostolicam facta sine consensu patroni, et sequuta exinde collatio pontificia vel ipso jure invalida est, juxta opinionem Panormitani (7), aliorumque, vel per sententiam judicis saltem rescindenda, ut censuit Rochus

(1) Bonif. VIII. Biterensi Episcopo in *cap. un. h. tit. in* VI.
(2) S. Thom. in 4. *dist.* 25. *qu.* 3. *art.* 3.
(3) Anterus in *cit. can. mutationes.*
(4) Urban. in *cit cap. quaesitum.*
(5) Innoc. in *cit. cap. cum universorum* 8.
(6) Glos. in *Clem. un. hoc tit.* et Rebuff. *loc. cit. num.* 12.
(7) Panormitan. in *cap. cum dilectus de jurepatr.*

de Curte (1), et Rota Romana laudata per Covarruvium (2). Qua in re derogationem jurispatronatus tacitam oportet ab expressa distinguere. Si enim Summus Pontifex ob tacitam jurispatronatus qualitatem adprobaverit permutationem, novamque fecerit permutantibus collationem beneficiorum, quorum vel alterutrum, vel utrumque sit de jurepatronatus: collatio tamquam subreptitia nullimode valebit (3), nec poterit ei tacita derogatio prodesse: praesumitur enim extorta contra voluntatem Pontificis. Lapus (4) testatur quemdam Cardinalem a Gregorio XI. nequivisse umquam impetrare derogationem juripatronatus laicorum ex caussa permutationis. Si vero ad expressam Sedes Apostolica devenerit derogationem: tunc locus erit disputationi, utrum canonicae patronorum querelae valeant, nec ne exequutionem novae collationis impedire, et utrum nullitas ipso jure, vel potius rescissio gratiae competat.

X. Quod vero ad beneficia de jurepatronatus regio, expeditissimum esse affirmat Episcopus Covarruvius (5) permutationem in Romana etiam Curia cum expressa derogatione jurispatronatus peractam, nisi accesserit regius assensus, nequaquam admitti. Addit Stephanus Quaranta esse patroni consensum adhibendum in permutatione, eoque suppleri vicem praesentationis, et conservari quasi possessionem praesentandi (6).

XI. Permutationes in fraudem futurae vacationis apud Sedem ex decreto, vel promotione ad dignitates, et beneficia incompatibilia, non secus quam resignationes pariter fraudulentas ex Cancellariae Regulis III, et XXVI. vetitas jam monui superius (7): easque ideo nullius fore momenti.

XII. Fraudes in personatibus Cataloniae frequentiores detexit, retulitque sub Alexandro VII. Balneoregiensis Episcopus

(1) Rochus de Curte in *tract. de jurepatr. verb. honorificum qu.* 3.

(2) Rota laudata per Covarruvium *tom.* 2. *pract. qu. cap.* 36. *num.* 9.

(3) Ex traditis supra *cap.* 12. *num.* 4.

(4) Lapus *alleg.* 69. *num.* 4.

(5) Cavarruvius *loc. cit.*

(6) Steph. Quaranta in *summ. bullar.* tit. *benef. permutatio.*

(7) *Cap.* 5. *de reservat. et affect. num.* 57.

apostolicus in Hispania Nuntius litteris ad Cardinalem Corradum Prodatarium datis die 10. Aprilis 1660. (1). Consueverant Hispani temporaneos personatus cum adsensu dioecesanorum fundare ea lege, ut eorumdem primus quisque possessor posset ad tertiam usque vicem successorem sibi designare, dein titulus extingueretur continuo, fructusque omnes cum integra dote in aliquod pium opus perpetuo erogarentur, eosque ut ecclesiastica beneficia habebant. Sed eo plerumque studio tales fiebant fundationes, ut personatum ille suum cum alterius dignitate, vel canonicatu, aliove beneficio ecclesiastico permutaret: id quod simoniam redolet (2). Nunc temporaneae ejusmodi fundationes, erectionesque beneficiorum aboletae inibi jam sunt Concordatis inter Romanam, et Hispanam Curiam initis anno 1717. Clemente XI. (3).

XIII. Resignatio duplex cuilibet permutationi adnexa postulat, ut ea sit eo etiam ritu publicanda, quem Gregoriana constitutio imperavit, una eademque poena in resignantes, aeque ac permutantes, qui publicare omiserint, sancita: ut fraudes inde, pactionesque improbae detegantur facilius.

CAP. XXI.

DE PLURALITATE ET INCOMPATIBILITATE BENEFICIORUM.

I. Plura ne unus officia ecclesiastica simul retineat, prisci sanxerunt canones, divino, et naturali jure suffulti.

II. Nonnisi ob inopiam hominum, Ecclesiarumque indulserunt uni presbytero curam alterius Ecclesiae in commendam accipere, vel titulo unionis.

III. At ea indulgentia sensim invexit abusum serviendi per substitutos pluribus ab uno retentis Ecclesiis, absque ulla earum utilitate, aut necessitate.

IV. Ut nonnisi unam unus Parochiam, vel dignitatem, vel personatum retineat, alteram dimittat, et unusquisque per sese inserviat, contrariis moribus omnino obrogatis, cautum est sacris novae disciplinae canonibus sub Alexandro III.

---

(1) Rigant. in *par. 1. Reg. IX. §. 2. num.* 26.

(2) Rigantius *loc. cit num.* 27, Piton. *discept.* 28. *num.* 8.

(3) Ex Rota in Seguntina Archidiaconatus coram Aldrovando 4. Febr. 1729. Rigant. *loc. cit. num.* 33.

V. Necnon beneficia, et pensiones cujuslibet promoti ad episcopales, vel abbatiales Ecclesias, exceptis titularibus, eo ipso vacare.

VI. Innocentius III. ambobus beneficiis, vel curatis, vel non curatis in eadem Ecclesia erectis eos privari sanxit, qui utrumque simul retinuerint.

VII. Bonifacius VIII. contrarias ea in re consuetudines delevit, constituens licere nemini duo beneficia, vel officia cleri quum saecularis, tum regularis absque dispensatione apostolica retinere.

VIII. Joannes XXII. praedecessorum suorum constitutiones instauravit.

IX. Synodus Tridentina legem vetitae pluralitatis in curatis, et residentialibus firmavit: in aliis sine caussa, et residentia tenuibus indulsit duo vix beneficia singulis retinere.

X. Incompatibilia sunt duo beneficia cum residentia, vel cura, nisi unum ab altero pendeat, vel sit alteri adnexum.

XI. Simul et uniformia sub eodem tecto.

XII. Quum liberae collationis, tum juris patronatus beneficia incompatibilia tenuis etiam redditus eadem lege obstringuntur.

XIII. Simplicia duo exigua probe retinentur, tria nequaquam sine dispensatione pontificia.

XIV. Quaenam fructuum quantitas congruae substentationi sufficiat, arbitrio boni viri definienda est.

XV. Jurispatronatus beneficia simplicia lex pluralitatis non afficere putatur.

XVI. Nec etiam pensiones, nec legata pia, et laicales capellanias.

XVII. Utraque lex incompatibilitatis, et pluralitatis non collationem secundi incompatibilis, vel tertii simplicis prohibet, sed solam utriusque, vel trium retentionem.

XVIII. Incompatibile primum nonnisi post pacificam secundi possessionem vacat.

XIX. Post Tridentinum adepto secundum incompatibile non licet optare primum ipso jure vacans.

XX. At ei permittitur primum retinere ad duos usque menses: illudque interea impetrans nonnisi post bimestre pacificae possessionis reapse adquiret.

XXI. Apostolica Sedes dum confert primum ipso jure vacans, jubet ei, qui secundum incompatibile inferioris ordinis obtinuerit, ut illud intra duos menses de facto dimittat, vel decernit ipso facto vacare illud ipsum per assecutionem Cathedralis, vel Abbatialis Ecclesiae.

XXII. Retentionem incompatibilium Papa solum ex caussa indulget.

XXIII. Incompatibilis collatio pontificia retentionem indulgere non praesumitur, nisi eam exprimat.

XXIV. Indultum retinendi subreptione, vel obreptione evanescit.

XXV. Simul et dissensu patronorum in beneficiis de jurepatronatus.

I. Plures ab uno simul Ecclesias detineri, sacris canonibus est assidue vetitum. Audivimus ex ipsa Christi Domini voce, quod *nemo potest duobus dominis servire* (1). *Unusquisque, in quo vocatus est, fratres*, ait Apostolus, *in hoc permaneat apud Deum* (2). *in hoc debet manere, et in una locari Ecclesia*, explicans inquit Synodus VII. (3). *Singula ecclesiastici juris officia singulis quibusque personis singulatim committi jubemus, ait* S. Gregorius M. *Sicut enim in uno corpore multa membra non eumdem actum habent: ita in Ecclesiae corpore secundum veridicam Pauli sententiam in uno eodemque spiritu alii conferendum est hoc officium, alii committendum est illud. Neque uni quantumlibet exercitatae personae uno tempore duarum rerum officia comittenda sunt: quia si totum corpus est oculus, ubi auditus? . . . Sicut indecorum est, ut in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio: ita nimirum noxium, simulque turpissimum, si singula rerum ministeria personis totidem non fuerint distributa* (4). Quandoquidem jus naturale non patitur, quod unus duabus Ecclesiis praesens inserviat, qui duobus in locis nequit naturaliter uno, eodemque tempore esse, quodque unus, qui unum vix officium valeat in una Ecclesia implere, plurimorum sibi vindicet stipendia, quae multis litteratis viris vitae puritate, ac testimonio bonae famae praestantibus, qui mendicant, possunt abunde sufficere: dum ei uni paratur vagandi occasio, divinus cultus, et ministrorum numerus minuitur, hospitalitas in ipsis beneficiis debita non serva-

(1) Matth. *cap.* 6. *vers.* 24.
(2) I. ad Corinth. *cap.* 7. *vers.* 24.
(3) Synodus VII. in can. *clericis ab instanti* 1. *C.* 21. *qu.* 1.
(4) S. Greg. M. seu rectius Io. Diaconus in vita S. Greg. *can. singula* 1. *dist.* 89.

tur, aliaque mala exinde obvenire fassus est Joannes XXII. (1). Jure hinc merito, ne clericus unus eodem tempore inter ministros in matricula duarum Ecclesiarum conscriberetur, canones sanxerunt quum novae, tum veteris disciplinae, praesertim in Concilio Nicaeno, Antiocheno, Chalcedonense, et septima Synodo (2).

II. Vix poterat ob inopiam hominum idoneorum indulgeri olim, quod Sacerdos unus duabus Ecclesiis inserviret iis in villis, aut locis extra civitatem, quarum singula singulos habere presbyteros nequibant (3). Tunc autem una uni Ecclesia in *titulum*, altera in *commendam* concedebatur (4), aut ob Ecclesiarum evidentem paupertatem, vel desolationem, aliamve necessitatem per viam *unionis* plurium Ecclesiarum cura uni mandabatur (5).

III. Fraudibus tamen viam latiorem aperuit subsequuta lex unionum, et commendarum, ex qua sensim invaluit abusus extendendi priscam illam indulgentiam extra casus jure permissos ad privatam personarum utilitatem sine aliqua Ecclesiae necessitate, vel utilitate: scilicet uni presbytero plurium Ecclesiarum quoque parochialium regimen concedendi cum facultate inserviendi per substitutos antiquis Patribus penitus incognitos. Saeculo XI. Synodus Placentina legi ejusmodi adhaerens affirmavit Episcopi dispositione unum posse diversis praeesse Ecclesiis (6).

IV. Quum vero quod una via prohibetur alicui, ad id per aliam admitti non debeat (7): tantum studuit malum corrigere, ac reformare Alexander III. in Concilio Lateranensi III. Jussit enim, ut Episcopi omnimodis emendarent intolerandam eorum

(1) Joann. XXII. in extravag. *execrabilis de praebendis* in communibus. Joann. a Lignano librum *de pluritate beneficiorum* circa ann. 1365. mandaute Urbano V. edidit.

(2) Conc. Nicaen. *can.* 15. Antioch. *can.* 3. Chalcedon. *can.* 10. septima Synod. *can.* 15. apud Gratianum in *cap.* 1, *et seq. C.* 21. *qu.* 1.

(3) *Ex cit. can.* 1.

(4) Ex supradictis. *cap. XI. num* 2.

(5) Ex supradictis *cap.* 1. *num.* 3, *et* 31.

(6) Urban. II. in Syn. Placentina *can. sanctorum* 2. §. *omnino dist.* 70.

(7) Bonif. VIII. in *cap. cum quid* 84. *de reg. jur. in VI.*

ambitionem, *qui non duas, vel tres, sed plures Ecclesias haberent, quum nec duas possent debitam provisionem impendere* (1). Simul inhibuit districtius, *ne quis dignitates diversas ecclesiasticas, et plures Ecclesias parochiales contra sacrorum canonum instituta deinceps acciperet.* Additque, *ut quaelibet Ecclesia, et ecclesiasticum ministerium ei committatur tali personae, quae residere in loco, et curam ejus per* seipsum *valeat exercere. Quod si aliter actum fuerit: et qui receperit, quod contra sacros canones accepit,* amittat, *et qui dederit, largiendi potestate* privetur (2). Idem inde Pontifex rescripsit, ut presbyter duas habens Ecclesias, quam vellet, unam sibi retineret, alteram omnino dimitteret (3). Burdelagensi etiam Archiepiscopo rescripsit, ut presbyterum G. in Burdelagensi, ac Tolosana Ecclesia Archidiaconum constitutum altero, quem is maluisset, archidiaconatu faceret esse contentum (4). Mox conquestus est ejusmodi abusum in Galliis non posse prae multitudine delinquentium emendari, dum Genuensi Episcopo exprobavit, quod in sua ipse Ecclesia attentaret eam improbam Galliae consuetudinem inducere (5). Talem igitur corruptelam quamvis Ecclesia diu toleraverit, attamen probare numquam potuit: *quum multa per patientiam tolerentur, quae si deducta fuerint in judicium, exigente justitia non debeant tolerari* (6).

V. In eodem Concilio Lateranensi III. constituit Alexander III. beneficia omnia ejus, qui in Episcopum eligitur, eo ipso vacare post consecrationem, adeptamque episcopatus possessionem: et quandoque ante consecrationem, si electus tres menses neglexerit sese consecrari (7). Translati etiam Episcopi de una ad aliam Ecclesiam, et beneficia, et pensiones omnes conti-

---

(1) Alexand. III. in Conc. Lateran. III. *cap. quia in tantum* 5. *de praebendis.*

(2) Ibidem *in cap. quia nonnulli* 2. *de cler. non resident.*

(3) Idem in *cap referente* 7. *de praeb.*

(4) Idem in *cap. praeterea* 14, *eod. tit. I.*

(5) Id liquet ex integra Alexandri III. epistola ad Genuensem Episcopum penes Ant. Augustinum, et Emm. Gonzalez cujus mutilum fragmentum extat in *cap. cum non ignores* 15. *de praeb.*

(6) Innoc. III. in *cap. cum jamdudum* 18. *eod. tit.*

(7) Alex. III. in *cap. cum in cunctis* 7. §. *cum vero de elect.*

nuo vacare Benedictus XII. edixit (1). Insuper omnium quorumlibet, qui ad concistoriales Ecclesias, vel abbatias promoventur ab Apostolica Sede, apud eamdem perinde, ac promotorum ad Cathedrales Ecclesias beneficia cuncta, et pensiones ecclesiasticas ipso facto vacare ex *decreto*, quod jam consuevit in singulis ejusmodi promotionibus, ac translationibus adponi *de vacatione apud Sedem beneficiorum, et pensionum eo ipso*, jam exposui superius (2). Quum titulares vero Episcopi in partibus infidelium nequeant possessionem adipisci Ecclesiarum ejusmodi titularium: consequitur eos hac lege non obstringi, eorumque beneficia non vacare ob suam ejusmodi promotionem, nullaque dispensatione indigere pro eis retinendis (3), qua opus omnino habent Episcopi, Praelati, Abbatesque omnes possessionem Ecclesiarum adepturi.

VI. Concilium Lateranense IV. sub Innoc. III. sanxit primo, *ut quicumque receperit aliquod beneficium* curam *habens* animarum *adnexam*, *si prius alterum tale beneficium habebat, eo sit* ipso jure *privatus*: *et si forte illud* retinere *contenderit*, *etiam alio* spolietur. *Praeterea*, *ut in* eadem *Ecclesia nullus plures* dignitates, *aut* personatus *habere praesumat*, *etiamsi curam non habeant animarum* (4). Tum Innocentius idem rescripsit, ut Praepositus quidam in eadem Ecclesia priorem sicut canonibus praebendam retinens cogeretur, appellatione remota, eam sine difficultate resignare, quam clericus uti vacantem ab ipso Pontifice jam impetraverat (5).

VII. Bonifacius VIII. *consuetudinem*, ait, *quam in vestra Ecclesia servatam asseritis tanto tempore*, *quod in contrarium memoria non existit*: *videlicet quod ipsius Ecclesiae canonici* duos personatus, *aut dignitates*, *vel praepositūras*, *seu administrationes*, *aut duo officia*, *vel eorum alterum cum reliquo insimul et praebendam possint in ea licite absque dispensatione Sedis Apostolicae obtinere*: *corruptelam* (*quum*

---

(1) Bened. XII. in extravag. *ad regimen* 13. *de praeb.*
(2) *Cap.* 5. *de reservat*, *et affec. num.* 56. *et* 57.
(3) Card. de Luca *disc.* 118. *de beneficiis n.* 5.
(4) Conc. Lateranen. IV. in *cap. de multa providentia* 28. *de praebend.*
(5) Inn. III. in *cap. litteras* 9. *de concess. praebendae.*

sacris sit inimica canonibus. et de ambitionis radice processerit) merito reputantes, eam auctoritate apostolica reprobamus: vosque ad ipsius observantiam, etiamsi juramento firmato extiterit, quum juramentum iniquitatis vinculum non existat, decernimus non teneri: statuentes, ut quum unum officium vix digne aliquis valeat adimplere, nulli liceat de cetero, nisi unicum personatum, *vel* dignitatem, *aut* praepositturam, *sive* administrationem, *vel* officium perpetuum, *quocumque nomine censeantur, cum* praebenda *insimul absque dispensatione dictae Sedis in* eadem Ecclesia *obtinere, vel jam obtenta tenere. Quod si a quoquam secus praesumptum fuerit, irritum sit omnino* (1). Idemque insuper prohibuit, *ne aliqui monachi, vel religiosi alii pluribus prioratibus, vel Ecclesiis curam habentibus animarum, etiamsi eadem cura non per ipsos, sed per presbyteros ad eorum praesentationem per Episcopos institutos habeat exerceri, absque Sedis Apostolicae auctoritate praeesse praesumant, nisi forte unus ex eis ab alio dependeat, vel ad invicem sint adnexi* (2). In eosque simul easdem vacationis, et incapacitatis poenas sanxit: *Gratia vero*, inquit, *quam super beneficio a Sede Apostolica te impetrasse proponis: vitiosa reputari non debet, quamvis de alio beneficio ab Episcopo tuo antea tibi absenti, et ignoranti collato nullam (cum tempore impetrationis nescires) feceris mentionem. Utrumque tamen, si talia sint beneficia, quae simul nequeant de jure teneri, habere non potes: sed eligas, quod ex eis malueris retinere* (3).

VIII. Joannes XXII. plura enumerans mala, quae obveniunt ex pluralitate beneficiorum, statuit, ut absque mora unusquisque in manibus Ordinariorum intra mensem dimittat alterutrum ex obtentis beneficium ipso jure vacans: alioquin ex tunc sit ambobus etiam ipso facto privatus, atque inhabilis fiat ad ordines, et beneficia deinceps obtinendum. *Nos itaque*, ait, *tot malis, tantisque discriminibus occurrere cupientes, omnes, et singulas* dispensationes *super* receptione, *aut* retentione *plurium* dignitatum, personatuum, *aut* beneficiorum, *quibus* cu-

(1) Bonif. VIII. in *cap.* 1. *de consuet. in VI.*
(2) Idem in *cap. cum singula* 32. *de praebendis in VI.*
(3) Bonif. VIII. in *cap. gratia* 7. *de rescriptis in VI.*

ra *animarum sit adnexa, a nobis, vel praedecessoribus nostris cuicumque personae concessus* (Cardinalibus tantum exceptis) *duximus moderandas. Statuimus itaque, quod obtinentes nunc ex* dispensatione *legitima pluralitatem hujusmodi dignitatum, personatuum, officiorum, aut prioratuum, seu beneficiorum, quae alias absque dispensatione obtinere nequibant,* unum *tantum ex dignitatibus, personatibus, officiis, prioratibus, Ecclesiis, vel beneficiis hujusmodi, quibus cura imminet animarum, cum dignitate, personatu, vel officio, prioratu, Ecclesia, vel beneficio sine cura, quae habere maluerit; praetextu dispensationis sufficientis circa id eisdem indultae possint licite retinere: quae tamen teneantur* eligere *intra* mensem: *ceteris* beneficiis *cum cura, vel sine cura, quae de jure absque dispensatione licite retinere non poterant, quae nos ex tunc vacare decernimus, coram Ordinario intra idem tempus cum effectu dimissis . . . alioquin tam his, quam omnibus aliis beneficiis sint* ipso jure privati, *et prorsus* inhabiles *ad similia beneficia obtinenda . . . Qui vero deinceps receperint* dignitatem, *vel* personatum, *seu* officium, *aut aliud* beneficium *animarum* curam *habens adnexam, si antea simile beneficium obtinebant, illud (quo ipso jure postquam secundi possessionem habuerint, vel per eos omni dolo, et fraude cessantibus quominus habeant steterit, privati noscuntur) absque morae dispendio in Ordinariorum manibus* dimittere *debeant pari modo, alioquin ex tunc sint* ipso jure *secundo privati, et nedum ad sacros suscipiendos ordines, quin etiam ad habendum quodcumque beneficium ecclesiasticum inhabiles reputentur* (1).

IX. Tandem Synodus Tridentina pluralitatem beneficiorum cum cura animarum, aut alias incompatibilium specialim inhibuit, et priscam Ecclesiae disciplinam ad normam jam dictae constitutionis Innocentii III. reduxit. In primis porto decrevit: *ut nemo quacumque etiam dignitate, gradu, aut praeeminentia praefulgens plures Metropolitanas, seu Cathedrales Ecclesias in titulum sive commendam, aut alio quovis nomine contra sacrorum canonum instituta recipere, et simul* retinere

(1) Joann. XXII. in extravag. *execrabilis un. de praebendis* in communibus, *et extravag. ut quos de officio ordin.*

praesumat (1). *Et quicumque de cetero* plura curata, *aut alias* incompatibilia *beneficia ecclesiastica, sive per viam unionis ad vitam, seu commendae perpetuae, aut alio quocumque nomine, et titulo, contra formam sacrorum canonum, et praesertim constitutionis Innoc. III., quae incipit* de multa, *recipere, ac simul retinere praesumpserit, beneficiis ipsis juxta ipsius constitutionis dispositionem* ipso jure *etiam praesentis canonis vigore* privatus *existat* (2). Dein generatim quamlibet pluralitatem abolendi studio in simplicibus quoque beneficiis constituit, *ut in posterum unum tantum beneficium ecclesiasticum* singulis conferatur. *Quod quidem si ad* vitam *ejus, cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus* aliud simplex *sufficiens, dummodo utrumque* personalem residentiam *non requirat, eidem conferri. Haecque non modo ad Cathedrales Ecclesias, sed etiam ad alia omnia* beneficia *tam* saecularia, *quam* regularia *quaecumque etiam* commendata *pertineant, cujuscumque tituli, ac qualitatis existant* (3).

X. Ex recitatis Ecclesiae legibus statuenda differentia est inter *incompatibilitatem*, et *pluralitatem*. Plane *incompatibilia* sunt duo beneficia, quae residentiam exigunt praecisam, et necessariam ratione vel spiritualis curae animarum, vel servitii choro et Ecclesiae: cujusmodi sunt episcopales, et quasi episcopales Ecclesiae, parochiae, dignitates, personatus, et canonicatus Cathedralium, et Collegiatarum: insuper abbatiae, ac prioratus monasteriorum. Nam eae ipsae leges nunc usu vigentes nullo pacto patiuntur, ut promoti ad Cathedrales, aut abbatiales Ecclesias alia beneficia vel simplicia, nec pensiones retineant sine apostolica dispensatione: eoque minus ut duas unus vel Cathedrales, aut abbatiales, aut parochiales Ecclesias, vel dignitates, praebendasve canonicas, vel Parochiam cum dignitate aut canonicatu simul retineat sine Apostolicae Sedis dispensatione. Nisi forte *una* ex iisdem Ecclesiis, vel dignitatibus curatis *ab alia dependeat*, vel *invicem sint adnexae*, inquam excipiens

(1) Trid. in *cap. nemo* 2; *et cap. inferiora* 3. *sess.* 7. *de ref.*
(2) Idem in *cap. quicumque* 4. *ead. sess.* 7.
(3) Idem in *cap. cum ecclesiasticus* 17. *sess.* 24. *de ref.*

cum Bonifacio VIII. (1). Hinc S. Congregatio Concilii declaravit dignitatem cum adnexo canonicatu, quae nullos vel tenues habeat fructus, posse (2), ubi adsit consuetudo, retineri, nec Tridentinam eo casu legem obstare (3). Beneficia etiam curata aliis beneficiis adnexa censuit in simplicium naturam transire, dummodo cura illorum per vicarium ab Ordinario deputatum exerceatur (4).

XI. Ex iis autem, quae nec residentiam praecisam, neque adnexam habent curam animarum, *duo* beneficia, vel officia *uniformia sub eodem tecto* intra eamdem Ecclesiam sub uno eodemque titulo, seu nomine fundata, et erecta ad eumdem finem idemque ministerium, sunt etiam incompatibilia (5). Videtur enim rerum natura non pati, ut unus in eodem loco simul habeat duorum ministeria, et stipendia ordinario canonum jure, cui potest Summi Pontificis tantum dispensatio derogare (6).

XII. Locum habet incompatibilitas in beneficiis nedum liberae collationis, sed juris etiam patronatus (7). Praeterquam quod fundator potest incompatibilitatem inducere in beneficiis quoque jurispatronatus, ubi residentiam praecisam, et continuam, et ser-

---

(1) Bonif. VIII. in *cap. cum singula* 32. *de praeb. in VI.*

(2) *Cl.* in eodem *cap. cum singula* 32. verbo *adnexi.*

(3) Gallemart. in declarat. ad *cit. Trid. cap.* 12. *sess.* 24. *de reform. num.* 1.

(4) Gallemart *ibidem num.* 3.

(5) Gallemart *loc. cit. num* 3. *Plura beneficia*, inquit, *non possunt obtineri, licet simplicia sint, sine dispensatione Papae: intellige sub eodem tecto, ac requirentia* residentiam. Idemque *num.* 5: *distributiones quotidianae*, ait, *cujuslibet capellaniae arguunt residentiam in choro, ideo hujusmodi capellania incompatibilis est cum aliis beneficiis residentiam requirentibus.* Idemque *num.* 1. inquit: *Capellania, cui adjunctum est onus deserviendi in choro, obtineri non potest cum canonicatu per hoc decretum* Trid., *etiamsi haberet tantum onus celebrandi Missam: cum enim est sub eodem tecto, opus est dispensatione.*

(6) Fagnan. in *cap. litteras* 9. *de concess. praeb. num.* 13, 39, *et seq. et* 64.

(7) Apud Gallemart *loc. cit. num.* 2. *verb. singulis conferantur.* S. Congregatio die 2. Febr. 1588. respondit eamdem incompatibilitatis legem Tridentinam fore in beneficiis jurispatronatus observandam, in quibus *non collatio*, sed institutio fit.

vitium personale beneficiario imposuerit, etiam si residentiae onus rigore juris non adesset in beneficiis simplicibus,et sine cura (1). Capellania igitur, cui adjunctum sit onus choro inserviendi, detineri non potest cum canonicatu, etiamsi eo solum celebrandae Missae onus habeat (2). Nulla etiam tenuitas,et inopia fructuum valet incompatibilitatem excludere in tribus jam expositis beneficiorum generibus cum cura, et residentia, ac uniformium sub eodem tecto (3).

XIII. Sed aliter se habet mera *pluralitas* beneficiorum simplicium sine cura, et sine residentia, ac difformium sub eodem tecto. Nam ex Tridentinae legis aequitate usu probatissima quum Episcopi, locorumque ordinarii collatores potestatem habeant unum,et alterum dumtaxat beneficium uni cuilibet conferendi, quoties primum non sufficiat ad congruam vitae substentationem, et alterutrum sit simplex: fit exinde ut habenti cuique dignitatem unam, vel canonicatum, vel curam animarum liceat ab Ordinario aliove collatore accipere, ac sine apostolica dispensatione retinere, alterum quantumvis pingue beneficium simplex, et versa vice possidens primum simplex beneficium tenuis redditus nulla etiam dispensatione indigeat ad secundum cum adnexa cura,vel residentia adipiscendum pariter,ac retinendum (4). Tertium vero beneficium licet nemini sine pontificia dispensatione retinere. Tametsi amborum fructus insimul coacervari congruae substentationi pares non sunt (5). Eodemque jure nullus prohibetur difformia duo sub eodem tecto exigua, et simplicia auctoritate ordinaria obtinere (6): tria nequaquam. In pontifi-

---

(1) Rota coram Bichio *dec.* 313. *num.* 2; Garzia *de benefic. par.* II. *cap.* 5. *num.* 230. Card. de Luc. *de benefic. disc.* 119, *num.* 4, Piton. *discept. eccl.* 142. *num.* 2.

(2) Gallemart *loc. cit. num.* 1.

(3) Id colligitur ex Tridentini decreti limitatione, quod indulget habentibus primum tenue beneficium obtinere *aliud simplex sufficiens*, dummodo *utrumque personalem residentiam non requirat.*

(4) Gallemart. *ibidem num.* 3.

(5) Garzia *cit. cap.* 5. *num.* 310, M. A. Genuens. in *prax. arch. Cur. Neap. cap.* 64 *num.* 3.

(6) Gallemart in *remission. ad cit. cap.* 17. *Trid. lit.* E. Fagnanus *loc. cit. num.* 47. Garzia *cit. par.* 11. *cap.* 5. *num.* 246 fert a S. Congr. probari consuetudinem, quae uni in eadem Ecclesia

ciis autem litteris collationum stylus invaluit semper indulgendi retentionem trium exiguorum beneficiorum quibuslibet: etiam non petentibus dispensationem apostolicam (1), ea adjecta clausula: *qui duo, vel tria simplicia, et personalem residentiam non requirentia beneficia, quorum insimul fructus valorem ducatorum . . . . de Camera non excedunt, forsan obtinet.*

XIV. Quantitatem reddituum, quae ad beneficiarios clericos decenter substentandos sufficiat, quum Tridentini Patres non taxaverint eam cujusque boni viri arbitrio definiendam videntur pro variis personarum indigentiis, et qualitatibus reliquisse (2). Factum hinc est, ut quisque sibi nimis indulgeat, et ex uno simplici beneficio sive multos, sive tenues redditus percipiens arbitretur sibi licitum sine pontificia dispensatione aliud simplex retinere. Et nemini umquam in foro moveri quaestionem super ejusmodi retentione duorum beneficiorum simplicium, etiamsi alterutrum sufficientes evidenter fructus praebeat, ex consuetudine, quam putat legi Tridentinae jam derogasse, animadvertit Vanespenius (3). Addit Gallemartius, quod habens canonicatum, et duo simplicia beneficia ecclesiastica, quorum omnium annui redditus secundum communem aestimationem non excedunt scuta 125., non prohibetur a Concilio, quin ea omnia retinere possit (4). M. Ant. Genuensis arbitratur Canonicum Neapolitanum posse beneficium sine dispensatione obtinere, cujus annui fructus ascendant ad quincentos ducatos: nullamque habendam de patrimonio ipsius rationem esse, quod in alios a substentatione sua diversos usus erogare fas est (5).

---

indulgeat simul retinere dignitatem cum canonicatu, et duo quaelibet beneficia difformia. Quidquid aliter senserit Hoieda *de incompatibilitate,* cujus opinionem adversam refellit Card. de Luca *de benefic. disc.* 17. *num.* 6, cum Parisio, Gonzalez, Rota, et aliis.

(1) Hoieda *par.* 2. *cap.* 1. *num.* 34, *et seq.* aliique apud Gallemart *in remission. loc. cit. litt.* V.

(2) Hier. Gonzalez ad Reg. VIII. *Canc. gl.* 15. *num.* 39. Prosp. de Augustino in *addit.* ad St. Quaranta *in sum. Bullarii* verb. *beneficiorum resignationes caus.* 8, Navarra *miscell.* 62. *de oratione* et ceteri.

(3) Van Esp. *var.* 2. *tit.* 20: *cap.* 3. *num.* 18. *et* 19.

(4) Gallemart in *cit. declarat. num.* 7. §. *habens.*

(5) Genuensis in *prax. Cur. archiep. Neap. cap.* 65. *num.* 3, edit. Rom. ann. 1609.

XV. Beneficia jurispatronatus simplicia ex universali observantia non afficit lex Tridentina pluralitatis. Quum enim Tridentinum *conferri* singulis singula beneficia demandasset, non ideo prohibuit clericos a compatronis praesentatos in secundo, tertio, pluribusque aliis beneficiis patronatui subjectis *institui*(1). Caesar Lambertinus Episcopus Insulanus scribit institutum sese fuisse in triginta septem beneficiis, quorum maxima pars erat jurispatronatus laicorum, et clericorum, eorumque fructus ducatos 130. de camera non excedebant, et ea sine dispensatione retinuisse (2).

XVI. Nec pensiones ecclesiasticas, nec legata pia, et capellanias laicales afficit lex pluralitatis, et incompatibilitatis ex decretis S. Congregationis (3). Sunt qui pensionem sub eodem tecto incompatibilem cum beneficio putarunt (4), et antiquus Datariae stylus ad exprimendas pensiones in apostolicis beneficiariorum litteris perinde ac beneficia cogere impetrantes jamdudum consueverat, adjecta pro palatinis clausula *etiam sub eodem tecto*, et pro exponentibus in supplicatione pensionem *non tamen in eadem Ecclesia consistentem* (5). Sed contraria tandem ita praevaluit sententia, ut sub Innocentio X. deleta sit, atque in desuetudinem abierit hujusmodi clausula (6).

XVII. Incompatibilitas beneficiorum non collationem, seu impetrationem, neque institutionem canonicam impediti: sed solam duorum, vel plurium retentionem submovet (7). Nullo siquidem jure prohibentur Ordinarii locorum cuivis alterum beneficium

---

(1) Vivianus in *prax. jurispatr. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 20, *et* 27.

(2) Lambertinus *de jurepatr. par.* 1. *lib.* 2. *qu.* 7. *art.* 15. *num.* 15,

(3) Apud Gallemart. *in remission. ad cit. cap.* 17. *Trid. sess.* 24. *de ref. lit.* B, et Y. Hinc Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *qu.* 45, et Clericatus *de pensionibus discur.* 15. commonent non esse pensiones in beneficiorum impetrationibus exprimendas.

(4) Rebuffus, Hoieda, Garzia, Corradus, Fagnanus apud Rigant. *to.* 1 *in Reg. I. Canc.* §. 8 *num.* 117, *et seq.*

(5) Corrad. *in prax. benefic. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 54.

(6) Ex traditis a Rigantio *loc. cit. num.* 111, et seq.

(7) Rota *par.* 3. *rec. dec.* 721. *num.* 2, *par.* 4. *dec.* 337. *num.* 9. *to.* 2. *par.* 16. *dec.* 116. *num.* 11, apud Merlinum *dec.* 6. *num.* 10. Cassador. *de caus. possess. dec.* 9.

incompatibile, aut tertium simplex arbitratu suo conferre, immo juris necessitate adiguntur in beneficiis jurispatronatus eos instituere a patronis praesentatos, qui alterum incompatibile, aut duo simplicia reapse habeant.

XVIII. Unam *praebendam* per assequutionem alterius *praebendae* in *eadem* Ecclesia *ipso jure*, non autem *de facto* vacare, Innocentius III. rescripsit dubitanti, an quum aliquis de una praebenda eligitur ad aliam, prior vacare statim incipiat, an per sententiam debeat ea spoliari (1). Gregorius X. collationem personatus, dignitatis, vel beneficii cum cura factam sine dispensatione apostolica ei, qui alterum possideret beneficium incompatibile, illudque sponte non resignaret, nullius penitus esse momenti sanxit in Concilio Lugdunensi (2). Ejusmodi autem vacatio juris non incurritur, nisi post pacificam secundi beneficii possessionem, vel nisi per beneficiarium steterit, omni dolo, ac simulatione litis cessante, quominus pacifice possideat (3). Hac etiam ratione titulares Episcopi sua, ut dixi non amittunt beneficia, quum per eos non stet, quominus ad suas in partibus infidelibus Ecclesias accedant.

XIX. Joannes XXII. (4) privat utroque illum, qui adepta possessione secundi incompatibilis curati non dimiserit primum. Firmum optandi arbitrium ei, qui dignitatem, et beneficium curatum obtinuerit, relictum eadem extravag. constitutione Fagnanus affirmat (5). Illud vero ipsum ademit Synodus Tridentina, dum sanxit primum ipso jure vacare per assecutionem secundi incompatibilis cujuslibet sive curati, sive non, sive dignitatis, sive canonicatus: dein utrumque per contumacem utriusque retentionem (6).

---

(1) Innoc. III. in *cap. litteras 9. de concess. praeb.*

(2) Greg. X. in *cap. ordinarii 3. de offic. ord. in VI.*

(3) Clem. *fin. de praebendis*, Extravag. *execrabilis*, et extr. *quos eod tit.*

(4) Ioann. XXII. in extravag. *execrabilis de praeb. §. qui vero deinceps.*

(5) Fagnan. in *cap. referente 7. de praeb. num. 7, et 8.*

(6) Trid. *cap. 4. sess. 7, et cap. 17. sess. 24 de ref.* Id quod explicat Fagnan. *loc. cit.* In Gallia vero beneficium ipso jure non vacare per assecutionem secundi incompatibilis, sed dari optionem eligendi alterutrum inter annum et diem, observant Wan-Espen. *par. 2. tit. 20. cap. 4, num. 11. et 15*, et Franc. le Roy *cap. 16.*

XX. Itaque secundum beneficium incompatibile quivis assequi nullo jure impeditur, illudque obtinenti permissa etiam est retentio ad duos usque menses a die adeptae pacificae possessionis computandos (1). Nam si vacatio de facto alterius incompatibilis beneficii non inducitur ex antedictis constitutionibus, nisi post adeptam secundi pacificam possessionem: pacifica nonnisi post aliquod temporis intervallum judicatur. Nam obvenientibus interea molestiis judiciariis, possessor non cogitur primum post lapsum quoque duorum mensium dimittere, sed utrumque retinebit, donec fuerit lis extincta (2): Rigantius multis ostendit concessum ideo spatium duorum mensium ad primum incompatibile dimittendum, ut possit interea quispiam experiri, an molestiae superveniant: ne istis inopinato obvenientibus post primum dimissum incidat in utriusque jacturam (3). Datariae autem stylo ante duorum mensium lapsum impetratio primi beneficii tamquam ipso jure vacantis per assecutionem secundi indulgetur eo pacto, ut apostolicae litterae executioni demandentur post lapsum pacificae possessionis bimestre, vel post extinctam super secundo beneficio litem: ne utriusque beneficii jacturam incurrat sine culpa sua provisus (4).

XXI. Ad vitandas vero ambiguitates in praxi duplex Datariae decretum discerni debet in litteris pontificiis. Alterum profecto adponitur de dimittendo primo beneficio intra duos menses, ubi inferiora sint beneficia. Alterum in provisionibus Cathedralium, et Abbatialium Ecclesiarum, aliorumque arbitrio Papae beneficiorum exprimit, ut primum eo ipso vacet, eodemque momento alteri conferatur (5). Secundum hocce decretum consonat cum canone Lateranensi sub Alexandro III (6), quod beneficia electi, et promoti ad episcopatum definivit eo ipso vacare, utque vacantia conferri posse. Fagnanus inde monet, quod executor

---

(1) Rota apud Merlinum *dec.* 9. *n.* 19. et Cassador. *dec.* 9. *de causs. posses.*

(2) Piton. *discept.* 134. *to.* 4.

(3) Rigant. *in Reg. I. Canc.* §. 8. *n.* 115.

(4) Rot. coram Merlin. *dec.* 713. Ant. M. de Nigris *lib.* 1. *de vacat. benef. n.* 6.

(5) De Nigris *loc. cit. n.* 19, *et seq.*

(6) Conc. Lateran. III. in *cap. cum in cunctis* 7. §. *cum vero de elect.*

litterarum apostolicarum immittere in possessionem secundi incompatibilis eum non debeat, qui primum antea non dimiserit (1).

XXII. Super retentione plurium beneficiorum tam simplicium, quam incompatibilium Papa tantum dispensat (2) cui solum, praeterea nemini, facultas est derogandi sacris Ecclesiae canonibus. Verum, ubi non subsit caussa rationabilis, non excusatur clericus plura obtinens beneficia in foro poli ex dispensatione Papae: sed tutus vix est in foro externo militantis Ecclesiae, juxta communem sententiam relatam a Panormitano (3). Quandoquidem Apostolus nonnisi eis, *qui bene praesunt presbyteri, et qui maxime laborant in verbo, et doctrina, duplici honore* (seu sportula, aut stipendio) dignos pronunciat (4) Concilium inde Lateranense IV. censuit *circa sublimes, et litteratas personas, quae majoribus sunt beneficiis honorandae, cum ratio postulaverit, per Sedem Apostolicam posse dispensari* (5).

XXIII. Quoniam vero collatio, et provisio alicui de secundo beneficio, quam Sedes quoque Apostolica faciat conscia, quod aliud is beneficium habeat incompatibile, fere non continet dispensationem utriusque retinendi, nisi eam expresserit (6): ad vitandas fraudes jueremerito Gregorius X statuit: *Ordinariis locorum dispensationes ejusmodi exhibere compellantur dispensati infra tempus arbitrio Ordinariorum congruum examinandas: quas si non ostenderint, procedatur perinde, ac si nullas haberent; si autem sufficientes ostenderint, amplius non molestentur; quod si de sufficientia dubitetur, super hoc ad Sedem Apostolicam recurratur* (7). Hanc constitutionem innovavit Tridentinum (8).

(1) Fagnan. in *cap. litteras* 9. *de concess. praeb. n.* 20, *et seq.*

(2) Ridolf. in *prax. benef. par.* 2. *tit. de dispensat. ad plura beneficia n.* 2.

(3) Panormitan. in *cap. dudum de elect. et cap. quum adeo de rescript. et* Fagnan. *ad cap. nimis de filiis presbyt. n.* 8.

(4) Apostol. 1. ad Timoth. *cap.* 6. *vers.* 17, *et* 18.

(5) Conc. Lateranen. in *cap. de multa* 28. *de praeb.*

(6) *Cap. non potest* 21. *de praebendis in VI.*

(7) Gregor. X. in Conc. Lugdunensi *cap.* 3. *de officio ordin. in VI.*

(8) Trid. *sess.* 7. *cap.* 5. *de refor.*

XXIV. Ut valeat hinc dispensatio pontificia prodesse, procul ab ea onino sit subreptio, et obreptio. Nequit enim dispensatio super pluralitate beneficiorum ei suffragari, qui aliquod quamvis modicum beneficium subticuit in ea impetranda, ut Bonifacius VIII. declaravit (1).

XXV. Si agatur de beneficiis patronatus laicorum dubitatur, novus ne consensus patronorum requiratur ad dispensationem super iis retinendis? Rigantius monet decreto, quod solet Apostolica Sedes adjicere in provisionibus beneficiorum ob incompatibilitatem vacantium, ut scilicet *nemo alius praeter Pontificem de illis disponere possit*, non adimi patronis facultatem praesentandi: sed Ordinariis inhiberi institutionem, et patronos adigi ad praesentandum in Curia, et apud Sedem (2). Nam Cancellariae Regula XLII. generatim vetat expediri litteras de quovis beneficio ecclesiastico jurispatronatus laicorum, nisi patronorum accedat adsensus.

CAP. XXII.

DE NECESSARIIS VACATIONIBUS

I. Vel ab homine, *seu sententia judicis obveniunt necessariae vacationes beneficiorum.*
II. Vel a lege *ob admissa crimina, quae privationem beneficiorum inferunt.*
III. Harum vacationum aliae de jure, *aliae* de facto, *aliae* de jure, et de facto *simul contingunt.*
IV. Unus vacationis modus pro alio narratus pontificiam collationem fere vitiat.
V. Mors naturalis vacationem de jure, et facto parit, civilis non item.
VI. Ex quinque generatim caussis multiformes vacationes ipso jure profluunt.
VII. Primum ex desertione status clericalis.
VIII. Ob matrimonium rite contractum.

---

(1) Bonif. VIII. in *cit. cap. non potest.* Ea in quaestione variasse Rotae auditores *dec. de praebend.* in novis, refert Rigant. *to.* 1. *in Reg.* 1. *Canc.* §. 7. *n.* 178.
(2) Rigant. in *Reg.* 42. *Canc. num.* 64, *et* 65. tom. 3.

IX. Ob solemnem in aliquo Regularium Ordine professionem, excepta Societate Jesu.
X. Ob saecularem militiam.
XI. Ob investituram feudi.
XII. Quidquid aliter sit de regiis aliis ministeriis.
XIII. Ob derelictum Ecclesiae famulatum, vestemque clericalem.
XIV. Secundo, ex neglecta promotione ad sacros ordines, vel gradus canonicatibus, et curis animarum adnexos.
XV. Tertio, ex incompatibilitate, et pluralitate.
XVI. Sub ejusdem Ecclesiae tecto clericis illegitimis nec unum licet habere beneficium, ubi eorum parentes beneficiarii fuerint.
XVII. Quarto, ex defectivis impetrationibus, vel conditionibus earum non impletis, praesertim in provisionibus Parochiarum, vel resignationibus non publicatis, vel possessione sine litteris adprehensa.
XVIII. Quinto, ex criminibus aliquot gravioribus. Ea nimirum sunt haeresis, schisma, et apostasia.
XIX. Simonia, et falsitas.
XX. Cardinalium, aut Episcoporum offensio, assassinium, caedes beneficiariorum, aut innoxii pro noxio, abortus, duellum, injusta ecclesiasticarum rerum usurpatio, tum coactio clericorum ad beneficia dimittenda.
XXI. Nefandum crimen, et tertia blasphemia.
XXII. Ab homine privantur beneficiis clerici ob non residentiam, ministerium derelictum, ordinesque non susceptos.
XXIII. Ob homicidium, sacrilegium, Ecclesiae violationem, sortilegium.
XXIV. Ob falsatas monetas, alchimiaeque artem, ob falsitatem, mutationem nominis, usumque falsarum litterarum.
XXV. Ob adulterium, raptum, incoestum praesertim sacrilegum, concubinatum.
XXVI. Ob vitae turpitudinem, ebrietatem, larvas.
XXVII. Ob furtum, latrocinium, rapinam, usuram.
XXVIII. Ob violationem censurarum, spretumque dignitatis episcopalis.
XXIX. Ob lites pro aliis contra Ecclesiam suam susceptas.
XXX. Ob crimina depositionem promerentia.
XXXI. Nonnisi ubi Ecclesiae leges privationem sanxerunt, Episcopis licet eam decernere.
XXXII. Ipsamque judices putantur remisisse, quoties ipsam in sententia non exprimant, nisi lex eam ipso facto sanxerit.
XXXIII. Nam ferendas ab homine privationes beneficiorum arbitrio judicis remittit canonica aequitas.

XXXIV. Perpetuitas beneficiorum fere excludit arbitrarias privationes.

I. Necessariae beneficiorum vacationes vel *ab homine*, vel *a lege* promanant. Quoties poenam privationis beneficii ecclesiasticus judex beneficiario ob crimen aliquod infligit in casibus jure permissis, clericumque rite damnatum beneficio spoliet vigore sententiae, illius vacatio tunc dicitur *ab homine* inferri: quoniam nonnisi post pronunciatam a judice sententiam privationis, et postquam ea transiverit in rem judicatam, vacare illud incipit (1).

II. Vacationes *a lege* saepius contingunt, statim ac beneficiarius crimen admiserit aliquod, cui canones, Ecclesiaeque sanctiones privationem beneficii ipso jure, ipsoque facto incurrendam addixerint, antequam judex suam in eum ferat sententiam, adeo ut valeant expiscatores illud ab Apostolica Sede extemplo impetrare. Et quamvis nova provisio beneficii, ceu vacantis ob crimen ejusmodi nequeat suum sortiri effectum, nec possessionem expiscator accipere, nisi plena praecesserit probatio criminis vacationem inducentis, auditis interesse habentibus in judicio ordinario, vel exequutore apostolico, vel ordinario loci, et sententia inde promulgetur, quae beneficiarium declaret ejusdem criminis reum, vel convictum, vel confessum incidisse in poenam privationis beneficii ipso jure inflictam, eoque fore ipso facto spoliandum: attamen eam beneficii vacationem, et privationem non homo, seu judex inferre tunc dicitur, sed jus ipsum. Nam factum solummodo sententia sua judex declarat, quod privationem parit ipso jure: quum ex facto jus sponte sua oriatur sine judicis ministerio. Secus porro est in aliis criminibus, in quibus a jure facultatem habet judex irrogandi poenam privationis beneficiorum. Nam si alia poena reos afficere is maluerit, atque a privatione beneficii abstinuerit: nullus post talem sententiam vacationi locus erit. Quoniam pro variis personarum meritis, et criminum qualitatibus poenam quoque depositionis, et privationis beneficiorum poterit judicantis discretio moderari (2).

(1) Innoc. III. in *cap. proposuit* 4. *de concess. praeb.* ait: *quae post cassationem concessionis a vobis factae intelligebatur vacare.*

(2) Innoc. III. in *cap. inquisitionis* 21. *de accusat.*

III. Vacationes autem *a lege* tripliciter contingere jam praemonui: vel scilicet *de jure* tantum, vel *de facto* tantum, vel *de jure simul, et facto* (1). Quoties possessio beneficii contra jus detineatur sine titulo justo, puta per invalidam collationem, aut omissam publicationem resignationis, aut quamlibet transgressionem pontificiae legis vacationem eo ipso infligentis, aut post adeptionem secundi incompatibilis: beneficium *de jure* solum vacare, non *de facto* (2): quum expiscator illud valeat ut vacans impetrare, ipsiusque jam illegitimum possessorem exinde manu judicis repellere (3). Praeterea si habens quis titulum, et jus plene quaesitum in beneficio per canonicam collationem, vel institutionem, illud, antequam possessionem capiat, cesserit, vel amiserit ob crimen, vel reliquerit per obitum: *de jure* vacans, non *de facto* putabitur (4). E contrario, ubi vacua sit possessio beneficii derelicta per ejus obitum, vel renunciationem, qui illud subreptione, vel obreptione, vitiove alio nulliter impetrasset, aut qui ab Ordinario, aliove potestatem conferendi non habente obtinuisset invalidam reservati, vel affecti collationem, vacare *de facto* solum dicimus: quia plus facti, quam juris habet possessio (5). Eoque casu impetrator ostendere non cogitur titulum praedecessoris vel mortui, vel resignantis, sed probare sibi sufficit, quod is diu beneficium possederit cum fama tituli, scilicet pro legitimo beneficii possessore, ac beneficiario sit communiter habitus (6). Dum vero et titulus, et possessio caret beneficiario, et vacua revera haec est per cessum, vel decessum ejus, qui justo cum titulo beneficium possidebat, vacatio *de jure* simul, *et de facto* tunc datur (7) successori beneficiario magis, quam aliae simplices profutura. Qui tamen impetravit beneficium, illudque asseruerit vacare per obitum, vel renunciationem alicujus, sat ei erit pro veritate precum osten-

(1) Videsis dicta superius *cap.* 5. *n.* 54.

(2) Innoc. III. in *cap. litteras* 9 *de concess. praeb.*

(3) Bonif. VIII. in *cap. licet Episcopus* 28. *de praeb. in VI.*

(4) Rota *dec.* 52. *par.* 3. *div. lib.* 2.

(5) Innoc. III. in *cap. cum nostris* 6. *de concess. praeb.*

(6) Ex sententia Lapi *alleg.* 89, quam Rota probavit coram Io. B. Coccino *dec.* 189. *n.* 2, *et dec.* 348 *par.* 3. *rec.*

(7) Ex *cit. cap. cum nostris.*

denda probare vacationem alternatim vel de jure, vel de facto (1).

IV. Multos, et varios modos cujusque istarum vacationum generis distinguere nunc oportet, ex quibus tacite dignoscitur, quaenam beneficiorum impetrationes vitientur, nec ne ob falsam, aut erroneam vacationis expressionem (2). Unus enim expressus modus alium non expressum fere excludit (3).

V. Per *obitum* primis beneficiariorum omnimodis reapse vacent: species ista vacationis non ad civilem, sed ad naturalem spectat obitum (4). Itaque per captivitatem Episcopi apud paganos, aut schismaticos episcopalis Ecclesia non vacans nequit cuipiam in titulum conferri, sed Capitulum eam interea in spiritualibus, et temporalibus perinde administrabit, ac si Sedes per mortem vacaret, donec is libertati restitutus ad suam jure postliminii rediverit Ecclesiam: nisi aliud Sedes Apostolica, cujus interest Ecclesiarum omnium providere necessitatibus, censuerit pro ea interim administranda disponere (5). Eodemque jure in Ecclesiis omnibus vel sine cura, vel cum cura animarum captivitas Parochi, vel beneficiarii quum vacationem non inferat, facit, ut Episcopus debeat Vicarium, vel coadjutorem deputare, qui Ecclesiae onera ferat. Hac enim in re absenti ex justa caussa captivus comparatur (6). Quemadmodum et deportati, seu ad perpetuas triremes, aut carceres damnati beneficia eo ipso non amittunt, quamvis mortui civiliter, et servi poenae: nisi per sententiam judicis expresse illis priventur (7).

---

(1) Rota coram Coccino *dec*. 263. *n*. 3, et coram Ubaldo dec. 212.

(2) Ex supradictis *cap*. 12. *n*. 14, *et* 15. Innoc. III. in *cap. cum nostris* 6. *de concess. praeb.* rescripsit inanem ei fuisse collationem apostolicam vitio subreptionis, et obreptionis, qui uti devolutum ex diuturna vacatione beneficium obtinuerat, quod promotus ad episcopatum possidebat.

(3) Bonif. VIII. in *cap. susceptum* 6. *de rescript. in VI.*

(4) Idem in *cap. si Episcopus* 3. *de supplen. neglig. praelat. in VI.*

(5) Idem *ibid.*

(6) Gl. in *cit. cap. si Episcopus* verb. *libertati.*

(7) Ex infra dicendis.

VI. Species quamplurimae vacationum *ipso jure* a quinque capitibus ortum ducunt, a desertione status clericalis, a neglecta susceptione ordinum beneficiis adnexorum, ab incompatibilitate, ab impetratione defectiva, seu irrita collatione, vel institutione, tandem ab exceptis quibusdam criminibus.

VII. In primis ad desertionem quod attinet status clericalis, hanc tene regulam, unde plura fluunt consectaria. Quoties beneficiarii statum clericalem dereliquerint, consequens est, ut beneficia etiam clericalia pro derelictis habeant.

VIII. Hinc eo ipso die, quo matrimonium verbis de praesenti contraxerit beneficiarius clericus latini ritus, beneficia ejus confestim ipso jure vacare Alex. III (1), et Innocentius III (2) rescripserunt. Cancellariae tum Regula LVIII. cautum est, ut nisi sequatur matrimonium, non vacare beneficium nec censeri specialiter reservatum, vel affectum (3). Dignitatem Cardinalitiam cum omnibus beneficiis ipso jure post contractum a Cardinale matrimonium vacare, ita ut resignandi locus non detur amplius, declaravit S. Pius V. cum D. Vinc. Card. Gonzaga, et Urbanus VIII. cum Nic. Franc. Cardinale a Lotharingia (4). Et

---

(1) Alex. III. in *cap. 1. de cleric. conjug.* ait: « Si qui clericorum » infra subdiaconatum acceperint uxores, ipsos ad relinquenda be» neficia ecclesiastica, et retinendas uxores districtione ecclesiasti» ca compellatis. Quum enim (idem Pontifex inquit in *cap. quod* » *a te* 3. *eod. tit.*) simul voluptatibus, et carnalibus desideriis, ac » diurnis, et ecclesiasticis obsequiis vacare non valeant: ecclesia» sticis procul dubio beneficiis sunt privandi.

(2) Innoc. III. in *cap. diversis* 5. *eod. tit.* rescripsit « quatenus » hujusmodi clericos beneficiis ecclesiasticis, quae in aliqua dioece» si sunt adepti, privet Episcopus appellatione remota: nisi forte » Episcopus talibus scienter contulisset ecclesiastica beneficia, qui» bus tunc eos non per Episcopum ipsum, sed per superiorem de» crevit spoliandos ». Observat gl. in *cap. 1. eod. tit.* verb. *relinquenda*, quod *privatio*, *spoliatio*, *et compulsio* ista ad corpoream solummodo possessionem beneficii dimittendam spectat, quum ipso jure beneficium, matrimonio contracto, statim vacet.

(3) Reg. LVIII, quam supra exposui *cap.* 12. *num.* 15.

(4) Rigant. in *comm. ad Reg. LVIII. n.* 11. *ad* 14. *tom.* 4.

quamvis clerici conjugati cum unicis, et virginibus clericalia privilegia fori, et canonis hoc etiam in Regno retineant (1): nullo tamen pacto possunt ad retentionem, vel adeptionem beneficiorum ex relatis canonibus extendi. Si matrimonium clerici ex aliquo impedimento canonico irritum fuerit: beneficia ejus vacare non secus, quam ex matrimonio valido, tenent Doctores (2). At sponsalia de futuro nullam beneficii vacationem inducunt (3).

IX. Transeuntes ad statum regularem, solemni emissa professione, amittunt ipso etiam jure omnia beneficia cleri saecularis (4). Regularia enim regularibus, et saecularia secularibus committenda sunt (5): nisi dispensatio apostolica regularem professum ad obtinenda saecularia idoneum quandoque faciat (6). Religiosi tamen Societatis Jesu elapso probationis biennio post emissa etiam tria vota regularia, licet eosdem vere religiosos esse definiverit Gregorius XIII (7): saecularium clericorum beneficia adhuc retinere ex probatis ordinis constitutionibus possunt, quae antequam in societatem cooptarentur, obtinebant. Quoniam praelaudatus Pontifex expresse indulsit emittentibus tria vota simplicia facultatem retinendi jus, dominiumque bonorum suorum, et consequenter beneficia, eaque in pios usus distribuendi: ut Superior generalis eosdem professos (qui semper esse in probatione dicuntur, quoad usque sese quarto voto obstrinxerint) a

---

(1) Bonif. VIII. in *cap. un. de cler. conjug. in* VI, Trid. in *cap. nullus* 6. *sess.* 23. *de reformat.* et Concordata an. 1741. *cap.* 3. *art.* 2.

(2) Staphilaeus *de litt. gratiae tit. de var. mod. vacat.* §. *quintus vacat. modus num.* 4, *et seq.* Vivian. *de jurep. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 68.

(3) Rota *dec.* 772. *par.* 2. *rec.*

(4) Bonif. VIII. in *cap. beneficium* 4. *de regular. in VI.* Quod laudat, et firmat Benedictus XIV. in *const. ex quo dilectus* 25. *de libero ingressu cleric. saecul. in Ord. regul. to.* 2. Bullar.

(5) Idem in *cap. cum de beneficio* 5. *de praeb. in VI*, Clement. 1. *de elect.* Conc. Hispal. II. in *can. in nona* 22. *C.* 16. *qu.* 7. Videsis dicta superius *cap.* 9. *n.* 32, *et seq.*

(6) Rebuff. in *prax. benefic* tit. *de dispensat. cum regular.*

(7) Greg. XIII. in *const. quanto fructuosias*, edita Kal. Febr. 1582, et *const. ascendente Domino* 8. Kal. Junii 1654.

Societate dimittere ob caussam etiam innoxiam sine ipsorum culpa possit liberius, utque dimissi exinde sese bonis nudatos non lugeant (1). Eoque minus beneficia cujusque religionem ingressi vacant intra probationis annum (2), ei ne libertas redeundi ad saeculum imminuatur.

X. Sola militiae saecularis assumptio absque homicidio, vel saevis, beneficiorum, et pensionum amissionem quoque parit nulla etiam contracta irregularitate (3). Quoniam amissio pensionis, vel beneficii propter militiam saecularem cum ecclesiastica incompatibilem obvenit non ratione irregularitatis, sed propter desertionem clericalis militiae: quia non possumus Deo simul, et saeculo militare (4). Propterea huic regulae vacationis locus non erit, si miles clericus fiat pro defensione Sedis Apostolicae, vel pro defendenda patria obsessa, vel adversus infideles (5). Ad saecularem vero militiam transiliens nonnisi postquam cingulo militari praecinctus rite sit, ac juramentum fidelitatis praestiterit, atque in catalogo militum conscriptus erit

---

(1) Rota in nullius, seu Caputaquensi pensionis 18. Aprilis 1616. penes Vivian. *de jurepatr. par.* 2. *lib.* 5. *cap.* 5. *post n.* 164.

(2) Ex *cit. cap. beneficium de regular. in VI.*

(3) Card. de Luca in *annot. ad S. Conc. Trid. disc.*12. *n.* 6.

(4) Ex Conc. Meldensi in *can. quicumque ex clero* 6. *C.* 23. *qu.* 8. Conc. Chalcedonense in *can. eos qui C.* 20. *qu.* 3. sanxit *eos, qui semel in clero taxati fuerint, sive in monasterio deputati, neque ad* militiam, *neque ad honores saeculares venire.*

(5) *Card. de Luca* loc. cit. *et* de pensionib. disc. 46. « Noli existimare (*ad Bonifacium scribens S. Augustinus ait in* can. noli C. 23. qu. 1) neminem Deo placere posse, *qui in* armis bellicis militat. In his erat S. David, cui Dominus tam magnum perhibuit testimonium. In his etiam plurimi illius temporis justi. In his erat et ille Centurio. *Nam* si christiana disciplina (*ejusdem S. Doctoris verba sunt in* can. *praecedenti*) omnia bella culparet, hoc potius militibus consilium salutis petentibus a S. Praecursore Io. Baptista in Evangelio datum esset, ut abjicerent arma, seque militiae omnino subtraherent. Interrogantibus autem eum, et militibus dicentibus: *quid faciemus et nos?* ait illis Lucae 3. *Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, et contenti estote stipendiis vestris.* Quibus proprium stipendium sufficere debere praecepit, militare utique non prohibuit. »

condicto stipendio (1), vel postquam saeva exercere is coeperit, ecclesiastica amittit beneficia (2).

XI. Et quoniam Barones, et feudatarii per investituram feudi recti, et nobilis, quod *quaternatum* nostri appellant, veri efficiuntur milites Regis investientis, eique in militia personaliter inservire obstringuntur: ipsi exinde si clerici fuerint beneficiarii, statim ac feudum saeculare acceptaverint, ecclesiastica eorum beneficia ipso jure vacabunt (3). Id quod hoc etiam in Regno viget, quamvis cuncti Barones militiae personaliter non inserviant: sed pro suo ipsorum equite armato *adhoam* regio fisco solvunt quotannis, conventam scilicet pecuniae quantitatem alendo equiti parem, operamque extraordinariam quoque possint per alios tempore belli praebere. Quemadmodum versa vice si feudi possessor ecclesiasticis initietur ordinibus, feudum illico amittit: nisi consuetudo loci, regiaque simul, et pontificia dispensatio alicui speciatim indulserit feudi retentionem in statu clericali (4).

XII. Officia tamen regii ministerii, et magistratus, puta judicis, vel consiliarii, vel gubernatoris usque adeo in clericis tolerantur, ut sua ipsi beneficia non amittant talia obeuntes ministeria: dummodo se abstineant a poenis sanguinis infligendis, et mutilationibus membrorum, aliisque saevis repugnantibus ecclesiasticae lenitudini. Nam Alexander III. probavit, quod Archiepiscopus Panormitanus, aliique Episcopi ex commissione Siciliae Regis possent Saracenos puerorum mulierumque raptores pecuniaria poena mulctare, et flagellis etiam afficere citra sanguinis vindictam, reservaturi poenam capitis, membrorumque mutilationem regiae potestati (5). Si ergo poenam sangui-

(1) Ulpianus in *l. ex eo* 42. *D. de testam. milit. ex eo tempore*, ait, *quis jure militari incipit posse testari, ex quo in numeros relatus est: ante non. Proinde qui nondum in numeris sunt, licet etiam lecti tirones sint, et publicis expensis iter faciunt, nondum milites sunt: debent enim in numeros referri.*

(2) Tondutus *quaest. benefic. cap.* 174. *n.* 5. gl. in *l. milites D. quibus ex caus. milites in integr. restit.*

(3) Rota *dec.* 158. *par.* 1. *rec. n.* 16, ex gl. in *cap.* 1. §. *qui clericus tit. si de feudo defuncti,*

(4) Id quod fusius explicabitur in *tract. de feudis.*

(5) Alex. III. in *cap. in Archiepiscopatu* 4. *de raptor.*

nis inflixerit clericus, vel suam quomodolibet operam in judicio capitali praestiterit, ipso jure beneficiis privatur (1). Idemque Archiepiscopo Cantuariensi rescripsit, ut *honore priventur*, *et loco*, qui aut per se truncationes membrorum faciant, aut judicent inferendas. Officium vero vicecomitis, aut praepositi saecularis inhibuit sacerdotibus sub interminatione anathematis (2).

XIII. Clerici minorum ordinum Ecclesiae non servientes, clericalem habitum non gestantes, cetera Concilii Tridentini adjuncta necessaria non servantes, deque tabella, seu matricula clericorum a dioecesano Episcopo deleti ad formam novissimae legis Concordatorum (3) an similiter ob deficientem clericatum, amittant ipso facto beneficia ecclesiastica una cum omnibus privilegiis clericalibus, an potius privandi eis per sententiam sint? non immerito dubitatur. Quod ob publicam, et continuatam vestium laicalium delationem ipso etiam jure beneficia fiant vacantia, sanxit Xistus V. (4). At posterior Innocentii XIII. constitutio edita die 13. Maii 1723. super ecclesiastica disciplina Regnorum Hispaniae (5), quam Benedictus XIII. confirmavit, atque ad cetera Orbis catholici Regna extendit (6), eos monitionibus praemissis, servatisque de jure servandis fore beneficiis privandos maluit: *ubi reperiantur* (Benedictus XIII. ait) *clerici capellanias, vel beneficia cujuscumque etiam tenuis redditus obtinentes, quorum improba vita aliis offensionem praebens destruat potius, quam aedificet: vel concubinarii, aut foeneratores, vel ebrietati, ludisve alearum dediti, vel satores rixarum, vel negotiatores, vel arma gestantes, vel incertis sedibus vagantes, vel* clericalem *habitum, tonsuramque non deferentes, vel ecclesiastica immunitate in fraudem tributorum, et vectigalium a laicis non exemptis solvendorum temere abutentes,*

---

(1) Rota *dec.* 279. *par.* 16. *rec. n.* 4, *et* 5.

(2) Alex. III. in *cap. clericis* 5. *ne clerici, vel monachi negoti saecul. se immisceant.*

(3) Concordata *cap.* 4. *art.* 8.

(4) Xistus V. *in const. cum sacrosancta,* apud St. Quaranta in *sum. Bullar.* verb. *habitus clericalis.*

(5) Innoc. XIII. in *const. apostolici ministerii,* 13. Maii 1723.

(6) Bened XIII. in *const. in supremo militantis*, 1. Octobris 1724.

vel qui demum similia, aut majora crimina patrantes numero magis, quam merito ad Ecclesiam pertinere visi fuerint: Episcopi, praemissis *tamen necessariis* monitionibus, *servatisque aliis de jure servandis, contra ipsos ad poenas a Romanis Pontificibus praedecessoribus, et a sacris Conciliis impositas, et etiam ad* privationem beneficiorum, *capellaniarum, et ecclesiasticorum* officiorum *in omnibus illis casibus, in quibus praedicta* privatio *a sacris canonibus imposita est, humanis quibuscumque rationibus posthabitis, procedant: memores seipsos neglectae subditorum emendationis condignas Deo vindici poenas persoluturos*. Quare clericus in minoribus a clericatu dejectus per sententiam, quae transitum fecerit in rem judicatam, eo ipso beneficiis omnibus expoliatur, quemadmodum exauctoratus miles a militia expellitur omni stipendio simul, et honore nudatus (1). Quum vero lex nostra Concordatorum edixerit eos, quorum nomina e publica tabella clericorum deleantur, continuo amittere cuncta *privilegia* clericalia, nimirum canonis, fori, et immunitatum; nullasque praevias ea in re monitiones imperaverit: videtur sub vocabulo *privilegii* noluisse *beneficia* complecti, nec beneficiarios clericos e tabella deletos, beneficiis etiam nulla praemissa monitione spoliare, sed privationem beneficiorum adhuc reliquisse decernendam in judicio auditis partibus, et servatis judiciorum ritibus.

XIV. Secundo: Neglecta ordinum susceptio vacationem ipso etiam jure non semel infert. Repugnat enim beneficia cum cura animarum, dignitates, ac canonicatus, et cetera sacris ordinibus adnexa eos possidere, qui ad presbyteratum, vel sacros ordines intra annum promoveri non curant, nec alias adsumunt qualitates ad ea retinenda necessarias (2).

XV. Tertio: Incompatibilitas, et pluralitas quando vacationem ipso jure producat, jam explicatum est in praecedenti cap. IV.

XVI. Illegitimis clericis, quos clerici progenuerint, specia-

---

(1) Gl. in *l.* 2. verb. *exauctorasse D. qui not. infamia*, de Nigris *lib.* 2. *de vacationibus benefic. cap.* 1. *num.* 27.

(2) Ex *cit. cap. cum in cunctis* 7. §. *inferiora de elect. cap. licet* 14, *et cap. commissa* 35. *cod. tit. in VI.* Clement. *un. de offic. Vicarii*

tim sacri canones vetant, et ministrare sacris, et ecclesiasticum habere beneficium illis in Ecclesiis, in quibus patres eorum ministraverint, vel quodcumque etiam dissimile beneficium obtinuerint aliquando: ut paternae incontinentiae memoria a locis Deo consecratis, quos maxime puritas, sanctitasque decet, longissime arceatur (1). Iisque nil suffragabitur apostolica dispensatio ad ordines, et beneficia generatim indulta.

XVII. In quarto vacationum genere sunt, quae accidunt ex defectivis vel impetrationibus beneficiorum, vel non impletis earum conditionibus, quas pontificiae aut litterae, aut constitutiones, aut Regulae Cancellariae adjecerint, et impetraverint cum clausula irritante quidquid aliter gestum erit. Videlicet in provisionibus paraecialium Ecclesiarum, non servata forma concursus a Tridentina Synodo, tum a Pontificibus S. Pio V, Clemente XI, et Benedicto XIV. praescripta (2). In resignationibus beneficiorum, quoties intra viginti dies decesserint resignantes (3). Atque in resignationibus ad formam bullae Gregorii XIII. non publicatis (4). In impetrationibus a Sede Apostolica subreptitiis, ob falsam valoris expressionem, aliamque falsitatem expositam, vel tacitam veritatem (5). Ob adprehensam beneficii possessionem sine litteris apostolicis cum sola signatura gratiae (6). Id quod pluribus Pontificum sanctionibus cautum est (7). Et generatim quoties non impleantur condi-

---

(1) Innoc. I. in *can. proposuisti* 2. *dist.* 82: Alex. III. in *cap. praesentium* 3, *et seq. de fil. presbyter*. Trid. in *cap. ut paternae* 15. *sess.* 25. *de ref.*

(2) Ex supradictis *cap.* 10. *n.* 19, *et seq.*

(3) Ex ante dictis *cap.* 20. *n.* 19.

(4) Videsis dicta in eodem *cap.* 19. *n.* 24, *et seq.*

(5) Qua de re dixi fusius *cap.* 12.

(6) Ex antedictis *cap.* 10. *n.* 6.

(7) Bonif. VIII. in *cap. eum qui* 28. *de praeb. in VI*, privat eo ipso beneficiis violentos eorumdem occupatores, atque intrusos. Julius III. *const.* 33. Paulus III. *const.* 49. Innoc. X. *const.* 50, die 3. Febr. 1652, sanxerunt ex solo supplicationis transumpto capi non posse beneficii possessionem sub poena vacationis ipso jure, nisi expresse indulserit Papa, quod simplex signatura sufficiat. Rota *dec.* 268., *et* 287 *par.* 6. *rec.*

tiones in litteris apostolicis adjectae cum clausula irritante, seu poenam vacationis eo ipso comminante.

XVIII. Ad quintum genus vacationum ipso jure pertinent (1). 1: haeresis (2), quae non modo haereticos ipsos, sed filios etiam eorum innoxios usque ad secundam generationem beneficiis eo ipso expoliat (3). Quin etiam clericos quoslibet beneficia precibus haereticorum scienter impetrantes (4). 2: schisma, et apostasia (5).

XIX. 3: Simonia quum realis, et conventionalis (6), tum confidentialis (7). Pro aliis quoque si dignitates ecclesiasticas, et officia cum jurisdictione, mediante pecunia ab Apostolica Sede Praelati, et Romanae Curiae officiales impetraverint, omnia ipsorum beneficia eo ipso vacabunt(8): aut si alios se simulaverint, atque examini supposuerint (9). 4: Falsitas litterarum apostolicarum (10). Qui tamen ejusmodi litteris utuntur, non eo

---

(1) Ex supradictis *cap.* 13. *n.* 9, *et seq.* post Alex. III. in *cap. si constiterit* 10. *de accusat.*

(2) Luc. III. in *cap. ad abolendam* 9. *de haereticis*: *cap. ut commissi* 12. *eod. tit. in VI.* Rigant. *in Reg. I. Canc. num.* 66; *et seq.* tenet beneficia eorum qui in haeresim prolapsi sint, atque in Curia Romana damnati, quamvis reservata aliunde, vacare non in Curia, quoties extra eam alibi admissum haeresis crimen sit: quum sententia damnationis praeteritam ipso jure vacationem declaret, non infert per sese. Videsis dicta superius *cap. V. n.* 58.

(3) Alex. IV. in *cap. quicumque* 2. §. *haeretici de haeret. in VI.* Extr. *un.* §. *filii de poenis*, Nicol. III. in *const. noverit universitas.* Videsis quae scripsi *lib.* IV. *Inst. can. tit.* 14. *num.* 24.

(4) *Cap. quicumque* 2. §. *adhaec de haeret. in VI.*

(5) *Cap.* 1. *de schismat. in VI*, Paul. IV. *const.* 19. Videsis quae dixi *lib.* IV. *Inst. can. loc. cit. num.* 3, *et* 4.

(6) Extr. *cum detestabile* 2. *de simonia* inter comm. Qui injustam redimit vexationem post jus quaesitum, illudque certum, et firmum, simoniacus non est ex Benedicti XIV. sententia *de Syn. dioec. lib.* 7. *cap.* 69. *num.* 8.

(7) Videsis quae tradidi *cit. lib.* IV. *Inst. tit.* 16 *num.* 32, *et seqq. et num.* 50.

(8) Ex S. Pii V. *const.* 104.

(9) Ex Pauli IV. *const. inter ceteras*, quam exposui eodem *lib.* IV. Inst. *tit.* 16. *n.* 36.

(10) *Cap. ad falsarium* 7. *de crim. falsi.*

quidem ipso, sed per sententiam beneficiis privandi sunt (1).

XX. 5: Percussio, et realis offensio Cardinalium (2), aut Episcoporum (3). 6: Assassinium (4), seu caedes hominis alicui mandata, vel alieno mandato gesta. 7: Homicidium in personas beneficiariorum a patronis ejusdem Ecclesiae beneficialis patratum (5). 8: Caedes innoxii pro noxio ad vindictam transversariam (6). 9: Abortus inanimis etiam foetus (7). 10: Duellum sive solemne, sive privatum, et provocantes, et provocatos ipso jure expoliat beneficiis, morte quamvis non sequuta (8). 11. Injusta bonorum Ecclesiae, et beneficii usurpatio (9). 12: Coactio clericorum ad sua dimittenda beneficia (10).

XXI. 13: Nefandum crimen (11). 14: Tertia in Deum, et Beatissimam Virginem blasphemia (12).

XXII. Hucusque de vacationibus a *lege* inflictis. Nunc superest alias *ab homine* infligendas inquirere. Multa enim sunt crimina, in quibus Ecclesiae leges nominatim comminantur privationem beneficiorum, quae nisi per sententiam exprimatur, nullum dabit locum vacationi. In primis ob non residentiam (13)

---

(1) Ex eodem *cap.* 7.

(2) Bonif. VIII. in *cap. felicis* 5. *de poenis in VI.*

(3) Clement. *si quis suadente* 1. *eod. tit.*

(4) Conc. Lugd. in *cap.* 1. *de homicidio in VI.* Videsis quae dixi *lib.* III. Inst. Can. *tit.* 6. *n.* 20.

(5) Conc. Later. IV. sub Innoc. III. in *cap. in quibusdam* 12. *de poenis.*

(6) Paul. II. *const.* 4.

(7) Ex *const.* 8. Xisti V. Videsis quae dixi *lib.* IV. Inst. Can. *tit.* 6. §. 2. *num.* 51.

(8) Ex novis Pontificum sanctionibus, praesertim Iulii II. *const.* 19, Leonis X. *const.* 31, Pii IV. *const.* 21, Greg. XIII, et Clem. VIII. Antiquo jure nonnisi per sententiam judicis duellantes beneficiis privabantur, ubi mors, vel mutilatio membrorum contigisset, ex *cap.* 1. *de cler. pugnant. in duello.*

(9) Ex Trid. in *cap. si quem clericorum* 11. *sess.* 22. *de refor.*

(10) Clement. *multorum* 2. §. *quod si inferiores de poenis.*

(11) Ex S. Pii V. *const.* 72.

(12) Leo X. in Conc. Later: Iul. III; et S. Pius V. *const.* 5.

(13) Ex *cap.* 1, *et seq. de cleric. non resident.* Infirmitatis caussa non residentes loco suo privari non debere, S. Greg. M. rescripsit in *can. praesentium* 3, et Nicolaus I. in *can. pontifices* 4. *C.* 7. *qu.* 1.

*

Episcopi, Praelati, Parochi, aliique animarum curam habentes ubi non resederint, praeviis tribus monitionibus, nedum subtractione fructuum, et censuris ecclesiasticis, sed privatione etiam Ecclesiarum suarum coercentur (1). 2 : Ob ministerium chori vel Ecclesiae neglectum, et servitium non praestitum (2), praesertim ob lectiones sacras a Canonico theologo non expletas (3). 3: Ob ordines non susceptos canonicatibus Cathedralium, et Collegiatarum adnexos, vel a fundatoribus imperatos (4).

XXIII. 4: Propter homicidium ab ipso beneficiario, vel ejus ope, aut consilio patratum (5). 5 : sacrilegium (6). 6 : Ecclesiae violationem (7). 7: sortilegium (8).

XXIV. 8: Ob adulteratas supremi Principis in Italia monetas (9). 9: ob artem alchimiae exercitam, argentumque alchimisticum, seu fictum pro vero venditum (10). 10: ob quamlibet falsitatem cum dolo, et alterius damno admissam (11). 11: ob dolosam nominis mutationem sine caussa (12). 12: qui praeterea falsis litteris etiam apostolicis utitur, officio et beneficio privari debet (13). Ob collusionem in caussa beneficii (14).

XXV. 13: Ob adulterium (15). 14: raptum (16). 15: incoe-

---

(1) Trid. in *cap.* 1. *sess.* 6, *cap.* 1. *sess.* 23, *et Cap.* 22. *sess.* 24. *de ref.*

(2) Alex. III. in *cap. conquerente* 6. *de cler. non resident.*

(3) Trid. in *cap.* 1. *sess.* 5. *de reform.* De qua dixi *lib. I.* Inst. Can. *tit.* 29. *n.* 19.

(4) Alex. III. in *cap. quaeris a nobis* 6. *de aetate, et qual.* ibique Fagnanus. Videsis dicta superius *cap.* IX. *num.* 19.

(5) Innoc. III. in *cap. ex litteris* 10. *de excess. Praelat.*

(6) Ex const. Martini in *can. si quis presbyter* 22. *dist.* 50.

(7) Eugen. III. in *cap. super eo* 2. *de raptoribus.*

(8) Conc. Tolet. IV. in *can. si quis Episcopus* 5. *C.* 36. *qu.* 5. Videsis quae dixi *lib* IV. Inst. Can. *tit.* 15. *num.* 43.

(9) Coelest. III. *cap. cum non ab homine* 10. *de judiciis*, et Urban. VIII. in *const.* 75.

(10) Extravag. *un. de crimine falsi* inter com.

(11) Synod. Agath. in *can. si Episcopus* 7. *dist.* 50.

(12) Ex *can.* 62. vulgo Apostolor.

(13) Innoc. III. in *cap. ad falsariorum* 7. *de crimine falsi.*

(14) Alex. III. in *cap. audivimus* 3. *de collus. detegenda.*

(15) Syn. Aurelian. III. in *can. si quis clericus* 10. *dist.* 81.

(16) Conc. Cabilon. in *can. de puellis* 4. *C.* 26. *qu.* 1.

stum (1), violationemque monialium sacrilegam (2) 16: Ob concubiuatum post trinam monitionem, et correctionem (3).

XXVI. 17: Ob turpes, et pravi exempli mores, si post monitiones adhuc, et correctiones in sua clerici nequitia perseveraverint obdurati, beneficiis privandi sunt per Episcopum, remota quacumque appellatione (4). 18: Ob ebrietatem post trinam monitionem (5). 18: Qui muliebres, comicas, satyricas, vel tragicas personas, et laruas induerunt (6). Quique *in superfluitate, scissura, aut colore vestium, ac tonsura adspectum intuentium offendunt, si moniti ab Episcopis, emendare noluerint, ecclesiasticis careant beneficiis*, ex decreto Concilii Lateranensis sub Innoc. II. (7).

XXVII. 19: Ob furtum, et latrocinium (8). 20: Rapinam (9). 21. Usuram, post contemptas monitiones (10).

XXVIII. 22: Ob violatam censuram excommunicationis, vel interdicti (11). Cuilibet etiam excommunicato proventus ecclesiastici merito subtrahuntur, cui Ecclesiae communio denega-

---

(1) Coelestin. *can. non debet* 10. *C.* 30. *qu.* 1. *ibique gl.*

(2) Trullana Syn. in *can. si quis Episcopus* 6. *C.* 27. *qu.* 1.

(3) Alex. III. *cap. sicut* 4, *et cap. si autem* 6. *de cohabit. cler. et mul. cap. ut clericorum de vit.*, *et hon. cler.* Trid. in *cap. quam turpe* 14. *sess.* 25. *de ref.*

(4) Trid. in *cap. quia* 6. *sess.* 21. *de ref.*

(5) Innoc. III. in *cap. a crapula* 14. *de vit. et hon. cleric. et* Alex. III. *cap. si constiterit* 12. *de accusat.*

(6) Trullana Synod. *can.* 62.

(7) Innoc. II. in Conc. Later. *can. praecipimus* 5, *et ult. C.* 21. *qu.* 4.

(8) Ex *can.* 25. vulgo Apostolor. *can. presbyter* 12. *dist.* 81, Coelestin III. in *cap. cum non ab homine* 10. *de judic. et* Innoc. III. *cap. tuae* 6. *de poenis.*

(9) Eug. III. in *cap. super eo* 2. *de raptor.*

(10) Alex. III. in *cap. praeterea* 7. *de usuris.* Videsis quae dixi *lib.* IV. Inst. Can. *tit.* 17. *num.* 26, *et seq.*

(11) Innoc. III. in *cap. fraternitati* 6, et *cap. postulastis* 7. *de cler. excomm. depos.*, *vel interd. ministr.* Videsis *lib.* IV. Inst. *tit.* 18. *n.* 22, 90, *et* 106.

tur (1). 23 : Ob denegatam Episcopo reverentiam, et invasionem jurium Episcopalium (2).

XXIX. 24: Ob advocati, vel procuratoris munus a clerico contra Ecclesiam suam, a qua beneficium, vel praebendam obtinet, pro extraneis susceptum, et exercitum : is tamquam ingratus potest beneficio spoliari (3).

XXX. Denique ob quemlibet excessum depositione, vel degradatione dignum. Profecto Ecclesiam si juste quis adeptus fuerit, eam nonnisi ex gravi culpa in episcopali foro canonica severitate amittit (4). Quoties autem fuerit gravis excessus beneficiariorum, etsi non degradentur ab ordine, ab administratione tamen Ecclesiae, seu possessione beneficiorum amoveantur omnino : id quod est secundum sententiam evangelicam villicum amovere, qui non potest villicationis suae dignam reddere rationem, ait Innocentius III. in Concilio Lateranensi (5). Idemque Pontifex praeterea rescripsit clericos in latrociniis, aliisve magis generatim sceleribus deprehensos, a suis ordinibus degradatos detrudi in arctis monasteriis debere ad agendam poenitentiam.

XXXI. Pro aliis vero minoribus criminibus, et delictis regulariter privationem beneficii non potest judex infligere contra quempiam criminaliter convictum, nisi fuerit expresse in jure constituta : vel nisi crimen ordinis suscepti exercitium, aut retentionem beneficii post peractam quoque poenitentiam impediat (6).

---

(1) Innoc. III. in *cap. pastoralis* 53. *de appellat.* Praesertim insordescentibus Conc. Cartag. in *can. rursus* 36, et Gelasius in *can. quicumque* 37. *C.*11. *qu.* 3. Coelest. in *cap. cum bonae* 8. *de aet. et qual.* Alex. IV. in *cap. cum contumacia* 7. *de haeret. in VI.*

(2) Honor. III. in *cap. gravem* 15. *de excessibus Praelatorum.*

(3) Greg. IX. in *cap. cum Sacerdotis* 3, et *fin. de postulando.*

(4) Syn. Colon. in *can. inventum est* 38. *C.* 16. *qu.* 7. Videsis *lib.* IV. Inst. *tit.* 18. *n.* 97. *et* 104.

(5) Innoc. III. in Conc. Later. IV. *cap. qualiter* 24. *de accusat.*

(6) Idem in *cap. inquisitionis* 21. *eod. tit.* gl. in *cap. fin. de jurepatr:* et DD. passim.

XXXII. Et si quem ipse reum aliquo de crimine pronunciaverit, ac damnaverit per sententiam: privasse illum non praesumitur officio, et beneficio, nisi id expresserit in sententia (1). Ideoque damnatus ad perpetuos carceres, vel triremes, beneficium eo ipso non amittit (2). Et conseqenter sola infamia vel facti, vel juris, quae promanat ex sententia, et re judicata in criminibus gravioribus, damnatum clericum suis beneficiis non expoliat: quidquid contra senserit Fagnanus (3). Dummodo ex illis crimen non fuerit, in quibus lex inflixerit ipso jure vacationem, jam supra expositis.

XXXIII. Quum vero ex facto hominis, et voluntate judicis pendeat privatio *ab homine:* possunt quidem Episcopi, ceterique locorum Ordinarii ab ea abstinere: quin immo de beneficiis misericorditer agere studeant cum clericis criminosis, ne substentatione privati, ad saeculi negotia reverti cogantur (4). Nam potest Episcopus de adulteriis, et aliis criminibus, quae sunt minora, cum clericis post peractam poenitentiam dispensare (5).

XXXIV. Humana lex perpetuitatis cunctis beneficiorum collationibus, et institutionibus adnexae postulat, ut aequi, et boni Ecclesiae Pastores clericos in crimina prolapsos ad resipiscentiam, frugemque meliorem redacturi consueverint censuris medicinalibus, poenisque potius revocabilibus, quam firmis, et immotis ad vindictam plectere. Hinc est, cur beneficiorum privationes vel ipso facto, vel futura sententia secundum canones infligendae, nonnisi ex caussis in jure nominatim expressis locum habeant in foro ecclesiastico. Enimvero cujusque in sua vocatione stabilitatem commendavit Apostolus (6). Priscis inde sae-

---

(1) Garzia *de benefic. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 2: Rebuff. in *prax. benef. par.* 2. *cap. de modis amittendi beneficia*: Diaz in *prax. crim. canon. cap.* 133. *num.* 2.

(2) S. Congr. Conc. in Asculana distributionum 3. Iunii, et 23. Iulii 1707, Ricc. in *prax. Cur. Arch. Neap. dec.* 94, *et* 95.

(3) Fagnan. in *d. cap. qualiter, et quando de accusat. num.* 90, *et seq.*

(4) Urban. III. ad Legion. Episc. in *cap. ex litteris* 2. *de cler. non ordin. ministr.*

(5) Alex. III. ad Salernit. Archiep. in *cap. etsi clerici* 4. *de judiciis.*

(6) I. ad Corinth. *cap.* 7. *vers.* 20.

culis quum canones imperassent clericos tunc mancipari ad perpetuo inserviendum certae Ecclesiae cum adnexo itidem perpetuo jure accipiendi ab ea congruam substentationem, quum ad ordines iidem ipsi promoverentur: id in caussa fuit, ut singulis eorum sacra officia, seu ministeria ecclesiastica in titulum quoque perpetuum ordines Episcopi conferrent, antequam a sacris ordinationibus collationes praebendarum sejungerentur (1). Quumque arbitrium Episcopis tunc liberrimum esset clericos, et presbyteros ab Cathedralibus, et urbanis ad rurales, et suburbanas, et oppidaneas etiam Ecclesias mittendi, et ablegandi ad nutum episcopalem mobiles, et revocabiles: tamen quarto ab inde saeculo canones quum orientales, tum occidentales constituendum censuerunt, ut in singulis Ecclesiis, etiam oppidaneis instituerentur, qui ad vitam perpetuo servirent ibidem cardinati, et irrevocabiles (2). Quod canones vulgo apostolici, tum Nicaeni sanxissent, ne quis clericorum ab Ecclesia sua descisceret umquam invito Episcopo, jam superius dixi (3). Quinto saeculo Gelasius Papa non revocandas jussit usufructuarias praediorum Ecclesiae concessiones, quas clerici a decessoribus Episcopis obtinuissent (4). Concilium Aurelianense III. *an.* 538. vetuit, ne quod clerici ex Episcoporum decedentium munificentia possiderent, agros nimirum, et praedia Ecclesiarum ad usumfructum quoad viverent, eis adimerent successores: ut *beneficiis* ejusmodi gaudentes *officia Ecclesiae*, *obedientiam, et affectum Sacerdotibus praebeant:* sed contumacibus auferri posse decrevit, quae benemeritis Episcopi concessissent (5). Idipsum in Concilio Cabilonensi II. firmatum saeculo IX. jam dixi alias (6). Mercenarios quum negligere curam ovium non suarum, furari, et mactare; Christus Dominus praemonuerit: jure meritissimo Innocentius II. in Synodo Romana an. 1130. statuit, *ne conductitiis presbyteris Ecclesiae committantur : et*

---

(1) Ex antedictis *cap.* 1. *num.* 15.
(2) Ex dictis eodem *cap.* 1. *num.* 28.
(3) *Cap.* II. *num.* 5.
(4) Gelas. (an. 492) in *can. illud. statuendum* 8. *C* 16. *qu.* 6.
(5) Conc. Aurel. III. *can.* 17, apud N. Alexandrum in *hist. saec. VI. cap.* 5. *art.* 15.
(6) *Cit. cap.* 2. *num.* 5. *lit. D.*

unaquaeque Ecclesia proprium habeat Sacerdotem (1). Recentioris aevi leges ecclesiasticae, perpetuam cuique beneficio naturam constabilentes, satis superque patent ex antedictis. Eam vero non destruunt privationes accidentariae ipso jure inflictae vel judicis arbitrio infligendae ex caussis jam explicitis. Ut enim rebelles Principi suo feudatarii, vel militiam deserentes jure spoliantur feudis perpetua investitura acceptis: ita desciscentes a clericali vita, et honestate clerici beneficia quantumvis perpetua merito amittunt.

CAP. XXIII.

DE SPOLIO DECEDENTIUM BENEFICIARIORUM ET FRUCTIBUS BENEFICIORUM VACANTIUM (*).

(*) Ad *tit. XXV. lib.* 3. Decretal. *de peculio clericorum.*

I. Injustam rei alienae occupationem, et exuvias defunctorum significat spolii vox.
II. Heic accipitur pro ecclesiastico peculio decedentium clericorum ad Ecclesiam, vel Cameram Apostolicam pertinente.
III. Quarti saeculi canones nihil ex rebus Ecclesiae proprium clericis indulserunt, nisi usum alimentorum.
IV. Iis vetuit Synodus Chalcedonensis peculium defuncti Episcopi subripere.
V. Quinto saeculo Gelasius curam vacantis Ecclesiae episcopalis Archidiacono, et defensori simul demandavit.
VI. Tum Synodus Ilerdensis curam spolii episcopalis Oeconomo, et duobus clericis, Valentina Metropolitae addixerunt.
VII. De rebus profanis aliunde obvenientibus liberam disponendi facultatem Episcopis, et clericis reliquerunt prisci canones, legesque Iustiniani, et Theodorici.
VIII. S. Greg. M. ut inventarium spolii episcopalis facerent administratores ecclesiastici, et Synodus Toletana, ut partem profanam heredes Episcoporum profani sumerent, decreverunt.
IX. In sexta Synodo cautum, ut res defuncti Episcopi, Ecclesiaeque clerus custodiret, eoque deficiente, Metropolitanus.
X. Octava Synodus reos sacrilegii declaravit laicos rerum Ecclesiae usurpatores.
XI. Urbanus II. in eos anathema inflixit, curamque spolii episco-

---

(1) Innoc. III. in *can. praecipimus* 5, *et ult. C.* 21. *qu.* 2.

palis Archidiacono, vel Archipresbytero, Clericorum, et Sacerdotum iisdem, aut Episcopo dedit.

XII. Innocentius II. in Concilio Lateranensi Oeconomo, et clericis administrationem spolii episcopalis confirmavit.

XIII. Rugerius I. Utr. Sic. Rex eam bajulis regiis ademit, et ecclesiasticis viris restituit ad normam canonis Lateranensis.

XIV. Imp. Emmanuel Comnenus eumdem canonem Lateranensem, legesque pro ecclesiastica spoliorum administratione firmavit.

XV. Alexander III. de spoliis ecclesiasticis testari vetuit clericis, ea Ecclesiis vindicavit, exclusis Episcopo, et successoribus: consuetudines pro egenis, et piis operibus probavit.

XVI. Privilegio. et consuetudini ea in re deferendum censuerunt Innocentius III., et Bonifacius VIII.

XVII. Fridericus II. Imp. regios administratores a spoliis clericorum cohibuit.

XVIII. Ius regaliae in Ecclesiis vacantibus ex privilegio apostolico, vel pacto fundationis, vel consuetudine ortum habuit.

XIX. Illud autem in hoc Regno nullum obtinuit locum, obsistentibus investiturae pactis.

XX. Gregorius X. in Conc. Lugd. regaliam, et custodiam laicam in vacantibus Ecclesiis anathemate proscripsit, ubi nulla fundationis lex, aut consuetudo vigeret.

XXI. Bello sacro impulsus Innocentius IV. reservavit Sedi Apostolicae spolia clericorum.

XXII. Mox Gregorius X. Nuntium, et collectorem spoliorum hoc in Regno habuit, consentiente Carolo I. Andegavensi.

XXIII. Bonifacius VIII. injustos spoliorum occupatores censura suspensionis coercuit, qui nullo privilegio, vel consuetudine, aliove jure potirentur.

XXIV. Clemens V. in Conc. Vienn. Praesules, et Abbates ab iisdem usurpationibus compescuit.

XXV. Idemque hoc in Regno pontificios collectores decimarum, et patrimonii Ecclesiae Romanae cum Roberti Regis placito deputavit.

XXVI. Ioannes XXII. statuit, ne decimae rationem excederent, qui privilegio, vel consuetudine, vel statuto fructus ecclesiasticos alicujus anni obtinuissent.

XXXVII. Sed fructus vacantes, Ecclesiis regiae collationis tantum exceptis, ut exigerent Ioannis XXII. collectores pontificii, Rex Robertus consensit.

XXVIII. Idemque suum impertitus brachium est pontificiis Benedicti XII. collectoribus spoliorum, fructuumque vacantium.

XXIX. Clemens VI. inde suos etiam Nuntios, et collectores heic habuit.

XXX. Tum Innocentius VI, qui contrariis privilegiis consuetudinibus, et statutis derogavit.

XXXI. In Concilio Pisano sub Alexandro V. actum frustra de submovendis spoliorum reservationibus.

XXXII. In Conc. Constant. Martinus V. fructus vacantes dispositioni juris communis reliquit, nil de spoliis edixit.

XXXIII. In conclave Martini mortem sequuto compactum de reservationibus spoliorum abolendis Eugenius IV. juravit, mox Alphonso I. Aragonio census, et spolia ab eo exacta condonavit.

XXXIV.Sub Carolo V. regium placitum Prorex Nuncio, et collectori pontificio concessit, sibi reservans in singulis casibus quoad spolia exigenda majorem deliberationem.

XXXV. Sub Clemente VII. regium placitum pontificiis collectoribus datum excipit Ecclesias, et beneficia jurispatronatus Regii, et baronum, et alia reservata.

XXXVI.Idem Pontifex jus nominandi ad XXIV. Ecclesias Cathedrales, et decimas Carolo V. largitus regium placitum pro colligendis in hoc Regno spoliis sine ulla exceptione obtinuit.

XXXVII. Resumpta deinde clausula in sequentibus Nuntiornm placitis, excipiens beneficia jurispatronatus regii, et baronum.

XXXVIII.Paullus III. spolia clericorum, et Praesulum ubilibet decedentium sine speciali indulto testandi Camerae apostolicae reservavit constitutione perpetua.

XXXIX.Iulius III. fructus exactos,et commixtos ad heredes, et legatarios clericorum indulto testandi fruentium: inexactos, et incommixtos quamvis maturos ad Cameram Apostolicam pertinere declaravit.

XL. Idemque a jure spolii exemit hoc in Regno beneficia annuos ducatos centum, et hereditates beneficiariorum ducatos mille non excedentes.

XLI. Romanos tum cives, incolas, et curiales a spolio exemit, caussasque spoliorum thesaurario apostolico judicandas mandavit.

XLII. Paullus IV. beneficia infra ducatos auri 50, et hereditates infra ducatos 200. a spolio item exemptas voluit.

XLIII. Pius IV.privilegium civium,et incolarum Urbis firmavit, testandi vero indultum Episcopis Sedis Apostolicae scriptoribus ad ducatos sexmille reduxit.

XLIV. Bona illicitae negotiationis subjecit spolio.

XLV. Potestatem coactivam collectori suo generali mandavit pro colligendis beneficiariorum spoliis cujuslibet valoris.

XLVI. Irritas pronunciavit dispositiones testamentarias, et caussa mortis de spoliis ecclesiasticis sine apostolico indulto factas.

XLVII. Fructus a die vacationis, praeterquam per cessum, usque

ad successoris possessionem Camerae Apostolicae reservavit, et perceptos ex beneficiis confidentia simoniaca obtentis.

XLVIII. S. Pius V. res sacras ad Ecclesiae ornatum, et mobilia grossa, et beneficia 30. duc. auri non excedentia exemit a Camerae juribus.

XLIX. Nuntiis eorumdem Pontificum concessum regium placitum exequendi munia sua contra personas tantum ecclesiasticas, et exigendi fructus Ecclesiarum regiae nominationis, vel praesentationis, eosque novis beneficiariis tradendi.

L. Gregorius XIII. spolia regularium extra claustra degentium etiam Episcoporum sine valoris discrimine Camerae suae reservavit.

LI. Regia Camera Summariae anno 1585, quo Xistus V. electus Papa est, fructus episcopatuum collectos ad diem usque obitus ad Cameram apostolicam jure spolii, reliquos deinceps usque ad possessionem successoris Episcopi in Ecclesiis regiae nominationis ad successorem ipsum pertinere censuit.

LII. Regiae collationis Ecclesias a camerali jure spolii exemptas fore maluit Potestas Regia.

LIII. Sub Xisto V. transactiones spoliorum dudum optatas Ioannes Angelus Aegyptius praeparavit.

LIV. Confectis Romae transactionibus Capitula fere omnia cathedralium Ecclesiarum hujus Regni certae pecuniae summam pro spolio composito super omnibus cujusque dioecesis canonicatibus, et beneficiis spoponderunt, indultumque vicissim obtinuere amplissimum testandi, praeterquam de rebus illicitae negotiationis.

LV. Quatuor tantum dioeceses a transactionibus hujusmodi se abstinuerunt.

LVI. Onerosi contractus naturam istae transactiones habent.

LVII. Quae fructus pendentes atque a die vacationis obventuros non amplectuntur, ut Xistus V. idem declaravit.

LVIII. Episcopi Praelatique inferiores, et pontificii, et regii nullam de spolio transactionem inierunt, hinc utrorumque spolia vindicabat sibi Camera apostolica, una cum rata fructuum etiam naturalium usque ad diem vacationis.

LIX. Exceptis tamen Ecclesiis, et beneficiis regiae collationis.

LX. Innocentius XII. spolia decedentium Praelatorum Ecclesiis restituit, Praelatisque ipsis vix arbitrium disponendi usus in utilitatem Cathedralium, vel Parochialium suarum indulsit.

LXI. Quod ad bona extra Regnum extantia, et Praelatis extra suam dioecesim obeuntibus locum non esse Innocentianae constitutioni disputabant Doctores.

LXII. Benedictus XIII. declaravit eam servandam esse morientibus etiam extra residentiam suam Praelatis, et proscripsit eorum

dispositiones inter vivos gestas favore cujuslibet, reservato sibi ad vitam usu, vel fructu.

LXIII. *Benedictus XIV. custodiam spolii aegrotantiam Praelatorum Vicariis eorumdem generalibus mandavit, post mortem Vicariis Capitularibus, et Canonicis deputatis inventaria, aestimationesque rerum omnium curaturis, simul et venditionem post novi Praesulis adventum, cui praelationem in spolii rebus emendis indulsit.*

LXIV. *Quod res extantes illicitae negotiationis nullam cuilibet suffragari exemptionem a spolio sanxit.*

LXV. *Episcopi, Praelatique omnes regnicolae nonnisi favore Ecclesiarum disponunt de spoliis suis, nisi habeant speciale indultum testandi favore cujuslibet.*

LXVI. *Beneficiarii omnes inferiores in dioecesibus compositis annuam spolii ratam solventes spolia sua ad profanos heredes testati, intestatique transmittunt.*

LXVII. *Exempti aliunde a spolio reali debent in eisdem dioecesibus consuetam spolii compositi taxam contribuere.*

LXVIII. *Nulla fructuum tenuitas a contributione spolii compositi eosdem beneficiarios exemet.*

LXIX. *In quatuor dioecesibus Aquini, et Sorae, Sulmonis, et Valvae non compositis spolia post obitum clericorum colligit Camera, iis exceptis, qui suam ad vitam cum ea transactionem onerosam iniverint, vel 50. duc. auri annuos non exegerint.*

LXX. *Bona regularium extra claustra degentium, negotiationis illicitae, et confidentiae simoniacae, et beneficiorum incompatibilium non amplectitur spolii transactio.*

LXXI. *Spoliis ecclesiasticis consanguinei heredes clericorum in dioecesibus compositis duo jam saecula potiti hucusque sunt.*

LXXII. *In spolio non sunt fructus pendentes, et inexactis, et vacationis tempore obvenientes, qui ad Ecclesiam, vel Cameram spectant jure alio potiore.*

LXXIII. *Pendentes tamquam pars fundi ad heredes usuarii, vel fructuarii numquam pertinent.*

LXXIV. *Fructus a solo separatos faciunt suos fructuarius et bonae fidei possessor, hic per fortuitam quoque separationem, ille nonnisi per suam, vel alienam operam.*

LXXV. *Beneficiarios alii fructuario, alii possessori bonae fidei comparabant.*

LXXVI. *Ex Julii III. et Xisti V. constitutionibus nonnisi collectos, et commixtos nunc faciunt suos beneficiarii omnes, quamvis Inn. XII, et Bened. XIII. Episcopis, Praelatisque tantum indulserit dispositionem de maturis etiam inexactis, et incommixtis in Ecclesiarum favorem.*

LXXVII. *Commixtio nedum vera, sed aequipollens etiam sufficit, ut fructus collectos, et commixtos, licet extantes lucrenturbeneficiarii·*

LXXVIII. Collectos, sed non commixtos ipsi non adquirunt.

LXXIX. Eos enim cum aliis pendentibus, et vacationis tempore maturandis Camera apostolica sibi vindicat in Ecclesiis Cathedralibus, aeque ac beneficiis inferioribus.

LXXX. Non integros autem Nuntiatura eosdem fructus, et spolia, sed tertiam fere partem pro Camera percipit, duas reliquas transigentibus cum ea vel successoribus, vel heredibus defunctorum remittens.

LXXXI. Excipiuntur Ecclesiae, ac beneficia patronatus regii, et feudalis, quorum fructus pendentes, et vacantes successoribus reservantur: quidquid aliter sit de spoliis Praesulum regiorum, et feudalium.

LXXXII. Idipsum servat Nuntiatura ipsa in vacationibus per cessum, seu per resignationem, ac translationem, nisi resignans inexactos sibi maturatos expresse reservaverit.

LXXXIII. Quota fructuum pendentium naturalium usque ad possessionem successoris Camerae imputatur a die, quo terra concipere eos incipit, civilium a condicto die solutionis.

LXXXIV. Fructus aestimantur deductis impensis, et oneribus.

LXXXV. Aes alienum ob Ecclesiae utilitatem, suamque substentationem a beneficiariis contractum iisdem fructibus solvendum est.

LXXXVI. Quoties versum illud in ejusmodi caussas probetur.

LXXXVII. Quidquid ex alieno aere praeter utilitatem Ecclesiae suos in usus expenderit Episcopus, quoad vivit, satisfactionem ex fructibus episcopalibus creditores jure obtinent: post mortem secus.

I. Apud recentiores jureconsultos *spolium* accipitur pro injuriosa cujusque dejectione, sive violenta, sive clandestina a possessione rei (1). Antiquiores latini exuvias, quae occisis hominibus, vel victis in bello hostibus detrahuntur, hoc appellarunt nomine, easque Cicero *cruenta spolia* eleganter dixit (2). Natura tamen significatio adamussim congruit spoliis decedentium

---

(1) Eo sensu Joannes Papa Zachariae Archiep. rescripsit, *reintegranda esse omnia* expoliatis *vel ejectis*, *can. redintegranda* 3. *C.* 3 *qu.* 1. Huc spectat rubrica Decretalium *de restitutione spoliatorum.*

(2) Cic. *or.* pro Sexto Roscio. Idemque in *or.* pro lege Manilia descripsit templum rostrorum *exuviis* nauticis, et classium *spoliis* ornatum.

clericorum, et monachorum incruentis, scilicet cunctis nedum exuviis vestimentorum, sed pecuniariis etiam eorumdem rebus intuitu Ecclesiae quaesitis, ipsorumque obitu vacantibus, quas vel Ecclesia, seu monasterium, vel Praelati, successoresque beneficiarii, vel Camera apostolica pro variis temporum, et locorum conditionibus humano jure consueverunt sibi vindicare sine violentia, sine cruore, sine injuria. Ad hanc ecclesiastici spolii notionem fortasse respexit Propheta inquiens: ***Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute multa, Rex virtutum dilecti, et speciei domus dividere spolia*** (1). His enim verbis praedixit futuram in Ecclasia Christi, quae domus Domini est, divisionem spoliorum, rerum scilicet temporalium, quas ea esset adeptura post Evangelii praedicationem. Quandoquidem clerici, et monachi lethaliter decumbentes quum cousuevissent secundum canones, et regularia statuta sese panniculariis suis, rebusque peculiaribus exuere ultro, ac spoliare, nulla ut fraus Ecclesiae, vel monasterio strueretur: factum inde est, ut res ejusmodi *spolia* dicerentur.

II. Itaque spolium ecclesiasticum est succedendi jus, quod habet Ecclesia, vel nomine Ecclesiae Camera apostolica ad bona omnia per defunctum quemlibet clericorum beneficiarium qua inferiorem, qua superiorem intuitu Ecclesiae, et beneficii quaesita. Nimirum vel jure *proprietatis*, quam ipsa sibi retinet Ecclesia in rebus ad usum clericorum ut inde alantur concessis (2); vel instar *peculii* profectilii filiorum familias, aut servorum, quod iis morientibus ad patrem, aut dominum redit (3); vel hereditario jure, quod ecclesiarticae leges constituerunt (4).

---

(1) ***Psalm.* 67.*vers.* 12.*et* 13.** Bellarminus hunc versiculum ex communi Patrum sententia ita exponit contra Io. Calvinum haeresiarcham *in antidoto Conc. Trid.* qui Prophetae sensum detorquens hanc aliam effutiit versionem: ***Reges exercituum fugerunt, et habitatrices domus diviserunt spolia.***

(2) Ex Conc. Tolet. II. in ***cap. fin. de peculio cleric.***

(3) Justinianus in *l. cum oportet* 6. *C. de bonis quae liberis in potest. constitutis adquiruntur, et eorum administratione, et* §. 3 *Inst. Civ. per quas personas cuique adquiritur.*

(4) Greg. III in const. *officii nostri*, quam dedit die 21. Jan. 1577, insertam a Petro de Matthaeis in *cap.* 3 Septimi decretalium *de spoliis clericorum.*

III. Ante quartum Aerae Christianae saeculum canonem, legemque frustra quaeres de clericorum spolio disponentem; quum exploratam habeas tribus martyrum saeculis non licuisse christianorum Ecclesiis, vel collegiis clericorum jure successionis quidquam adquirere, neque clericis proprium nil habentibus opima relinquere. At postea quam Constantinus M. indulsit Ecclesiis hereditates, et legata capere ex testamento, et praedia possidere (1): quaesita deinde Ecclesiis latifundia, fructusque inde uberrimi a clericis ea administrantibus percepti varias leges de peculio clericorum postularunt. Antiochena Synodus an. 341. quum Episcopis, tum presbyteris, qui praedia, et bona Ecclesiae administrarent, portionem ad proprium cujusque victum necessariam indulsit, nudumque rerum usum, ubi vetuit eis res Ecclesiae, agrorumque fructus vertere in suos ipsorum usus domesticos et commoda personalia (2). Nil proinde proprium clericis habere tunc licebat: sed usum tantummodo alimentorum quoad viverent, sine ulla testandi facultate (3).

---

(1) Constant. Imp. in *l.* 1 *C. de sacros. Eccles.* superius recitata *cap.* 1 *n.* 10.

(2) Syn. Antioch. in *can. Episcopus* 23. *C.* 12 *qu.* 1. « Episco-» pus ecclesiasticarum rerum (*ait*) habeat potestatem ad dispen-» sandum . . . participet autem et ipse quibus indiget. . . . quod si » convertat res Ecclesiae in suos *usus domesticos*, et ejus *commo-» do*, vel agrorum fructus non cum presbyterorum conscientia, dia-» conorumque pertractet: Synodo provinciae poenas iste persol-» vat: » *Seu ut alia hujus canonis versio habet*: « reatum hunc » apud Metropolitanum Provinciae praestare debebit ». *Additque presbyteros etiam Provinciae a Synodo, vel a Metropolitano corrigendos fore*, « qui ea, quae pertinent ad Ecclesiam, vel ex » agris, vel ex aliqua qualibet ecclesiastica facultate sibimet usur-» pent ».

(3) S. Aug. in *can. nolo* 10. *C.* 12. *qu.* 1. *Enthecam nobis*, ait, *habere non licet*. « Quisquis inventus fuerit habens *proprium*, » non illi permitto, ut inde faciat *testamentum*: sed delebo eum » de tabula clericorum. *Idemque* serm. 49. cap. 2. Ecce quomodo » vivimus, *inquit*, nulli licet in societate nostra habere aliquid » proprium. Nulli licet. Si qui habent, faciunt, quod non licet... » Testamentum fecit presbyter, socius noster nobiscum manens, » de Ecclesia vivens, communem vitam profitens. Testamentum » fecit, heredem instituit. Oh dolor illius societatis! Sed Ecclesiam

Quandoquidem clerici ad communem vitam demigrantes antea suis sese bonis omnibus abdicabant, ut spontaneam inirent paupertatem: legitimis nimirum filiis, et consanguineis distribuebant, portionem addicendo Ecclesiae, a qua essent alimenta recepturi: vel deficientibus filiis cuncta bona in Ecclesiam conferebant (1), aut pauperibus largiebantur (2).

» scripsit heredem. Nolo munera ista... magnus mihi dolor: propter hunc dolorem statui hereditatem ipsam in Ecclesia non suscipere... Ambos exheredavit filios.... litem inter illos cito finimus: audio illos ut pater... Videbo quid sit juris cum paucis fratribus fidelibus honoratis de numero vestro, idest de plebe ista ».

(1) De Faustino Diacono loquens S. Augustinus *serm.* 50 ait: « Cum consilio meo divisit ipsam rem, et dimidiam donavit fratribus suis, et dimidiam Ecclesiae pauperi in eodem loco constitutae... Sed sunt (*addit ibidem*) qui de sua qualicumqne paupertate, quod statuerat, nondum fecerunt. Hi sunt Valens diaconus, et nepos meus subdiaconus Patricius nomine. Expectabatur in illo etiam legitimae aetatis accessus, ut quod faceret, firmissime faceret. Nepos meus ex quo conversus est, et mecum habitare caepit, impediebatur et ipse aliquid de agellis suis agere in vita, usufructuaria matre sua, quae hoc anno defuncta est... Inter nepotem meum, et sororem ejus sunt quaedam caussae in Christi adjutorio cito finiendae, ut et ipse faciat quod Dei servum decet, et quod ista professio, et ista exigit lectio ». Cumque Januarius praesbyter filium, et filiam superstites habens in monasteriis professos impuberes, totam hereditatem suam reliquisset, S. Augustinus expectari pubertatem filiorum jussit, eisque interea integras servari portiones. « Quamvis videremus, *ait*, fulgorem professionis, tamen lubricum timebamus aetatis, factum est, ut ipsum argentum quasi puellae servaretur, ut cum ad legitimos annos veniret, faceret inde quod virginem Christi deceret, quando optime jam facere posset. Commendavi Ecclesiae, ut non accipiat ipsas portiunculas, quae pertinent ad exheredatos, nisi cum ad legitimam aetatem pervenerint. Hoc eis reservat Ecclesia ».

(2) Divus Paulinus in vita B. Ambrosii *n.* 19 nullum testamenti Ambrosiani verbum faciens, sat ostendit S. Archiepiscopum nil fuisse testatum, quippe qui tempore, quo Episcopus ordinatus est, aurum omne, atque argentum, quod habere poterat, pauperibus,

IV. Quoad ergo viguit communis vita clericorum, paupertas ipsis nullum fere locum dabat colligendi ex obventionibus ecclesiasticis peculium, quod idcirco videntur canones coaevi silentio praeterivisse. At Episcopi communium Ecclesiae rerum administrationem potissimum obtinebant. Hinc Synodus Chalcedonensis oecumenica an. 451. sanxit *clericis non licere post mortem Episcopi sui rapere res pertinentes ad eum, sicut jam praecedentibus regulis constitutum habetur. Si vero hoc fecerint, periclitari se noverint in proprio gradu* (1).

V. Gelasius I. Pontifex, qui prope finem quinti saeculi sedit, curam, et administrationem patrimonii Ecclesiae Vulteranae post depositionem Episcopi Eucharisti demandavit Archidiacono Justino, et Fausto defensori (2). Jam invaluerat enim ex decreto Concilii Milevitani II. mos postulandi ab Imperatoribus Defensores scholasticos, qui caussas, et jura Ecclesiarum in foro agerent, ac tuerentur (3).

---

vel Ecclesiae contulit. Praedia etiam quae habebat, reservato usufructu germanae suae donavit Ecclesiae, nihil sibi, quod suum hic diceret, derelinquens. *Possidius in vita S. Aug.* cap. 31. *haec scribit.* « Testamentum nullum fecit, quia unde faceret, pauper Christi non habuit. Ecclesiae bibliothecam, et omnes codices diligenter posteris custodiendos semper jubebat. Si quid vero Ecclesia vel sumptibus, vel in ornamentis habuit, fideli praesbytero, qui sub eodem domus Ecclesiae curam gerebat, dimisit. Nec suos consanguineos vel in proposito, vel extra constitutos in sua vita, et morte vulgi more tractavit. Quibus dum adhuc esset superstes, id si opus fuit, quod et ceteris erogavit: non ut divitias haberent, sed ut aut non, aut minus egeret ».

(1) Syn. Chalced. in *can. non liceat* 43. *C.* 12. *qu.* 2.

(2) Gelas. in *can. Vulteranae* 25. *C.* 12 *qu.* 2. » Vulteranae Ecclesiae actus, *ait*, vel patrimonium, quod hactenus comperimus destitutum post damnationem Eucharisti, quo fuerat depravante dispersum, curae vestrae decrevimus esse delegandum: ut diligentia (qua vos pro utilitatibus Ecclesiae existimamus esse vigilantes) praedia culturae restituatis antiquae, et revocetis, si qua sunt vendita, aut donata mancipia ».

(3) Concilium Milevitan. II. ann. 416 expetendum *a gloriosissimis Impp.* (ait) *Defensores scholastici, qui in actu sint. vel in officio defensionum caussarum ecclesiasticarum ingredi judicum*

VI. In Synodo Ilerdensi an. 524. Hispani Patres decreverunt, ut curam spoliorum cujusque decedentis Episcopi susciperet Oeconomus Ecclesiae una cum duobus probatae fidei clericis (1). In Valentino autem Concilio eam auctoritati Metropolitae subjecerunt (2).

VII. Ecclesiastica, non profana clericorum bona prisci canones hucusque memorati spectant. Quae enim ad clericos obveniebant ex parentum, affiniumque suorum hereditatibus, et patrimoniis, vel aliunde sine intuitu Ecclesiae; de illis suum ipsi ad libitum secundum leges disponere quum inter vivos, tum caussa mortis consueverunt (3). Id quod sexto decurrente saeculo Justiniani leges firmarunt, quibus constitutum est, Episcopis, et presbyteris, ceteris item clericis licere bona sua ante, vel post clericatum jure cognationis quaesita, velut castrense peculium, ex testamento, ad quos ipsi voluerint, transmittere: aliunde vero quaesita dominio Ecclesiae reservari (4). Cujusmodi leges ut servarentur, pluries rescripsit B. Grego-

---

secretaria. Eos memorat S. Greg. M. in *cap. qualiter* 7. *de pactis*. Ex *l.* 7. Pipini Italiae Regis in ll. Longobard. *Talis sit ipse advocatus: liber homo, bonae opinionis*, laicus, *aut* clericus, *qui sacramentum pro caussa Ecclesiae, quam peregerit, deducere possit juxta qualitatem substantiae, sicut lex eorum habet*. Lud. Murator. *dissert.* 63. hanc recitans legem ita legit: *laicus autem, non clericus*.

(1) Syn. Ilerdensis *in can. haec hujus* 38. *C.* 12. *qu.* 2.

(2) Concil. Valentin. an. 524. *can.* 2.

(3) *S. Ambrosius* in orat. *de obitu Satyri fratris sui*, » ego te frater, *ait*, heredem feceram, tu me heredem reliquisti. Ego te » superstitem optabam, tu me superstitem dimisisti. Ut pauperibus » tantum distribueremus, quantum nobis justum videretur, rogasti. Postulando quod justum est, non exiguum, sed totum relin» quent. Haec est enim summa justitiae, vendere quae habeas, et » conferre pauperibus: qui enim dispersit, dedit pauperibus, ju» stitia ejus manet in aeternum. Ergo dispensatores nos heredes » reliquit. Nam haereditas successori quaeritur, dispensatio pau» peribus erogatur ».

(4) *Justin. in* l. omnem 42. C. de Episc. et cler. licentiam ha» beat Episcopus quaecumque ante episcopatum probatus fuerit » habuisse, et quaecumque post episcopatum jure cognationis u» sque ad quartum ad eum pervenerunt, ad quos voluerit, ultima

*

rius M. (1). Intestatis vero morientibus Episcopis, et clericis,

» voluntate transmittere. Ceteris rebus alio modo adquisitis ab eo » dominio Ecclesiae reservatis, nisi in utilitatem Ecclesiae, vel ope» ra pietatis consumptae sint. Eadem distinctione habita in admini» stratoribus cujuscumque loci religiosi. Presbyteros autem (*ait idem Imperator* Nov. 123. cap. 19.) et diaconos, et subdiaconos, » cantores, et lectores, quos omnes clericos appellamus, res quo» libet modo ad eorum dominium venientes habere sub sua pote» state praecipimus ad similitudinem castrensium peculiorum, et » donare secundum leges, et in his testari, licet sub parentum sint » potestate: sic tamen ut horum filii, aut his non exantibus, paren» tes eorum legitimam partem ferant.

(1) Cum Episcopus Agrigentinus obiisset filio superstite, B. Gregorius M. *lib.* 3. *ep.* 36. ad Maximianum Syracusanum Episcopum rescripsit, ut bona legitimae successionis parentum filio restituerentur ». Si quid apud praedictam Ecclesiam, *ait*, de rebus » matris ipsius inveniri potuerit, et secundum leges suam faciat » portionem, restitui. Proinde et de rebus paternis, quas ante epi» scopatum dignoscitur habuisse, si eas in jus Ecclesiae suae quo» libet modo non transtulit, ei quautum portioni ejus legaliter » scit competere, ut satisfieri possit, immineat. Nam quod prae» ceptum dixerat decessor noster, ut lapso eo omnes res ejus Ec» clesiae remanerent, hoc ideo eum credimus praecepisse, ne per » eas amplius deperisset. Nunc vero aequum esse pensamus, ut fi» lium patris culpa non ingravet ». Idemque Papa mandavit Cypriano diacono, Nuntio suo in Sicilia, ut bona Ecclesiae deminuta, vel consumpta per Episcopum Theodorum, qui testamentum fecerat, de bonis profanis ejus reparari curaret: *lib.* 4. *ep.* 22. Praeterea S. Gregorius Anthemium subdiaconum in Campania Nuntium monuit, ut res Ecclesiae a rebus profanis in hereditate Atellani Episcopi remansas separaret, qui *condito testamento in octo unciis totius substantiae suae nurum suam heredem instituit, et Ecclesiam suam in residuis quatuor: lib.* 7. *ep.* 53. Pariter mortuo Joanne Episcopo Raveunate cum testamento, ad successorem Episcopum Marinianum scripsit Gregorius *lib.* 5. *ep.* 1, *ut ea, quae de Ecclesia sua, vel de adquisitis in episcopatu rebus contra legum fieri statuta disposuit, fraternitas vestra nec auctoritatem praebeat, nec aliqua in his ratione consentiat. Si quid autem de propriis rebus, quas ante episcopatum habuit, quod quidem prius Ecclesiae suae non contulit, fieri voluit, vel decrevit, firmum per omnia robur obtinere necesse est.* Consonat *ep.* 14. *lib.* 9, *et ep.* 42. *lib.* 10, in qua loquitur de Adeonato Mediolani Episcopo.

et monachis sine legitimo herede, ad profanam eorum hereditatem succedere Ecclesiam leges quoque indulserunt, quas Theodoricus Italiae Rex edicto suo innovavit (1).

VIII. Ut vero fraudes inde profligarentur, B. Gregorius M. rescripsit, morientibus Episcopis, vel sua sede dejectis inventarium publicum rerum ad Ecclesiam pertinentium fieri gratis debere a hierarchicis Ecclesia administratoribus coram clericis ejusdem (2). Mox in Synodo Toletana IX. cautum est anno 651, ut profani decedentium Episcoporum heredes partem rerum profanam ex eorumdem spoliis, nonnisi conscio, et permittente Metropolitano, sibi sumerent (3).

IX. Sexta vero Synodus oecumenica Constantinopolitana III. an. 680. constituit: *non licere alicui Metropolitano, mortuo Episcopo, qui sub eo est, aut res ejus, aut Ecclesiae suae auferre: sed sint*, ait, *sub custodia Cleri Ecclesiae defuncti Episcopi, usque dum alius ordinetur Episcopus. Si vero Clerici in Ecclesia non fuerint: tunc Metropolitanus illibata omnia Episcopo, qui ibi ordinabitur, reddat* (4).

---

(1) Theodoricus apud Cassidiorum *cap.* 26. *Clericos*, ait, *religiosasque personas intestatas deficientes, quoties defuerit qui jure succedebat, locum Ecclesiae suae secundum leges facere debere praecipimus.*

(2) Idem Gregorius M. ad Marinianum in *can. charitatem* 44. *C.* 12 *qu.* 2. haec rescripsit. *Si quispiam Episcoporum de hac luce migraverit, vel (quod absit) pro suis fuerit remotus excessibus, convenientibus Oeconomis* (seu hierarchicis, ut legendum esse monent Romani Correctores ex mss. emendatioribus) *cunctisque clericis prioribus, atque in sui praesentia inventarium Ecclesiae rerum facientibus, omnia quae reperta fuerint, subtiliter describantur: nec (sicut antea fieri dicebatur) species quaedam, aut aliud quodlibet de rebus Ecclesiae, quasi pro faciendi inventarii labore tollatur.* Verbum *hierarchicis* a Correctoribus emendatum indicat curam rerum Ecclesiarum vacantium ecclesiasticis personis non inferiorem, sed eminentem, et conspicuum in hierarchia gradum obtinentibus demandari consuevisse sexto ab inde saeculo. Et N. Alexander in *hist. saec. VI. cap.* 6. *art.* 3. *n.* 2. observat eo abhinc tempore Pontificem Romanum in Ecclesiis suburbicariis, et per totam Italiam Episcopis vicinioribus curam viduatarum Ecclesiarum commendasse.

(3) Syn. Tolet. IX. *can.* 7. in collect. Labbaeana Conc.

(4) Conc. Const. III. in *can. non liceat* 48. *C.* 12. *qu.* 2.

X. Dein VIII. Synodo itidem oecumenicae, Constantinopolitanae IV. anno 869. sub Hadriano II. Papa, et imperante Basilio Macedone, placuit laicos, qui res, vel privilegia Ecclesiarum usurparent, violarentque, tamquam sacrilegos fore judicandos (1).

XI. Sacrilegas autem rapinas, et expilationes hereditatum, spoliorumque episcopalium, quas in occidentalibus Ecclesiis quaquaversus laici facere dudum consueverant, Urbanus II. in Concilio apud Alverinam in Gallia coacto an. 1095, speciatim coercuit anathemate: simulque statuit, ut Episcoporum obeuntium res Archipresbyteri, seu Archidiaconi custodirent successoribus, vel pauperibus dispensarent, clericorum vero, et sacerdotum res Episcopi per sese, vel per suos deputatos pariter administrarent (2).

---

(1) *Conc. Constantin. IV* can. 18. » Placuit, ut res, vel pri» vilegia, quae Dei Ecclesiis ex longa consuetudine pertinent, et » sive a divae rec. Imperatoribus, sive sub aliis Dei cultoribus in » scriptis, vel sine scriptis donata, et ab eis per triginta annos pos» sessa sunt, nequaquam a potestate Praesulis earum quaecumque » persona saecularis per potestatem subtrahat, aut per argumen» ta quaelibet auferat. Sed sint omnia in potestate, ac usu Prae» sulis quaecumque intra triginta annorum spatium ab Ecclesiis » possessa fuisse noscuntur. Quisquis ergo saecularium contra prae» sentem definitionem egerit, tamquam sacrilegus judicetur ».

(2) *Urban. II. in Conc. Alverniae* can. de laicis 46. C. 12 qu. 2. » De laicis, *ait*, quaestio facta est, qui morientibus Episcopis, » sive aliis clericis res defunctorum invasas Ecclesiae, pauperibus» que subripiunt: contra quos commune totius Concilii anathema » prolatum est, ipso Papa hujusmodi sententiam promulgante . . . » Episcoporum vero deficientium res per Archipresbyterorum, seu » Archidiaconorum manus, aut secundum mortuorum judicium » pro ipsorum salute in eleemosynas dispensentur, aut successo» ri, qui futurus est, reserventur. Idipsum de presbyterorum, seu » clericorum aliorum rebus per Episcopum, vel supradictas per» sonas, aut cui deficientes commiserint, fiat ». Stephan. Balutius in *addit.* ad P. de Marca *lib.* 8. *de concordia cap.* 18. Pessimam il» lam consuetudinem, ait, qua receptum ubique in Occidente erat, » ut bona morientium Episcoporum diriperentur a laicis coerci» tam esse ab Urbano II., et ab Innocentio II., recte adnotat Illu» strissimus Archiepiscopus . . . Post Urbanum, et ante Innocen» tii tempora Callixtus II. idem statuit anno 1119. in Conc. Tolo» sano ».

XII. Saeculo XII. Innocentius II. in Conc. Lateranensi an. 1139. *illud, quod in S. Chalcedonensi Concilio constitutum est, irrefragabiliter conservari* praecepit: *ut videlicet decedentium bona Episcoporum a nullo omnino hominum diripiantur, sed ad opus Ecclesiae, et successoris sui in libera* Oeconomi, *et* clericorum *permaneant potestate. Cesset igitur de cetero illa detestabilis, et saeva rapacitas* (1). Isto quidem Concilio oecumenico damnata haeresis Arnaldistarum fuit, qui omnem Ecclesiae jurisdictionem evertendi studio declamabant nefas esse tam clericis, et monachis opes, ac bona temporalia possidere, quam Episcopis feuda, et jura regalia: laicosque simul extimulabant ad rapienda spolia Praesulum, et clericorum, et bona vacantia Ecclesiarum (2).

XIII. Sequenti mox anno 1140. Rugerius I. Rex Neapolitanus in comitiis Arianensibus Baronum, et Praesulum hujus Regni custodiam, et curam spoliorum episcopalium, bonorumque vacantium Ecclesiarum tribus ecclesiasticis personis gerendam fore constituit, qui rationem inde redderent Praelatis successoribus. *Pervenit ad audientiam nostram*, ait. *quod* bajuli, *qui olim statuti fuerant super Ecclesiis Pastoribus carentibus ad* custodiendas, *et salvas faciendas* res Ecclesiarum, *quamdiu eisdem de Pastoribus provideantur, non ita fideliter et studioso, sicut a* nostra Curia *erat injunctum, ipsum servitium peragebant, sed male tractabant, et custodiebant res ipsarum Ecclesiarum. Verum quia omnes Ecclesias Regni nostri, et spe-*

---

(1) Conc. Lateran. II. in *can. illud* 47. *C.* 12. *qu.* 2. Paucos post annos S. Bernardus apud Eugenium III. insimulatus, quod Cardinalis in Gallia legati morientis privatis affectibus indulgens testamentariam dispositionem de spolio ipsius probam judicasset, Pontifici respondens ita scripsit: *Audivi ab iis, qui affuerunt, quod ipse fecerit suum* testamentum, *quod fecit, et scribit, et de* rebus suis *quae voluit, quibus voluit, ipse divisit. Quod residuum fuit, duobus Abbatibus dividendum commisit, illi diviserunt. Non sum tam hebes, ut ignorem Ecclesiae esse quidquid ille* rerum suarum *non dederit.*

(2) Ex traditis ab Othone Frisingense *lib.* 1. *de reb. gest. Friderici Imp. cap.* 20, et S. Bernardo *ep.* 196. ad Guidonem Cardinalem, quos collaudat N. Alexander in *hist. saec. XI, et XII. cap.* 4. *de haeresibus art.* 8.

cialiter ipsas, *quae Pastoribus carent*, *in manu*, *et* protectione *nostra habemus*, *nolentes*, *ut* res Ecclesiarum illarum *in aliquo minuantur*, *vel defraudentur*: *statuimus*, *et sancimus*, *ut deinceps si quis* Archiepiscopus, *vel* Episcopus *Regni nostri* decesserit, *res ipsius Ecclesiae in* custodia, *et* cura trium *de melioribus*, *et fideliorihus*, *et sapientioribus ipsius Ecclesiae personis ad custodiendas*, *et conservandas eas ad opus Ecclesiae*, *usque dum de Pastore in eadem Ecclesia provideatur*, *committantur*. *Eo tamen modo*, *ut de redditibus*, *et proventibus ipsius Ecclesiae ad* usum servientium *ibidem morantium* necessaria *rationabiliter*, *et sufficienter subministrentur*: *et ex iis ipsi Ecclesiae multum bene*, *et rationabiliter serviatur*, *residuum ab ipsis custodibus ad opus ipsius Ecclesiae salve*, *et integre custodiatur*. *donec ibi Pastor fuerit constitutus*. *Constituto autem in Ecclesia Pastore*, *quidquid de rebus*, *et introitibus ipsius Ecclesiae remanserit*: ipsi Pastori *eorum assignent*, et ei rationem *inde reddant* (1). Nonnulla operae pretium est in hac constitutione animadvertere. 1: quod Rugerius quoad partes Anacleti Antipapae tueretur contra Innoc. II. Pontificem legitimum, armis Lotharii Imperatoris Innocentio adhaerentis vexatus, manum extendit suam ad bona temporalia Ecclesiarum vacantium hoc in Regno, eaque ut bajuli, nimirum laici magistratus custodirent, et administrarent, impetraverat: mox compresso schismate post generale Concilium Lateranense quum agnovisset abusum laicae administrationis rebus ecclesiasticis perniciosum, bajulos amovit, curamque spolii ecclesiastici personis ecclesiasticis restituit hac lege, ut rationem nonnisi Praelatis successoribus redderent. 2: quod idem Rugerius Normannorum parentum successor, qui Ecclesias episcopales Utriusque Siciliae ex invasionibus Patriarcharum schismaticorum Constantinop. exemptas in libertatem Romano apostolico throno vindicaverant, sub protectione ipsius Regis generali, et mediata consistere, non ut laicos magistratus institutos in bonis earum vacantium custodiendis sustineret, sed ut ecclesiasticis Oeconomis curam eorum secundum canones in Lateranensi Concilio repetitos dimitteret.

(1) Ruger. I. in *const. pervenit* 15. *de administrat. rer. Eccles. post mortem Praelator.*

XIV. Imperator Emmanuel Comnenus Novella constitutione, quam edidit anno 1151, jam dictum Lateranensem canonem firmius, et amplius corroboravit, profligavitque penitus potentium laicorum, et imperialis etiam Fisci procuratorum usurpationes improbas ecclesiastici spolii obeuntium Episcoporum: *Relatum est*, Imperator inquit, *in excessu e vita eorum, qui ubivis pontificatum gerunt in sanctissimis Dei Ecclesiis, partim quidem antequam funus efferatur, partim vero postquam elatum fuerit, eos, qui in ea regione* fisci procurationem *exercent, ipsorum mortis praetextu eorum* cellas *inhumane* invadere, *et immobilia, quae sunt sub Ecclesiis, quod eis obligarent, et omnes quidem facultates, quae in illis inventae fuerint, auferre: universam autem ejusmodi immobilium exactionem facere, et ea alioqui omnino conterere. Imperium ergo meum ne vel auditu quidem ferendum eorum esse* audaciam *existimans, ne quum damnum, et calamitas ex Antistitum morte ad eorum Ecclesias pervaserit, hi multo majorem calamitatem invehant, et ea sint, quam jam habent, molestia longe molestiores: statuit per hanc praesentem constitutionem, ne ab iis, qui ducales* magistratus *gerunt, vel descriptiones, vel aliqua alia publici juris exercent, tale quod in sanctissimas Ecclesias, vel earum immobilia, vel Antistitum* cellas *in eorum morte deinceps amplius innovetur; sed si testati quidem moriantur Antistites, eorum voluntate, et ordinatione omnia fiant, quod ad ea attinet, quae in eorum* cellis *inveniuntur. Quod si forte etiam intestati decesserint, omnia quoque fiant, ut sacris* canonibus, *et* legibus *videtur. Atqui in* viduarum Ecclesiarum immobilia *ne pedem quidem omnino immittat aliquis ex* ducibus, *vel aliquibus aliis*, ut dictum *est: sed nec quaelibet illinc pars quomodocumque adprehendetur, sed omnia a partibus ejusmodi Ecclesiarum in ipsis administrabuntur, quemadmodum de ea legitime, et canonice edictum est: donec scilicet qui post mortuos Antistites in Ecclesias renunciati sunt, in regione fuerint, et eorum administrationem adprehenderint* (1). Si

---

(1) Dionysius Gothofredus inter Novellas constitutiones imperatorias, quas vulgavit in appendice ad Corpus Juris Civilis *tom.*

testandi arbitrium esse clericis dixit Imp. Emmanuel: illud ad profanum dumtaxat patrimonium referre secundum canones, et Justiniani leges oportet.

XV. Alexander III. in Concilio Lateranensi III, an. 1180. priscis canonibus inhaerens, constituit spolia clericorum ad Ecclesias omnino pertinere, eosque de illis disponere non posse: *Quidam clerici*, ait, *cum ab Ecclesiis suis multa beneficia perceperint, bona per eos adquisita in alios transferre praesumunt. Hoc igitur quia antiquis canonibus constat inhibitum, nos indemnitati Ecclesiarum providere volentes, sive* intestati *decesserint, sive aliis conferre voluerint, penes* Ecclesias *eadem bona praecipimus remanere* (1). Idemque consultus rescripsit Episcopo, et Capitulo Cassanensi in Calabria, *quod generaliter bona quaelibet per Ecclesiam adquisita, ei debent juxta Lateranense Concilium post adquirentis obitum remanere. Nomine autem* Ecclesiae *non* Episcopus *vel* successor *clerici morientis, ubi est collegium clericorum, sed* communis congregatio *intelligitur, quae rerum illarum debet canonicam distributionem, et curam habere. Ubi autem in loco defuncti tantum* unus *est ordinandus, is ea bona (sicut et alia ipsius Ecclesiae) in Dei timore dispenset. Licet autem mobilia per Ecclesiam adquisita de jure in alios pro* morientis arbitrio *transferri non possint*: consuetudinis *tamen est non improbandae, ut de his pauperibus, et religiosis locis, et illis, qui viventi servierant, sive consanguinei sint, sive alii, aliqua juxta servitii meritum conferantur. Ceterum quae ex* hereditate, *vel* artificio, *aut* doctrina *proveniunt, distribuantur pro* arbitrio decedentis. *Quia vero nonnulli in* diversis Ecclesiis *beneficia possident*, dividantur, *quae habuerunt, per aestimationem congruam inter ipsas* (2).

XVI. Studuerunt nihilominus Episcopi bona clericorum ab intestato decedentium interea sibi vindicare vel *privilegio* Se-

---

2. in fine, hanc habet *Novellam* II. Emmanuelis Comneni §. 7. *de non rapiendis ab exactoribus bonis, quae ad defunctos Episcopos pertinuerunt.*

(1) Alex. III. in Conc. Later. III. in *cap. cum in officiis* 7. *de testam.*

(2) Idem in *cap. relatum est* 13. *eod. tit.*

dis Apostolicae, vel *consuetudine*. Perspicuum privilegii exemplum ab Innocentio III. traditum accepimus, qui rescripsit Altissidiorensi Episcopo indultum benignitate Sedis Apostolicae fuisse, quod ordinatio rerum, quas clerici ab intestato morientes relinquerent, in ejus arbitrio, ac dispositione permaneret (1). Instar Episcoporum Abbates quoque regulares spolia Priorum percipere sibi consueverunt. Utramque postea exceptionem privilegii, et consuetudinis probavit Bonifacii VIII. constitutio inferius recitanda (2).

XVII. Saeculo XIII. Fridericus II. Imp., et Utriusque Siciliae Rex abusum, qui jam irrepserat, emendavit regiorum administratorum in bonis decedentium Praelatorum, Ecclesiarumque vacantium, nedum constitutione augustali promulgata anno 1213. (3), sed etiam aurea bulla, quam dedit ad Honorium III. anno 1219. (4). *Illum quoque dimittimus*, Imperator ait, *et refutamus abusum, quem in occupandis bonis decedentium Praelatorum, aut etiam Ecclesiarum vacantium nostri consueverunt antecessores committere pro motu propriae voluntatis. Omnia nos spiritualia vobis, et aliis Ecclesiarum Praelatis relinquimus libere disponenda, ut quae*

---

(1) Innoc. III. in *cap. cum tibi* 18. *de verb. signif.*

(2) Nicolaus IV. ad restaurandam Cluniacensium disciplinam quum dedisset bullam anno 1289, ea Cluniacensi Abbati confirmavit consuetam spolii perceptionem in obitu Priorum ». In prio» ratibus, *ait*, per mortem, aut amotionem Priorum vacantibus Ab» bas Cluniacensis palafredum, cappam, et breviarium Prioris prae» mortui secundum *antiquam consuetudinem* habeat. Et deductis » debitis ante omnia, si qua sint, et solutis, monachis etiam ibi» dem commorantibus, et Priori futuro, ac familiae domus pro se, » et necessitatibus suis usque ad fructus novos, congrua substen» tatione dimissa, relictis etiam ad excolendas possessiones neces» sariis, et ad refectionem domorum si necesse fuerit, de residuis » mobilibus possit recipere quartam partem ».

(3) Quae extat *lib. 2. feudor.* tit. *de statutis, et consuetud. contra libertatem Ecclesiae.*

(4) Apud Petrum de Marca *lib. 8. de concord. Sacerd., et Imp. cap. 23. n. 1.*

sunt Caesaris Caesari, et quae sunt Dei, Deo recta distributione reddantur (1).

XVIII. Interea fuere, qui studebant Potestati Regiae bona Ecclesiarum viduarum temporalia praesertim feuda subigere, aequantes conditionem Episcoporum, et Abbatum decedentium, qui feuda a Regibus accepta possiderent, baronibus feudatariis: eaque ratione innixi jus *regaliae* (ignotum priscis legibus, et canonibus vocabulum) in Ecclesiis vacantibus statuere aggressi sunt. Jus istud propugnaturus Galliae Rex Philippus IV. pulcher mandavit Episcopis Senonensi, et Antidissiorensi suis ad Bonifacium VIII. legatis, ut hocce responsum hac de re darent: *Sicut feudus vassallo vacans interim cum suis redditibus a dominio licite occupatur, et propter defectum hominis, ut vulgari patriae nostrae verbo utamur, de jure, et generali consuetudine Regni nostri per dominium quousque superveniat persona, quae illi serviat, licite retinetur: sic nos, et nostri antecessores vacante Ecclesia Carnotensi, et temporalem jurisdictionem, et bona temporalia accipimus, et nostros facimus omnes fructus, qui proveniunt ex iisdem* (2). Renatus Chopinus jus istud *regaliae* privilegio tantum Sedis Apostolicae adquiri censuit (3), aut pacto in limine fun-

---

(1) Matthaeus Paris. historicus Anglicanus *in vita Henrici III.* fert, Alexandrum IV. Papam conquestum, quod Conradus I. Rex Neapolitanus Friderici Imp. filius bona Ecclesiarum vacantium occupasset: Regem vero ei reposuisse, quod ipse nihil ea in re innovasset, exempla sectatus praedecessorum suorum, qui suis consueverant laicis magistratibus curam eorumdem bonorum commendare. Quum nullam vero Corradi constitutionem de spoliis ecclesiasticis habeant monumenta nostra: suspectum nimis, et improbabile videtur illud alienigenae testimonium. Ex historia plane liquet, quod Corradus Neapolim ditioni suae subegit Septembri mense an. 1252; mortemque cito oppetiit Septembri etiam mense sequentis anni 1253: Alexander IV. autem ad pontificium solium provectus est mense Decembri ejusdem anni 1253. duos post menses ab obitu Corradi. Praeviae simul constitutiones Rugerii, et Friderici suspicionem fictae rei plus augent.

(2) Ex mandatis Philippi IV. ad Episcopos Senonensem, et Antissiodorensem, apud Petrum de Marca *lib.* 8 *de concord. cap.* 22 *n.* 6.

(3) Renatus Chopinus *lib.* 1 *de sacra politia tit.* 7. *n.* 13, *ego*

dationis expresso, aut longaeva consuetudine, quae legitimam privilegii apostolici facit conjecturam (1). Idipsum vero jus regium ad cunctas Galliarum Ecclesias extendendum fore quum edixissent Reges alii, reclamantibus et contra nitentibus Gallicanis Episcopis quaestio tandem composita hoc pacto est, ut Reges in iis tantum Ecclesiis, ubi ea fuisset consuetudo, eo jure uterentur: aliae omnes antiqua, et communi exemptione, ac libertate fruerentur.

XIX. Ea peculiaris Gallorum consuetudo ad Regnum hoc Neapolitanum demigrare non valuit, nullo umquam privilegio apostolico nec expresso, nec tacito, nulloque praescriptionis canonicae auxilio munita, quin et saepe depulsa quum regiis constitutionibus, tum pactis investiturarum inter Pontifices Romanos, Regesque nostros conventis, et juramento firmatis: quae laicas rerum Ecclesiae invasiones penitus compresserunt. Quam Clemens IV. ad Carolum I. Andegavensem dedit anno 1265. investiturae bullam, ea hoc inter alia pactum habet: *In Ecclesiis in dictis Regno, et terra vacantibus tu, vel tui in Regno heredes, nulla habita* regalia, *nullos fructus, redditus, et proventus, nullas etiam obventiones, ac nulla prorsus alia recipientes ab eisdem*, custodia *Ecclesiarum earumdem interim libera remaneat penes* personas ecclesiasticas *juxta canonicas sanctiones* (2). Id quod repetitum legitur in posterioribus omnibus investituris Regum Andegavensium, Aragoniorum, et Austriacorum (3). Quo spectare etiam videntur articuli duo Concordiae inter Honorium IV, et Carolum II. Andegavensem initae anno 1285. Ut scilicet *jura concessa Ecclesiis, in quorum possessione sunt, serventur illaesa: de illis vero, in quorum possessione non sunt, non fiat eis justitia in Curia Regis, sed fiat a Curia competente.* Utque *possessiones Ecclesiae non auferantur, nec turbentur per Curiam* (4).

---

quidem enixe optassem, ait, *regalia haec sacerdotalia attribui Sanctae Sedis* privilegio *posse, si quae fide digna chartula proderetur, sive Pontifici maximo collibuisset illud certo, perpetuoque velut edicto sancire.*

(1) Idem *loc. cit. n.* 8, et P. de Marca *cit. lib.* 8. *cap.* 24.

(2) Ex B. Chioccarello *to.* 1. *arch. n.* 24.

(3) Apud eumdem *loc. cit.*

(4) Ista Honorii Papae, et Caroli Regis capitula exscripsimus *lib.* 1. *Inst. Canon. tit.* 10. *num.* 3. *lit. c.*

XX. Concilium Lugdunense II. oecumenicum sub Gregorio X. an. 1274. regaliam, et custodiam laicam bonorum in Ecclesiis, et Abbatiis vacantibus anathemate protrivit ilerum, et extrusit, praeterquam ubi eam lex *fundationis*, aut *consuetudo antiqua* invexerit. *Universos*, *et singulos*, ait, *qui* regaliam, custodiam, *sive* guardiam, *advocationis*, *seu defensionis titulum in Ecclesiis*, *monasteriis*. *seu quibuslibet aliis piis locis de novo usurpare conantes*, bona Ecclesiarum, *monasteriorum*, *aut locorum ipsorum* vacantium *occupare praesumunt*, *quantaecumque dignitatis honore praefulgeant*, *eo ipso* excommunicationis *sententiae decernimus subjacere*. . . *Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum*, *ceterorumque locorum* fundatione, *vel ex* antiqua consuetudine *jura sibi* hujusmodi vindicant: *ab illorum abusu sic prudenter abstineant*, *et suos ministros in eis sollicite faciant abstinere*, *quod ea*, *quae non pertinent ad fructus*, *sive* redditus *provenientes* vacationis tempore, *non usurpent*: *nec* bona cetera, *quorum se asserunt habere* custodiam, *dilabi permittant*, *sed in bono statu conservent* (1).

XXI. Magna subsidia decimarum super omnibus ecclesiasticis redditibus etiam pontificiis ab Innocentio IV. primum decreta in Concilio Lugdunensi I. an. 1245. (2), instante Balduino II. Imp. Constantinop. pro bello sacro contra Tartaros terram sanctam invadentes, auxilioque nutantis in ea imperii catholicorum in caussa fuere, ut idem Pontifex primus omnium anno 1246. reservaret Romanae Sedi Apostolicae spolia clericorum ab intestato decedentium (3).

XXII. Tum Gregorius X. in Concilio Lugdunensi II. an. 1274. decimas omnium ecclesiasticorum reddituum pro subsidio ejusdem belli sacri ad sex alios annos quum imperasset:

---

(1) Conc. Lugdun. II. in *cap. generali constitutione* 13. *de elect. in VI.*

(2) Innoc. IV. in Conc. Lugd. I. *const.* quae incipit *afflicti corde pro deplorandis terrae sanctae periculis.*

(3) Matth. Paris. in *hist. rer. Angl. ad annum* 1246, ibique enarrat tres Angliae Archidiaconos immensas opes intestato reliquisse, quas sibi arripuerunt laici heredes, Papa vero studuit ad Cameram pontificiam vindicare.

spolia inde ecclesiastica suae pariter Camerae Apostolicae destinavit. Hoc enim in Regno Carolus I. Andegavensis an. 1275. postulante clerico Finitio Gregorii X. Nuntio mandavit Carolo primogenito suo Salernitano Principi, ut res defunctorum clericorum sequestro datae instantibus eorumdem creditoribus, qui concordiam cum eo Nuntio Sedis Apostolicae jam iniverant, eidem Nuntio traderentur (1).

XXIII. Bonifacius VIII, ad Petri cathedram promotus anno 1294. regnante Carolo II. Andegavensi, execrans frequentiores tunc rapinas, et dilapidationes tam spoliorum episcopalium, et sacerdotalium, quam fructuum Ecclesiarum vacantium, sanxit hos *in utilitatem Ecclesiarum expendi, vel futuris debere successoribus fideliter reservari*, suspensos ab officiis, et beneficiis ipso facto declaravit injustos occupatores (2): *nisi de speciali* privilegio, *aut* consuetudine *jam praescripta legitime seu alia caussa rationabili hoc vel* Episcopis, *vel* Abbatibus, *vel* quibuslibet aliis ecclesiasticis personis *competere dignoscantur* (3).

---

(1) Id liquet ex monumentis archivii Regiae Siclae, seu monetalis officinae.

(2) *Bonif. VIII. in* cap. quia saepe 40. de elect. in VI « Quia » saepe contingit, *ait*, quod Cathedralibus, et regularibus, ac Col» legiatis Ecclesiis vacantibus, Capitula, conventus, collegia, et » singulares earumdem personae bona a Praelatis ipsarum dimis» sa, vel vacationis tempore obvenientia (quae in utilitatem di» ctarum Ecclesiarum expendi, vel futuris deberent successoribus » fideliter reservari) occupant, inter se dividunt, subripiunt, di» lapidant, dissipant, et consumunt in earum grave dispendium » et jacturam... decernimus, ut hi, qui praemissa de cetero prae» sumpserint, eo ipso sint, et tamdiu maneant ab officio, et bene» ficiis quibuscumque suspensi, donec plene restituerint quidquid » de bonis perceperint supradictis. Non obstantibus quibuslibet pri» vilegiis, vel indulgentiis, aut contrariis consuetudinibus, con» stitutionibus, vel statutis juramento, confirmatione Sedis Apo» stolicae, aut alia quacumque firmitate vallatis: quae omnia quo» ad hoc auctoritate apostolica revocamus, cassamus, et irritamus: » ac nullius deinceps volumus esse firmitatis.

(3) *Idem in* cap. praesenti 9, et fin. de offic. ordin. in VI. *vetuit*, ne Episcopi, vel eorum superiores, aut abbates, seu quivis

XXIV. Saeculo XIV. Clemens V. in Concilio Viennensi an. 1311. inter alia permulta gravamina Praelatorum delatas a subditis utriusque cleri usurpationes spoliorum, et fructuum vacantium compressurus merito decrevit, ut Episcopi, Abbates, aliique Praesules eas omnino desinerent, suis contenti juribus (1).

XXV. De reservatis Camerae pontificiae spoliis clericorum, fructibusque vacantium Ecclesiarum constitutum nihil in eo Concilio fuit. Idem vero Clemens V. qui Romanam Sedem in Gallias jam transtulerat, duos huc Nuncios pontificios misit, Canonicum Guilielmum de Battero, et Josephum de Bononia, eisque mandavit speciatim, ut hoc in Regno Neapolitano exigerent a cunctis Episcopis, Abbatibus, et quibuslibet ecclesiasticis census Ecclesiae Romanae quavis caussa debitos, et bona quarumvis personarum ad eam spectantia: simul collectores decimarum papalium ad rationes de illis reddendas, earumque debitores ad solutionem compellerent, implorato prius brachio saeculari (2). Nullum at verbum fecit de spoliis, et fructibus

---

» alii regulares, vel saeculares Praelati, vacantibus dignitatibus, » personatibus, prioratibus, vel Ecclesiis quibuscumque sibi sub» jectis, eorumdem *bona* (*morientibus* eorum rectoribus, vel mi» nistris) in ipsis inventa, sine tempore *vacationis obvenientia*, » quae in utilitatem earumdem expendi, vel futuris debent *suc*» *cessoribus* fideliter reservari, occupare, aut in usus suos conver» tere quoquo modo praesumant: nisi de speciali *privilegio*, aut » *consuetudine* (*ait*) jam praescripta legitime, seu alia caussa » rationabili hoc eisdem competere dignoscatur.

(1) *Clement.* un. de excess. Praelator. Praeterea interdum, *ait*, » injuste Abbates, priores, ac alios beneficiatos beneficiis suis pri» vant, ut sic *fructus* beneficiorum illorum percipere valeant *pri*» *mo anno* praetextu *privilegii*, quod asserunt se habere, quod » usque ad certum tempus *fructus* beneficiorum vacantium pos» sint percipere *primi anni*. Quibus non contenti, equos, boves, » thesaurum, et alia bona monasteriorum, et beneficiorum vacan» tium illicite occupant, quae essent futuris *successoribus* reser» vanda... Universis itaque Praelatis Ecclesiarum praesentis san» ctionis edicto districte praecipiendo mandamus, quatenus ipsi » a praedictis gravaminibus cessent.

(2) Quod varios census, annuosque redditus patrimonium B.

vacantibus. Robertus autem Rex Neapolitanus Caroli II. filius, quem Salomonem alterum appellabant (1), regium placitum pontificiis litteris in forma brevis concessit eodem anno 1311, indulgens, ut Papae mandata jam dicti Nuntii exequerentur (2).

XXVI. Expilationes interea Ecclesiarum vacantium in dies gliscebant, obstrepentibus quaquaversus querelis, et contentionibus inter Praelatos, et subditos bona earum certatim subripientes, atque privilegia, consuetudinem, statuta jactantes ad colorandam usurpationem fructuum nedum vacationis tempore obvenientium, sed unius anni post vacationem novis beneficiariis exclusis. Eos proinde pontificia constitutione compescuit Joannes XXII. jubens, ut non ultra decimam e fructibus Ecclesiarum amplius acciperent, qui ex privilegio, vel consuetudine, vel statuto integros unius anni fructus vindicabant (3).

XXVII. Hoc autem in Regno ecclesiastica spolia, et fructus

Petri, Ecclesiaque Romana in hujus Regni etiam Provinciis obtinuerit, liquet ex B. Gregorii M. epistolis, quas laudavi *lib. 1. Inst. Can. tit.* 22, et rebus inde gestis, et relatis in codices Regum Andegavensium.

(1) Sicuti Baldus tradit in *l.* 3. *C. de suis, et legitimis.*

(2) Ex rebus gestis Andegavensium in Codices Regiae Siclae relatis.

(3) *Joannes XXII. in* cap. suscepti 2. de elect. *in extravag.* « Cum itaque in nonnullis, *ait*, Ecclesiis observetur .... quod *fructus primi*, vel *secundi*, aut alterius cujuscumque sequentis *anni* » beneficiorum vacantium in eisdem, *defuncto*, vel *fabricae*, aut » *Ecclesiis*, vel *personis* habentibus *annalia* de *consuetudine*, » *privilegio*, vel *statuto* applicentur in totum, statuimus de fratrum nostrorum consilio quod illi, qui *fructus* praedictos sibi » hactenus *integre* vindicabant ex *privilegio*, *consuetudine*, vel » *statuto* nihil exin ultra summam, pro qua unumquodque bene» ficiorum ipsorum consuevit in solutione *decimae* taxari, perci» piant . . . totali residuo praedicta obtinentibus beneficia reman» suro. In illis vero Ecclesiis, et partibus, in quibus decimarum ta» xatio non est facta, servetur quod fructus, et obventiones be» neficii tunc vacantis, quod *decimam* solvere consuevit, per me» dium dividantur, quorum medietatem habeat is, cui *annalium* » perceptio est concessa: reliquam vero medietatem habeat is, cui » beneficium est concessum pro substentatione sua, et aliis Eccle» siae oneribus supportandis ».

vacantes exigere pro Camera Apostolica non intermiserunt pontificii collectores, annuente Rege Roberto. Verum Carolus Dux Calabriae Roberti filius, et Vicarius generalis anno 1320. regiis litteris hortatus est Stephanum de Pino pontificium collectorem fructuum, ut se non ingereret in colligendis fructibus earum vacantium Ecclesiarum, quae ad collationem Regis patris sui pertinerent.

XXVIII. Dein Benedictus XII. Joannis successor Avenione itidem sedens collectores heic suos creavit in primis Canonicum Neapolitanum Gerardum de Valle, cui idem Rex Robertus die 29. Decembris 1335. placitum suum concessit. Mox die 28. Novembris 1339. cunctis Regni officialibus mandavit, ut suum ipsorum auxilium, brachiumque impertirent Guilielmo a S. Paulo commissario apostolico pro colligendis tam fructibus Ecclesiarum vacantium, et spoliis ecclesiasticis Praesulum, et beneficiariorum, quam aliis Ecclesiae Romanae redditibus in perpetuum. Post anno 1341. brachium suorum quoque magistratuum indulsit Raymundo Camerato Amiensi Canonico, et Pontio Parreto Carnotensi ab eodem Pontifice huc ablegatis ad colligenda spolia Raymundi Cassanensis Episcopi, et Leonardi Episcopi Aquinatis, eorumque credita, fructus scilicet maturos, et non exactos.

XXIX. Clemens IV. 13. Kal. Julii 1346. litteris suis Avenione datis, dum heic regnaret Joanna I. Caroli Ducis Calabriae filia, mandavit Morerio de Moreriis Agennensi Canonico, ut bona quaelibet Raymundi Episcopi S. Pintii Thomeriarum tunc infirmi, postquam hac de vita migrasset, colligeret, servaretque fideliter arbitrio ipsius Papae disponenda, et reservata specialim, *ne ea per quospiam alios occuparentur*, *aut asportarentur indebite*, *aut consummarentur inutiliter* (1). Fertur etiam in quodam rescripto Joannae I. Doctor Decreti Joannes de Pereriis Apostolicae Sedis in hoc Regno Nuntius mandatam habuisse potestatem puniendi Rainerium monachum.

XXX. Innocentius VI. anno 1352. pontificatus sui primo sibi suaeque Sedi Apostolicae specialim reservavit disponendi auctoritatem de bonis mobilibus, ac debitis, et creditis quo-

(1) Has litteras incipientes *perlato nuper* fert Redoanus in *appendice* ad *tract. de spoliis* pag. 242.

rumlibet Episcoporum, Abbatumque monasteriorum omnium hujus Regni Siciliae citra Pharum, quae ipsimet Episcopi, Abbatesque obitus tempore haberent, vel ad eos quomodocumque pertinerent, mandavitque Petro Archiepiscopo Beneventano, ut ea per se, vel per alios a quibusvis detenta exigeret, ac perciperet: etiamsi eadem bona, debita, et credita *ex privilegio*, *consuetudine*, vel *statuto* forsan Ecclesiarum, et monasteriorum conventibus, aliisve quibuslibet deberentur (1).

XXXI. Ludovicus II. Dux Andegavensis Reginae Joannae I. heres (2) fertur in charta anni 1509. ex tabulario S. Victoris Massiliae deprompta jussisse, ut Praelati solverent Camerae Apostolicae *omnia spolia defunctorum Praelatorum* secundum decreta Alexandri Papae V. in Concilio Pisis habito (3). In eo tamen Concilio an. 1409. Alexander V. dicitur notificasse omnibus per organum Archiepiscopi Pisani, *quod non intendit amodo, ut antea, reservare bona, seu spolia Episcoporum, et aliorum morientium Praelatorum* (4).

XXXII. Reservationes, quae nihilominus invaluerant, pontificias amovere Patres Constantienses decreverunt an. 1417. (5). Et Martinus V. in eodem Concilio electus Pontifex votis Patrum indulgens, *fructus*, ait, et *proventus Ecclesiarum*, *monasteriorum, et beneficiorum vacationis tempore obvenientes juris, et consuetudinis, vel privilegii dispositioni relinquimus, illosque nobis, vel Apostolicae Camerae prohibemus applicari* (6). De spoliis vero ecclesiasticis, seu bonis intuitu Eccle-

---

(1) Innoc. VI. in litteris *incipit olim* 12. Kal. Maii 1352, apud Redoanum *loc. cit.* pag. 243.

(2) Eum in Regem Neapolitanum unxit, et coronavit an. 1382. Avenione Robertus Gebennensis Episcopus antipapa, dictus Clemens VII.

(3) Apud Carolum du-Fresne in *glossario* verbo *spolium*.

(4) Ex actis Conc. Pisani *sess.* 22 in collect. Labbaeana.

(5) Conc. Constant. an. 1417. *sess.* 39. *Per Papam*, ait, *facta reservatio*, *et exequutio spoliorum decedentium Praelatorum*, *aliorumque clericorum*, *gravia Ecclesiis*, *monasteriis*, *et aliis beneficiis ecclesiasticis* detrimenta intulit . . . . *praesenti declaramus edicto*, *rationi fore consentaneum*, *et reipublicae commodum tales per Papam reservationes*, *ac per collectores exactiones*, *seu perceptiones de cetero nullimode fieri*, *seu attentari*.

(6) Martinus V. in eodem Conc. Constant. *sess.* 40.

*

sine quaesitis, et extantibus post obitum beneficiariorum, et Praesulum nil Pontifex edixit.

XXXIII. Postquam e vivis excessit Martinus an. 1431, Cardinales in eo conclave, ubi electus Eugenius IV. est, inter alia providendum censuerunt, ut Cardinalium morientium bona Apostolicae Camerae non applicarentur, sed testandi libertas iis, qui ex ordinibus regularibus assumpti non essent, remaneret: aliorum omnium ecclesiastica spolia juris canonici, et consuetudinis locorum dispositioni relinquerentur. Mox Eugenius IV. juratos in conclave articulos omnes litteris suis confirmavit (1). Quum vero Alphonsus I. Aragonius ob adoptionem Ludovici III. Andegavensis a Regina Joanna II. gestam, et a Martino V. confirmatam offensus videretur, collationibus pontificiis hoc in Regno tunc obstitit, ne spolia ecclesiastica decedentium Episcoporum, et Abbatum ea perciperet. Rebus deinde compositis, ab Apostolicae Sedis Legato Cardinale Ludovico Scarampo anno 1443: Pontifex Eugenius litteris ad Regem Alphonsum datis die 25. Septembris ejusdem anni, ei condonavit nedum praeteritos investiturae census annuos Apostolicae Sedi non solutos, sed omnes etiam pecuniarum quantitates, quas idem Rex ad illum usque diem exegerat ex bonis, et juribus Camerae Apostolicae, aut ex Ecclesiis, praelaturis, dignitatibus, beneficiis, et quibuslibet personis ecclesiasticis (2).

XXXIV. Sub Austriacis tandem instauratae reservationes apostolicae spoliorum, et fructuum vacantium invaluerunt consensione utriusque Potestatis. Quandoquidem Hadrianus VI. qui fuerat Caroli V. Imp. praeceptor, suum hoc in Regno Nuntium deputavit an. 1523. Hieronymum Cantelles Canonicum Neapolitanum, cum speciali mandato colligendi nedum annatas, census, et jura Camerae Apostolicae, sed spolia etiam ecclesiastica decedentium clericorum, et Praesulum. Prorex autem Carolus de Lanoy die 25. Maij 1523. regium placitum pontificiis litteris ipsius concessit hac adjecta clausula, ut quod

---

(1) N. Alexander in *hist. saec. XV cap. 2. art. 4. de Eugenio IV.*

(2) Apud B. Chioccarelli *to. 1. arch. reg. jurisd. de investituris num.* 53.

ad spolia ipsi Proregi reservata foret in singulis casibus major deliberatio (1).

XXXV. Clemens VII. sequenti anno duobus suae Sedis Nuntiis, et Camerae collectoribus, scilicet Canonico Cantelles, et Hieronymo Oriliae Canonico Messanensi mandavit una cum spoliis ecclesiasticis fructus Ecclesiarum vacantium, et vacaturarum colligere, istarumque idcirco possessionem capere nomine Camerae Apostolicae. Regio tamen placito, quod eis indulsit, Prorex Andreas Carafa S. Severinae Comes die 28. Februarii 1524. excepta fuere beneficia, Ecclesiaeque tum regiae, tum jurispatronatus Baronum, et alia reservata (2). Ut autem quarta pars fructuum omnium Ecclesiarum in fabricam, aliasque necessitates per viros locupletes locorum custodienda impenderetur, indultum a Clemente VII. die 20. Jan. 1526, cum regio placito ejusdem Proregis, jam dictum superius est (3).

XXXVI. Romanus idem Pontifex regiam nominationem Episcoporum ad vigintiquatuor hujus Regni Ecclesias Cathedrales Carolo V. ejusque successoribus indulsit die 15. Junii ejusdem anni 1527. Mox decimas super bonis ecclesiasticis die 31. Octobris ejusdem anni ei concessit, pluraque aureorum centena millia legionibus imperialibus pontificio aere persolvit. Imperator autem detrimenta Camerae pontificiae aliquantulum refecturus favit pontificiis reservationibus ecclesiasticorum spoliorum. Hinc Episcopo Aversano Scagliono Pontificis commissario Prorex Carolus de Lanoy die 22. Julii 1527. regium placitum nulla exceptione interjecta largitus est pro exigendis omnibus in hoc Regno spoliis ecclesiasticorum.

XXXVII. Sed anno sequenti 1528. quum Fabium Arcellam clericum Camerae Clemens VII. Nuntium, et collectorem creasset cum expresso mandato exigendi nedum decimas, sed spolia etiam Ecclesiarum vacantium, et deinceps vacaturarum in toto hoc Regno: Princeps Arausicanus Prorex placito regio, quod ei dedit die 24. Decembris ejusdem anni, hanc adjecit clausulam: *dummodo non sint beneficia regia reservata, aut*

(1) Chioccarell. *to.* 3. *tit.* 4. *n.* 1.
(2) Apud Chioccar. *ibid. n.* 2.
(3) *Cap.* 17. de fructibus *num.* 6.

de jurepatronatus Regis, vel Baronum (1). Eademque limitatione concessum regium placitum fuit anno 1537. litteris Pauli III; quae Suessano Episcopo suo heic Nuntio, et collectori idipsum mandaverant.

XXXVIII. Quum vero in dubium nonnulli revocarent, an bona, et spolia Praelatorum, aliorumque ecclesiasticorum qua saecularium, qua regularium extra claustra degentium, quae tempore mortis extarent, ad Cameram Apostolicam generatim pertinerent ex aliqua generali constitutione, propterea quod suos in multis, sed non universis Provinciis collectores Romani Pontifices deputarent: Paulus III. tandem III. Non. Januarii 1542. constitutione perpetua declaravit, et jussit bona ejusmodi Praelatorum, clericorumque utriusque cleri sine facultate de iis testandi decedentium ubilibet, quae jam consueverant *spolia* nuncupari, in quibusvis Regnis, ac dominiis tam citra, quam ultra maria ad Cameram Apostolicam, et non ad alios, in quibus etiam Cathedralibus, et Collegiatis, aliisque Ecclesiis, et monasteriis, ceterisque beneficiis ecclesiasticis cum cura, et sine cura, saecularibus, et regularibus spectare, et per Collectores apostolicos exigi debere (2).

XXXIX. Eamque confirmavit proximus ejusdem successor Julius III. duabus itidem perpetuis constitutionibus anno 1550, et 1553: declarans insuper fructus beneficiorum exactos, et cum reliquis clericorum bonis profanis commixtos, et incorporatos ad liberam beneficiariorum dispositionem, ubi a Sede Apostolica ipsi obtinuerint indultum disponendi, spectare: fructus vero tam inexactos, quam non commixtos ad Cameram Apostolicam reservari debere in locis, ubi collectores adsint apostolici. Ad clericorum autem heredes profanos sive ab intestato, sive ex testamento vigore quarumcumque facultatum condito, aut legatarios nequaquam pertinere fructus maturatos in ipsorum clericorum vita, sed non exactos (3).

---

(1) Apud B. Chioccarell. *ibidem n.* 6.

(2) Paul. III in *const. Romani Pontificis providentia* 29, *to.* 1. Bullarii magni, *fol.* 658, quam Petrus de Matthaeis inseruit in septimo Decretalium *cap.* 1 *de spolio clericorum.* Eam in Galliis, alibique non receptam ferunt scriptores: hoc in Regno secus.

(3) Julius III. in *const. cum sit nobis* an. 1550, et *const. du-*

XL. Pro hoc tamen Regno Neapolis, in quo Paulina constitutio recepta est, Julius III. die 10. Augusti 1550. suis litteris in forma Brevis motu proprio indulsit, ne spolia Praelatorum, et clericorum Regni pro Camera Apostolica fierent, nisi eorum redditus, et proventus annuos ducatos centum attingerent, et nisi bona spolii post mortem cujusque beneficiarii remansa ducatos mille excederent (1). Redoanus testatur praedictum Julii III. motum proprium jam vidisse, eoque specialiter indultum, ut hoc in Regno spolia exigerentur ab heredibus Praelatorum, clericorumque defunctorum, et nulla isti molestia a collectoribus apostolicis afficerentur pro bonis praescriptum valorem non excedentibus.

XLI. Praeterea Julius III. liberam indulsit facultatem quibusvis Praelatis, et ecclesiasticis personis Urbem Romam incolentibus, vel Curiam sequentibus, si in dicta Curia, vel districtu decesserint, disponendi, ac testandi de quibuslibet rebus intuitu etiam Ecclesiae quaesitis in favorem quarumlibet personarum: nec non transmittendi res easdem ecclesiasticas ab intestato ad suos proximiores agnatos, et legitimos successores (2). Id Paulo V. etiam placuit, qui clericos quoslibet cives, et curiales, sive incolas Romae a spolio exemit quoad bona in ea Urbe, ejusque districtu intra decem millia passuum consistentia ex redditibus etiam ecclesiasticis quaesita (3). Sed hanc eis constitutionem pro rebus ex illicita negotiatione congestis nil suffragari sanxit Benedictus XIV. (4). Praedictus insuper Julius III. die 10. Januarii 1553, motu proprio ad se avocavit caussas spoliorum coram aliis, quam Thesaurario pontificio, ejusve ministris pendentes, easque eidem Thesaurario commisit, generali spoliorum in tota Italia collectori (5).

---

dum ex certis an. 1553, apud *cit.* de Matthaeis *cap.* 3. septimi Decretal. *de fructuum beneficii restitutione.*

(1) Eas collaudant Chioccarellus *loc. cit.*, et Redoanus *de spoliis qu.* 1. *num.* 52.

(2) Jul. III. in *const. cupientes,* VI. Idus Martii 1550. apud Redoanum impressa *pag.* 254.

(3) Paul. V. in *const. in eminenti.*

(4) Bened. XIV. die 25. Febr. 1741. in *const. apostolicae* 1340. 1. Bull. sui.

(5) Videsis Julii III. litteras impressas apud Redoanum. *pag.* 256.

XLII. Paulus IV. suis deinde litteris sub annulo Piscatoris datis die 8. Januarii 1555. deputavit Hieronymum Fuscarium Episcopum Torcellanum Camerae Apostolicae thesaurarium in collectorem generalem spoliorum in tota Italia cum facultate compellendi per censuras, componendi, et concordandi, quietandi, et absolvendi. Tum aliis litteris die 21. Octobris 1557. datis cognitionem caussarum super spoliis in tota Italia delegavit Christophoro Cincio suo thesaurario generali, et spoliorum in tota Italia collectori. Idemque Pontifex die 16. Martii 1658. indulsit spolia in favorem Camerae Apostolicae locum hoo in Regno non obtinere in beneficiis annuos ducatos auri quinquaginta non reddentibus, neque in bonis clericorum, quae ducentos auri non exuperarent (1).

XLIII. Tum Pius IV. Nonis Februariis 1560. confirmavit, et innovavit privilegia incolarum, et curialium Urbis super libera facultate disponendi. Deinde per bullam Idibus Martiis ejusdem anni facultatem testandi, quam de qualibet summa Episcopis officia scriptoris Sedis Apostolicae obtinentibus largitus fuerat Julius III. reduxit ad summam ducatorum sexmillium, antea ipsis a Paullo III. concessam (2).

XLIV. Bona insuper a clericis quibuslibet per illicitam negotiationem quaesita spolio ecclesiastico subjecit Pius IV. (3). Idem vero quum exemisset ab sanctione sua Praelatos, et clericos quoslibet, qui speciale indultum testandi ab Apostolica Sede obtinuerint (4): hanc posteriorem ejus constitutionem abrogans maluit cunctos etiam indultum testandi habentes de bonis interdicta negotiatione comparatis disponere numquam posse, eaque ad Cameram Apostolicam jure spolii pertinere (5).

XLV. Insuper Pius IV. primis jam dictis litteris Franciscum Odescalcum creavit collectorem generalem spoliorum ad Cameram Apostolicam pertinentium in tota Italia super quibuslibet generatim rebus mobilibus, et immobilibus, ac semoventibus clericorum, qui beneficia obtinuissent sive simplicia, sive cum

(1) Apud Chioccarell. et Redoan. *ibidem.*
(2) *Ibidem.*
(3) Pius IV. in *const. decens esse.*
(4) Idem in *const. Romanus Pontifex.*
(5) Benedict. XIV. in *cit. const. apostolicae* §. 4.

administratione, cum facultate compellendi censuris quoscumque debitores, auxiliumque brachii saecularis, si opus fuisset, implorandi: nullamque adhibuit distinctionem valoris annui beneficiorum, sed immo contrariis Sedis Apostolicae praeviis constitutionibus expresse derogavit (1).

XLVI. Idem quoque Pontifex litteras in forma Brevis dedit die 26. Maii 1560, quibus ex proborum, et fide dignorum hominum relatione accepisse profitetur quamplurimos Praelatos, presbyteros, et alias ecclesiasticas personas diversarum Provinciarum, et praesertim Regni Neapolitani, nullo Sedis Apostolicae indulto suffultos temeritate propria, et forsan ad suorum importunam suggestionem impulsos in eorum ultimis voluntatibus testamenta sua condidisse, ac donationes, seu legata, aut codicillos faciendo de bonis suis diversimode disponere ausos fuisse, licet id facere nullimode possint, nec debeant in Camerae Apostolicae grave, et maximum damnum. Ut autem dictae Camerae indemnitati consuleret, singula testamenta, donationes, et quascumque alias dispositiones ultimae voluntatis titulo per quoslibet Episcopos, vel personas ecclesiasticas facultatem a Sede Apostolica non habentes, in favorem quoque piorum locorum factas de rebus ecclesiasticis, nullas esse, et irritas declaravit, deputavitque collectorem generalem in universa Italia Franciscum Odescalcum ad res ecclesiasticas ejusmodi exigendum, contrariis quibuscumque non obstantibus, et praesertim Provinciarum, locorum, dominorumque Regni Neapolis, et praesertim pauperum incurabilium, et aliorum piorum locorum cujusvis civitatis, etiam Neapolis, juramento, confirmatione apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque, et indultis (2).

---

(1) Redoanus in *cit. qu.* 1. *num.* 52. testatur aevo suo spolia indistincte per Cameram Apostolicam exacta hoc in Regno fuisse vigore Brevium Pii IV. cum clausulis derogatoriis, neque obstitisse antecedentes litteras Julii III., et Pauli IV. in forma Brevis etiam expeditas.

(2) In aliquibus hujus Regni Ecclesiis consuetudinem viguisse, quod clerici decedentes ab intestato etiam ad suos heredes consanguineos transmitterent fructus praebendarum pendentes, et post eorum obitum recolligendos, contestantur Andreas de Isernia

XLVII. Mox aliam sub annulo Piscatoris constitutionem tulit die 7. Decembris 1550, qua universos fructus omnium beneficiorum saecularium, et regularium in Regno Neapolis, et quibusvis ejusdem Provinciis per obitum, aliove quovis modo, praeterquam per *cessum* illa obtinentium, pro tempore vacantium a die vacationis pro rata temporis usque ad diem possessionis novi beneficiarii, vel Praelati ad Cameram Apostolicam reservavit, et applicavit, quatenus a Paullo Odescalco tunc hujus Regni Nuntio apostolico, et collectore, et successoribus collectoribus exigi deberent (1). Eamque iisdem fere verbis S. Pius V. confirmavit (2). Sanxit etiam Pius IV., 17. Kal. Decembris 1564. ad Cameram Apostolicam in utroque foro pertinere omnes beneficiorum fructus, quae per confidentiam simoniacam obtineantur, animo scilicet resignandi, et transferendi ea ad favorem certae personae per illicitam exercendae beneficentiae viam in fraudem apostolicarum constitutionum (3).

XLVIII. Tum S. Pius. V., III. Kal. Septembris 1567, nullam generatim disposuit favore Ecclesiarum, et pro moderanda spoliorum exactione. I: videlicet omnia, et singula ornamenta, et paramenta, vasa, missalia, gradualia, et libros omnes cantus, aliasque res sacras etiam auri, et argenti, et bona quaelibet ad usum, et cultum divinum etiam in privatis decedentium clericorum aedibus, et capellis, vel oratoriis destinata, tempore eorum obitus ex testamento, vel ab intestato relicta ad singulas Ecclesias, et monasteria, et beneficia eorumdem dece-

---

in usibus feudor. lib. 3. §. *is consequenter*, Innocentius in *cap. relatum de testam, et cap. fin. de pecul. clericor.* Geminianus in *cap. praesenti de offic. ord. in VI.*, et Redoanus *de spoliis qu.* 4. *num.* 22. Sed posterioribus ea constitutionibus pontificiis usu receptis abrogata est. In statu Mediolani, et Hispania fructus inexactos beneficiorum ex consuetudine ad heredes transmitti, Rota probavit coram Coccino *dec.* 476, et Card. de Luca *disc.* 100. *num.* 9.

(1) Pius IV. in *const.* apud Redoanum impressa.

(2) S. Pius V. in *const. cupientes* 26, edita die 8. Jan. 1567, *to.* 2. Bullar.

(3) Pius IV. apud Redoanum in *const. Romanum Pontificem.* Videsis quae dixi *lib.* IV. *Inst. Can. tit.* 16. *de simonia, num.* 32, *et seq.*

dentium clericorum, non vero ad Cameram Apostolicam pertinere. II: Pariter scamna, cathedras, arcas, mensas tam ligneas, quam lapideas, dolia, et vasa vinaria vacua, et domestica suppellectilia, sub spoliorum appellatione minime comprehendi. III: Nec quidquam a quibusvis spoliorum Camerae collectoribus exigi posse super relictis bonis clericorum, qui annuos triginta ducatos auri de camera ex beneficiis, vel pensionibus ecclesiasticis non excesserint: dummodo tamen se ab omni illicita negotiatione abstinuerint (1).

XLIX. Nullum videtur obstaculum ab regia potestate interjectum exequendis hoc in Regno recensitis constitutionibus, litterisque Pauli III, Julii III, Pauli IV, Pii IV, et S. Pii V. Enimvero B. Chioccarellus enarrans placita regia Nuntiis eorumdem Pontificum simul, et collectoribus apostolicis concessa, nimirum Bartholomaeo Capiblanco Litterensi Episcopo an. 1541., Berardino Sandrio an. 1560; Nicolao Episcopo Savonae an. 1561, Antonio Episcopo Nolano an. 1565., Cypriano Pallavicino S. Pii V. a secretis Januensi Archiepiscopo an. 1566., nullam refert superadditam clausulam, seu limitationem. Praefato solum Episcopo Nolano dictum an. 1565. scribit, quod mandata, et munia exequeretur *contra personas ecclesiasticas tantum*. Cumque S. Pius V. in sui pontificatus initiis an. 1568. jam dicto Odescalco Nuntio, et collectori suo inter alia mandasset speciatim, ut possessionem beneficiorum omnium hoc in Regno vacantium, quae ad regiam collationem, vel praesentationem pertinerent, ingrediens fructus eorumdem exigeret, eosque mox traderet novis beneficiariis regias collationis, vel praesentationis litteras exhibituris (2): regium ipse placitum sine ulla pariter exceptione obtinuit die 24. Febr. 1568.

L. Praeterea Gregorius XIII. jura Camerae pontificiae in spoliis firmare potius, quam diminuere studuit, perpetuamque edidit constitutionem die 21. Januari 1577., qua declaravit secundum Pauli III., aliorumque praedecessorum Pontificum litteras Cameram Apostolicam in spoliis ecclesiasticis Regularium quoque extra claustra degentium, etiamsi dignitates, et

(1) S. Pius V. in *const. Romani Pontificis* 42, apud Redoanum impressa ex *to.* 2. Bullarii M.

(2) Apud Chioccarell. *cit. to.* 3. *tit.* 4. *num.* 11.

praebendas in Ecclesiis saecularium obtinuissent, vel episcopali fuissent dignitate, post eorum obitum universaliter succedere; et res quascumque sive mobiles, sive immobiles undecumque, et quomodolibet quaesitas post obitum Episcoporum etiam regularium, et quorumvis regularium extra claustra decedentium relictas, ad Cameram ipsam indistincte pertinere: abrogatis Pii IV., et Pauli IV. constitutionibus paulo ante dictis, quae bona eorumdem Regularium monasteriis, ubi suam ii emiserant professionem, applicasse ad tramites juris communis putabantur (1).

LI. Sub Xisto V., qui summum iniit Pontificatum anno 1585., Regia Camera Summariae eodem anno 1585. censuit in Ecclesiis tunc vacantibus Puteolorum, Materae, et Cotroni, quae ad regiam nominationem plane pertinent, fructus omnes maturos, recollectos tamen, et a solo separatos tempore mortis Episcoporum spectare ad Cameram Apostolicam, et pro ea ad Nuntium pontificium, licet fructus nondum essent repositi in horreis, vel vua non fuisset conversa in vinum, et oliva in oleum, et adhuc essent in area. Verum si fructus fuissent maturi, et pendentes, sed non recollecti: censuit illos non facere spolium, sed spectare ad successorem futurum in beneficio, ex consuetudine antiqua. Quod vero ad pensiones domorum, locationesque molendinorum, herbarum, et similium, ex quibus fructus percipiuntur quotidie, spectare usque ad diem mortis ad Cameram Apostolicam tamquam heredem Praelati; post mortem vero ad successorem in beneficio (2). Ex antiqua igitur consuetudine, quam pontificiae constitutiones hactenus expositae invexerunt, regiorum tribunalium sententiis obfirmata, in beneficiis, et Ecclesiis omnibus etiam regiae nominationis hoc in Regno Camera Apostolica spolium per collectores suos habuit, res nimirum extantes post obitum cujusque beneficiarii, et quotam fructuum ad diem usque mortis: reservatis cuique novo Praesuli, et beneficiario regiarum Ecclesiarum fructibus vacantibus a die obitus.

---

(1) Greg. XIII. in *const. officii nostri* 49. *to.* 2. Bull. M. et in Septimo Decretal. *cap.* 3, *et* 4. *de spolio clericor.*

(2) Hanc Regiae Camerae Summariae consultationem habet B. Chioccarell. *to.* 3, et collaudant Regens de Ponte *dec. num.* 13, Regens de Marinis *lib.* 1 *de resol.* 152. *num.* 15, Regens de Curte in *divers. feud. par.* 3. *cap.* 3. *num.* 15.

LII. Quae tamen ad regiam collationem pertinent pleno jure beneficia, in eis nulla penitus exactio spoliorum a collectoribus pontificiis facta est. Quapropter in dignitatibus, et canonicatibus Ecclesiae Lucerinae (1) locum non esse spolio decreverat etiam Commissarius apostolicus anno 1547. Ejusque sententiam retulit Capellanus Major die 26. Junii 1587.

LIII. Interea temporis exoptata de spoliis concordia prospere successit. Huc advenit anno 1585. Joannes Angelus Aegyptius binis Xisti V. litteris in forma Brevis instructus ad varia gerenda Camerae Apostolicae negotia: regiumque placitum pro utrisque obtinuit die 31. Januarii, et 9. Augusti ejusdem anni hac plane clausula limitatum: *quoad personas ecclesiasticas tantum, dummodo non operetur directe, vel indirecte contra personas laicas; neque super praelaturis, et beneficiis, monasteriis, hospitalibus, et capellaniis, quae sunt sub protectione regia* (2).

LIV. Aegyptius iste impiger Provincias Regni peragratus pronos jam animos regnicolarum flexit, incenditque ad ineundas cum Apostolica Sede transactiones de spoliis hoc pacto, ut qui Apostolicae Camerae annuam pecuniae quotam persolverent pro spolio composito, indulto ii apostolico fruerentur nedum testandi, ac disponendi de bonis quibuslibet intuitu Ecclesiae quaesitis, sed ea ad profanos etiam heredes ab intestato transmittendi, nullam deinceps molestiam neque a collectoribus pontificiis, nec a novis beneficiariis passuros amplius. Precibus inde Capitulorum cathedralium fere omnium id expetentium pro Canonicis, simul et beneficiariis cujusque dioecesis annuit Xistus V. Publicis tandem instrumentis per solemnem stipulationem Romae confectis cum Camera Apostolica, praeviis Papae cedulis, ut ajunt, Capitula singula Ecclesiarum cathedralium spoponderunt certam pecuniae quantitatem (3) pro spolio Canonicorum, et be-

---

(1) Hujus Ecclesiae canonicatus ab Rege nostro alternis cum Episcopo vicibus conferri palam est ex supradictis *cap. 7 num. 25.*

(2) Ex Chioccarell. *loc. cit.*

(3) Scilicet Capitulum Neapolitanum annuos ducatos Regni 400, Aversanum duc. 495, et asses 55, Salernitanum duc. 300, Cavense duc. 40, Acerranum duc. 20, Muranum duc. 70, aliam cetera quantitatem congruam conditioni locorum, et proventibus ecclesiasticis.

neficiariorum omnium totius dioecesis composito persolvere quotannis Camerae Apostolicae, et exigendi a cunctis totius dioecesis beneficiariis annuas ejusdem spolii quotas, habita ratione redituum uniuscujusque partiendas, in ea summa communi comprehensas, et vicissim Apostolica Sedes praeoptatum indultum testandi, atque ad heredes profanos ab intestato etiam transmittendi spolia ecclesiastica universis tam Dignitatibus, et Canonicis Capitulorum transigentium, quam beneficiariis inferioribus dioecesum compositarum largita est, exceptis tantum rebus illicita negotiatione quaesitis, quoties judicium de hisce rebus illicite quaesitis inceptum rite fuerit ante obitum eorumdem clericorum, alias contra heredes ipsorum non liceret actionem propterea intentare. Verum Xistus ipse V. litteris ad Nuntium heic suum Glorierium datis die 16. Aprilis 1590. declaravit, quoties constiterit perinde in vita, ac post obitum clericorum res in spolio clericali jam extantes ex illicita negotiatione obvenisse, pactum ejusmodi transactionis heredibus nil suffragaturum (1).

LV. Nonnullae tamen adhuc sunt in Regno dioeceses, quarum Capitula, Clerique nullam de spoliis transactionem inivenunt, ubi jus pristinum idcirco viget spolii realis post obitum cujusque ex Canonicis, et beneficiariis: videlicet Sulmonensis, et Valvensis, Sorana, et Aquinas (2). Qui vero ex beneficiariis harum dioecesum suos ex testamento, vel ab intestato heredes eximere maluissent a futuris post obitum molestiis Camerae Apostolicae bona spolii vindicaturae, peculiarem pro seipsis transactionem ineundi cum R. Camera libertas data eis etiam est, et datur adhuc (3).

---

(1) *Xistinae epistolae exemplum fert Steph. Quaranta in* summa bullarii *verb.* spolia clericorum.

(2) In his quatuor dioecesibus ergo subcollectores apostolici spolia realia post mortem cujusque beneficiarii colligunt pro Camera Apostolica, ad normam instructionum, quas nuper typis Mucianis recudit Sedis Apostolicae Nuntius novissimus Josephus Lucatellius Archiepiscopus Carthaginensis.

(3) In dioecesi Sorana personales ejusmodi transactiones pro spolio composito stipulati nuper sunt Sabbatus Bevilaqua Parochus terrae Gallinari, Menna Cellius Abbas curatus S. Mariae, et S. Angeli de Posta, simul beneficiarii Ecclesiarum S. Andreae, S. Mi-

LVI. Naturam contractus onerosi ultro citroque obligantis inesse jam dictis spoliorum transactionibus utique patet: easque libero, et spontaneo consensu Capitulorum inhaerentibus clericis doecesanis gestas fuisse. Exinde consequitur, quod ii dumtaxat ecclesiastici sentiant ex indulto speciali commodum testandi de rebus quibuslibet intuitu Ecclesiae quaesitis, qui pro spolio transacto sentiunt incommodum annuae contributionis, ceteri secus. Nam individuum transactionis contractum scindere non licet: nec frui apostolico indulto testandi per eam obtento quisquam poterit, qui onus ea impositum annuae solutionis respuat. *Non enim debeo melioris conditionis esse, quam actor meus, a quo jus in me transiit* (1).

LVII. Fructus pendentes, nimirum a mortuis beneficiariis non exactos, quamvis maturos, non complectitur ea spolii transactio. Nam contendentibus Clericis dioecesum compositarum, eorumque heredibus, quod pendentes beneficiorum fructus maturi, et inexacti, atque a solo non separati, ad seipsos exclusa Camera Apostolica pertinerent: Xistus idem V. litteras sub annulo Piscatoris dedit die 1. Januarii 1589, iisque declaravit, et sanxit: *omnes, et singulos fructus, redditus, et proventus quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum cum cura, et sine cura, saecularium, et regularium in hoc Regno consistentium, quocumque mense pro tempore vacantium, tam* ante obitum *illorum possessorum* pendentes, *et* maturatos, *ac etiam a solo minime* separatos, *seu nondum* exactos, quam etiam post *eorum* obitum *usque ad diem* captae possessionis *dictorum beneficiorum per successores in eis* maturandos, *seu* decurrendos *pro* rata temporis *a die adeptae possessionis eorumdem beneficiorum ad ipsam Cameram nostram* (ait) *spectare, illosque eidem Camerae applicatos esse, et per ven fratrem* Joannem Patritium *Archiepiscopum Seleuciae modernum, et pro tempore existentem Nuntium Apostolicum in Regno praedicto pro eadem Camera, et ejus nomine percipi, exigi, et levari, ac etiam pro faciliori illorum exactio-*

---

chaelis, et S. Mariae Civitae terrae Arpini, et S. Simonis terrae Alviti. Tum in dioecesi Aquini Marcus Gallinellus canonicus Roccae Siccae, ceteri.

(1) Paulus ait in *l. in his* 175. *D. de reg. jur.*

ne, si videbitur, in fine anni cum successoribus in dictis beneficiis computari, dividi, et illorum sic divisorum ... ratas partes. . . *respective tangentes etiam percipere, exigere, et levare posse, et debere: ac de cetero* perpetuis futuris *temporibus, ita et non aliter in praemissis observari volumus, ac etiam* perpetuo *statuimus* (1). Tum Urbanus VIII. an. 1625. fructus pendentes numquam ad heredes, aut legatorios beneficiariorum transmitti declaravit, sed ad Cameram Apostolicam pertinere (2).

LVIII. Episcopos, Abbates, Praelatos inferiores transactionis ejusmodi constat numquam participes fuisse. Hinc propria eorum spolia, seu res omnes post obitum ipsorum extantes una cum quota fructuum omnium recolligendorum usque ad diem obitus consueverunt usque ad an. 1693. pro Camera pontificia subcollectores exigere in cunctis Ecclesiis episcopalibus, et abbatialibus ad regiam quoque nominationem, et praesentationem pertinentibus. Quandoquidem anno 1663. regalis jurisdictionis Delegatus, auditis partibus, et re cognita ad regium Oeconomum vacantis archiepiscopalis Ecclesiae Salernitanae, in qua Rex noster jus nominandi habet, litteras dedit jubentes, ut pendentium fructuum, et civilium, et naturalium ratas usque ad diem mortis Archirpiscopi consignaret Commissario Nuntiaturae Apostolicae: quotas vero fructuum naturalium, scilicet *frumenti*, et *frugum* supputaret a primo die Septembris, *vini* ab initio Novembris, *olei* et *fructuum hyemalium* a primo die Decembris, *herbae aestivae* ab initio Aprilis, *hyemalis* ab initio Octobris. Bene statuta haec tempora observare simul consuevit Nuntiaturae tribunal in eliquandis etiam ratis portionibus fructuum vacantium ad Cameram Apostolicam a die vacationis usque ad possessionem novi cujusque Episcopi, et beneficiarii spectantibus in quibuslibet Ecclesiis, et beneficiis: dummodo excipiantur quae sunt de jurepatronatus regio, vel baronali: spolia vero ecclesiastica decedentium clericorum, ex beneficiis

---

(1) Xistus V. in *const. cum sicut accepimus*, 1. Jan. 1589, impressa ad calcem *Instruct. pro subcollector.*

(2) Urbanus VIII. in *const. aeternus rerum conditor* 80, die 5. Aprilis 1628.

etiam regiis, et baronalium quaesita, pontificiis subjecta reservationibus, et dispositionibus manerent.

LIX. Ad regiam solummodò collationem pertinentia beneficia maluit Potestas Regia ab omni jure spolii, atque a cunctis Sedis Apostolicae reservationibus excipere, ut recitatae clausulae regiis adjectae placitis Nuntiorum, et collectorum Sedis Apostolicae patefaciunt (1).

LX. Innocentius XII. Neapolitanus inopiam Ecclesiarum hujus Regni suis oculis exploratam, et asperitates Camerae Apostolicae subcollectorum experimentis deprehensas aegro ferens animo censuit jura Camerae Apostolicae in spoliis Praelatorum hujus Regni ab suis praedecessoribus constituta fore penitus abolenda, ut pristina jura Ecclesiarum redintegraret secundum canones constitutione perpetua anno 1693. concesso Praelatis arbitrio disponendi in utilitatem Cathedralium suarum, et parochialium dumtaxat: *Motu proprio*, inquit, *ab omni, et quocumque jure*, *quod ad* Cameram *nostram Apostolicam ex antiquissima* consuetudine,*et* constitutionibus *apostolicis hactenus spectasse dignoscitur*, *percipiendi*, *exigendi*,*et assequendi quascumque* pecunias, *res*, *effectus*,*jura*, *semoventia*, *et bona etiam stabilia cujuscumque pretii*, *valoris*, *speciei*, *qualitatis*,*et quantitatis*, *per Archiepiscopos* , *Episcopos* , *et Praelatos inferiores*, *etiam ex ordinibus regularibus assumptos*, *ex redditibus*, *fructibus et proventibus suarum* Ecclesiarum *quomodocumque vere*, *et proprie adquisita* , spolia *nuncupata: necnon* fructus *naturales a solo* separatos, *et civiles tempore mortis perceptos*,*seu* exa-

(1) Ex supradictis: Valenzuola *to.2.cons.*196.*num.*59. id ipsum tradit. *Sic passim fuit abservatum*, ait, *et observatur in Regno Neapolis*, *ita ut in omnibus beneficiis cujusvis qualitatis etiam simplicibus existentibus ad collationem Regis ex praedicto privilegio apostolico collector apostolicus non habet aliquod jus pro spoliis*, *prout de hac diuturna observantia attestatur Jacobus Antonius Maurus jurisconsultus Neapolitanus* alleg. 34 in fine: *ea plene constant ex registris litterarum executorialium*, *quae conceduntur in eodem Regno commissionibus collectorum apostolicorum*, *in quibus excipiuntur Praelaturae, Abbatiae, dignitates*, *et beneficia*, *quae sunt de jurepatronatus Regis*.

ctos *ex redditibus praefatarum Ecclesiarum etiam inconsumptos*, *et* incommixtos, *non tamen* pendentes, *seu* inexactos, *specialis dono gratiae perpetuis futuris temporibus dictos Archiepiscopos*, *Episcopos*, *et Praelatos inferiores Regni praefati omnino* eximimus, *et liberamus . . . ad effectum tamen*, *et non alias*, *ut praemissa omnia*, *et singula ad praefatas metropolitanas*, *aliasque* Cathedrales, *et reliquas*, *quibus praesederint*, *illisque non indigentibus*, *ad* parochiales *Ecclesias eorum regimini commissas spectare*, *ac ad earumdem favorem*, *et in* utilitatem *cedere*, applicari, *converti*, *seu erogari debeant*. *Praefatis tamen Archiepiscopis*, *et Praelatis*, *ut congruos* usus, *applicationes*, *et erogationes in utilitatem hujusmodi Ecclesiarum* designare *valeant*, *permittimus*, *indulgemus*, *et opportunam facultatem concedimus. Quod si ad hujusmodi dispositionem devenire noluerint*, *vel nequiverint . . . adhuc praemissa omnia in utilitatem earumdem Ecclesiarum prudenti Praelatorum* successorum arbitrio *cum suorum* Capitulorum consilio *applicanda esse mandamus* (1). At firmas, et illibatas fore voluit constitutiones Pii V. super rebus sacris, et ornamentis ad Ecclesias spectantibus, Julii III, Xysti V. et Urbani VIII. super fructibus pendentibus, vel inexactis, tum Pii IV, et Xysti V. super fructibus vacationis tempore obvenientibus.

LXI. 1. Constitutionem hanc Innocentii XII. pro rebus spolii extra hoc Regnum, praesertim Romae existentibus non suffragari Ecclesiis viduatis Camerales contenderunt in caussa spolii Squillaciensis anno 1694, et Thesaurarius apostolicus id Innocentium quoque sensisse asseverabat ex vivae vocis oraculo ipsius (2). Tum Clemens XI. an. 1720. loca montium Romanorum sexaginta in spolio Francisci de Aste Archiepiscopi Hydruntini remansa adjudicavit Camerae Apostolicae, exclusis Capitulo Hydruntino, et Barone de Aste defuncti Archiepiscopi germano. Sub eodem Clemente XI. interpretes adstruere nitebantur locum Innocentianae huic bullae tunc esse, quotiescumque suam

(1) Innoc. XII. in *const. inscrutabili*, edita 3. Kal. Febr. 1693.

(2) At nullius momenti habenda talis assertio est, quum leges generales non oretenus, sed rescripto legislatoris abrogentur, *l. 1. C. de mandatis Principum.*

intra dioecesim Praelati obirent. Iis vero extra dioecesim decedentibus, spolia ipsorum, fructusque perceptos posthabitis eorumdem dispositionibus novi Praesules arbitrium sibi arrogabant disponendi ad libitum, adeo ut Ecclesiae vel nihil, vel parum utilitatis exinde capesserent.

LXII. Benedictus XIII. controversias ejusmodi definiens statuit jam dictam Innocentii constitutionem de spoliis decedentium in hoc Regno Praelatorum integrum, et plenarium effectum obtinere perpetuo debere, etiam quoties ipsos extra fines Ecclesiarum dioecesumque suarum obire contigerit (1). Idemque Pontifex damnavit, et proscripsit opinionem, et abusum eorum qui sibi licere putabant in fraudem Ecclesiarum suarum inter vivos disponere de bonis, et juribus ex redditibus Ecclesiarum suarum adquisitis, seu obvenientibus, eaque donare, seu aliter alienare, et distrahere, reservatis sibi, quamdiu in humanis egissent, bonorum ejusmodi fructibus, seu usu, et commoditate earum rerum, quas donatione, vel alio contractu inter vivos nuncupato a se abdicassent (2).

LXIII. Tandem Benedictus XIV. praeproperas rerum episcopalium contractiones, viventibus adhuc Praesulibus attentatas ab Ecclesiarum Capitulis, et Canonicis removendi studio, simul et fraudes Ecclesiis detrimentosas, vetuit constitutione perpetua Capitulis, et curatoribus spoliorum hujus Regni, ne Praelatorum viventium, quamvis lethali morbo affectorum, res et bona praeoccupare, aut sequestro dare audeant sub specie securitatis, nec ipsorum decumbentium domesticos, familiares, aliosque servientes vexare, aut molestia afficere, neque usu, et commoditate rerum suarum eosdem vivos Pastores ullatenus privare, quorum animos tunc perturbare impium est. Vicario solum aegrotantis cujusqe Antistitis custodiam rerum mobilium, ea ne subripiantur, demandavit, ipsas in uno, pluribusque cubiculis, quae clavibus obserata sigillo episcopali communiantur, conclusuro coram duobus testibus, publicoque notario, qui desuper instrumentum conficiat. Post obitum Praesulis jussit, ut claves obsignatorum cubiculorum Vicarius generalis Vicario Capi-

---

(1) Bened. XIII. in *const. Romanum decet Pontificem* die 12. Octobris 1726.

(2) Bened. XIII. in *cit. const. Romanum decet Pontificem.*

tulari, et Canonicis ad id deputandis tradat in praesentia ejusdem notarii, et testium: mox curatoris, ut inventarium rerum omnium, seu descriptio fiat, quas aestimare inde debeant periti. Dein cavit, ne quid rerum spolii alienetur ante novi Praesulis adventum, praeterquam quae servando servari non possunt: sed cuncta serventur in cubiculis Vicarii Capitularis sigillo obsignatis, et obseratis, quorum claves notarius deinceps detineat. Denique post captam a novo Praesule possessionem res omnes vendantur pretio a peritis aestimato, in necessitates, et restaurationem Ecclesiarum episcopalium, seu abbatialium erogando, aut his non indigentibus in utilitatem parochialium egenarum. Novus autem Antistes in eisdem emendis, quas sibi usui fore conspexerit, praeferatur soluto eodem pretio a peritis definito. Idemque diligenter inquirat, an a Vicario Capitulari, et aliis a Capitulo deputatis praedicta omnia rite, ac recte gesta sint, in delinquentes pro modo culpae animadversurus (1).

LXIV. Idem quoque Benedictus XIV. sanxit quoslibet a spolio exemptos Praelatos, officiales, clericosque saeculares, aut regulares, cives etiam, et curiales, seu incolas in Urbe Curiaque Romana decedentes, qui testandi, et quomodolibet disponendi, vel suos ad consanguineos ab intestato transmittendi indultum speciale Sedis Apostolicae, vel suorum officiorum privilegio, aliove quovis titulo illud habeant, non suffragari quodvis tale indultum, ac privilegium, *quod ad bona ex illicita negotiatione* provenientia, quamvis ea in Urbe etiam, ejusque districtu existant: sed ea Camerae Apostolicae jure spolii vindicavit, abrogatis Pii IV., et Pauli V. contrariis constitutionibus (2).

LXV. Operae nunc pretium est consectaria ex recensitis canonibus, constitutionibus pontificiis, regiis placitis, moribus nostris, rebusque gestis colligere usui profutura. Hoc in Regno in primis Episcopi, Praelatique inferiores nullum testandi indul-

---

(1) Bened. XIV. in *const. pastoralis sollicitudo*, 28. Aprilis 1756. Postremo hujusce constitutionis articulum in Concilio Tridentino statutum commonet *cap.* 16. *sess.* 25 *de reform.* Adde Conc. Chalced. in *can. non liceat* 43. *C.* 12. *qu.* 2, et Bonif. VIII. in *cap. quia saepe* 40. *de elect. in* VI.

(2) Bened. XIV. in *const. apostolicae servitutis* 13. *to.* 1. *Bullarii.*

tum adepti, nec privilegio, nec oneroso transacti onis titulo spolia sua, resque omnes intuitu Ecclesiae quaesitas in obitu suo ad Ecclesias, quibus ipsi praefuerint, ipso jure transmittunt ab. intestato. 2: de iisdem rebus ipsi arbitrium habent disponendi usum in utilitates dumtaxat earumdem Ecclesiarum vel Cathedralium, vel Parochialium secundum constitutiones Innocentii XII; et Benedicti XIII; et XIV. 3: hac spolii realis lege obstringuntur Episcopi omnes nedum libera Papae electione, sed regia etiam nominatione promoti. 4: nequeunt vero de rebus ejusmodi inter vivos etiam disponere in fraudem Ecclesiarum favore cujuslibet, reservato sibimetipsis, quoad vixerint, usu. 5: qui tamen privilegio Praelati solio pontificio adsistentis potiuntur, ii facultatem habent disponendi inter vivos, et caussa mortis, ac testandi sine solemnitatibus etiam jure civili statutis in favorem cujuslibet, posthabitis Ecclesiis, de mille ducatis auri de Camera, quique officium Scriptoris Apostolicae Sedis obtinent, de sex millibus ducatorum auri disponunt, tam super fructibus maturatis, et inexactis, quam suis episcopalis spolii rebus (1): si vero ii ab intestato decesserint, ad ecclesiastica tantum spolia succedit Ecclesia, ad profana patrimonii bona heredes legitimi. 6: S. R. E. Cardinales generatim privilegio ampliori potiuntur testamenta condendi sine solemnitatibus, et legandi ad libitum spolia sua universa ecclesiasticis fructibus quaesita, iis tamen exceptis, qui ex regularium ordinibus adsumuntur (2): sed ab intestato morientes ea ad suas Cathedrales, principalesque alias Ecclesias transmittunt.

LXVI. Omnes autem ecclesiastici abbatias, dignitates, canonicatus, praebendas, beneficia quaelibet in dioecesibus hujus

(1) Hujusmodi privilegio Praelatorum Solio pontificio adsistentium consuevit Regia Potestas placitum suum hac lege dare, ut valeat episcopale testamentum sine juris civilis solemnitatibus factum de rebus tantum spolii, et juris ecclesiastici: quod vero ad profana Episcoporum bona secus, ad heredes ipsorum legitimos ab intestato spectantia, quoties dispositio episcopalis ex defectu solemnitatum irrita secundum leges videbitur. Id quod liquet ex relationibus Curiae Cappellani Majoris super placito regio a Praelatis ipsis expetito.

(2) Ex *art.* V. compactorum in conclavi Eugenii IV, quae Cardinales juraverant, firmavitque mox Eugenius pontificio diplomate.

Regni compositis obtinentes,qui certas dum vivunt annuas quotas spolii transacti solvunt Camerae Apostolicae, seu Canonico per Capitulum cujusque Cathedralis Ecclesiae deputato, indulto quidem amplissimo utuntur, et testandi, et ab intestato transmittendi ad suos consanguineos, legitimosque heredes bona omnia ex proventibus ecclesiasticis quaesita, fructusque beneficiorum suorum perceptos dumtaxat, et exactos: eorumque profani heredes, ac legatarii quoad ejusmodi spolia, et fructus ecclesiasticos tuti, immunesque omnino sunt a molestiis tam Ecclesiae, novorumque beneficiariorum, quam Camerae Apostolicae.

LXVII. Ut omnibus vero, et singulis clericis indultum istud suffragetur quaesitum oneroso titulo transactionis,seu contractus nomine omnium in Romana Curia concelebrati: ratio postulat ut omnes, et singuli beneficiarii quotas pro beneficiis suis semel taxatas reapse contribuant, ii etiam,qui ex personali privilegio exemptionem a spolio reali per accidens obtinuerint: puta Romani cives, incolae, et curiales, ceteri id genus. Aequum porro, et justum videtur, ut cuncta beneficia praedictarum dioecesum tempore transactionum sub Xisto V. taxata consentientibus tunc possessoribus ad spolii compositi ratas contribuendas transeant cum onere isto proficuo in successores quoslibet beneficiarios: quum istorum quodvis privilegium personale,ac varium aliis communis transactionis consortibus nocere non debeat, nec quotae onus istis augere, nec annuam spoliorum exactionem cum apostolicae Camerae detrimento reddere difficiliorem (1).

LXVIII. Hac ipsa ratione visa est nulla tenuitas fructuum excusare quempiam ex beneficiariis,aut eximere a rata spolii quo-

---

(1) Id quod observat Card. de Luca *de benefic. disc.* 87. *num.* 4, scribens disceptatum in Curia Romana fuisse, an Fabritius Carafa Bituntinus Episcopus deberet spolii ratam Capitulo Capuano contribuere pro quadam abbatia de jurepatronatus Principis Ostiliani. Tum instaurata ea de re controversia Cardinalis ipse de Luca Octavianum Carafa ejusdem abbatiae successorem defendens contra Capitulum Capuanum censuit non contributionis onus penitus abjicere, sed excessum taxae oppugnare, illiusque reductionem petere.

tannis persolvenda. Nam Xystus V. Capitulis, quae de spoliis transegerunt, quum generatim indulsisset potestatem exigendi congruas ratas super omnibus, et singulis beneficiis propriae dioecesis sine ulla exceptione tam exiguis, quam pinguibus: abrogavit consequenter contrarias Julii III., et Pii V. constitutiones modica beneficia eximentes a lege spolii realis, quas Gregorius XIII. Xysti praedecessor ea in re jam abrogaverat. Quandoquidem saepe contingit, ut plura unus beneficia retinens ex apostolica dispensatione annuos redditus ex singulis quidem percipiat minores duc. 30, ex unitis vero summam longe majorem spolio semper obnoxiam. Communis autem utilitas transactionis postulans perpetuam contributionis annuae stabilitatem absorbere visa est privatam aliquorum utilitatem, qui unicum quandoque beneficium tenue obtineant. Quod enim accidit raro, consueverunt legislatores praeterire (1).

LXIX. Quibus autem in locis nulla de spoliis transactio confecta est, nec annuae a Capitulis, et beneficiariis contributiones Camerae Apostolicae persolvuntur, nimirum in jamdictis quatuor dioecesibus Aquini, et Sorae, Sulmonis, et Valvae; inibi subcollectores pontificii adhuc spolia colligunt, exiguntque post obitum cujusque canonicorum, abbatum, et beneficiariorum secundum pontificias constitutiones generales Pauli III; Julii III; aliorumque Pontificum. Excipiuntur aliquot particulares tantum personae earumdem dioecesum, quae peculiarem pro se ipsis transactionem de spolio cum Camera Apostolica iniverint, eique nunc solventes conventam pecuniae quantitatem pro spolio composito congruam proventibus suis ecclesiasticis indulto fruuntur testandi, suosque heredes profanos liberant a juribus Camerae super spolio reali post suam ipsorum mortem.

LXX. Regularium insuper extra claustra degentium bona omnia eis obeuntibus ad Cameram Apostolicam jure spolii pertinent. Quemadmodum et bona extantia per illicitam negotiationem a clericis quibuslibet qua saecularibus, qua regularibus quaesita (2). Fructus omnes beneficiorum, quae per confidentiam simoniacam obtenta sint (3). Praeterea si vacatio acciderit ex

---

(1) Ex Theophrasti sententia in *l. quod enim* 6. *D. de legibus.*
(2) Ex const. Greg. XIII. superius dicta *n.* 54
(3) Ex Pii IV. const. superius relata *num.* 48. Videsis dicta *lib. IV. Inst. Canon. tit.* 16 *n.* 32. *et seq.*

retento beneficio incompatibili, fructus primi anni ex utroque beneficio obvenientes Camerae Apostolicae reservatos voluit Joannes XXII. (1)

LXXI. Consanguineos clericorum heredes in dioecesibus compositis per duo jam saecula spoliis ecclesiasticis pacifice potitos, et frui hactenus, clericorumque dispositiones omnes testamentarias, et caussa mortis effectum suum sortitas ex oneroso indulto, vident omnes: quum virtute transactionum siluerint omnino lites innumerae, quae laicos una, et clericos in obitu cujusque beneficiarii vexabant quotidie. Enimvero populi, clerique sentientes communem spolii compositi utilitatem studuerunt proficuas observasse transactiones bonum publicum foventes.

LXXII. At vero fructus pendentes beneficiorum, qui scilicet maturati fuerint, sed non exacti vivente beneficiario, aut vacante beneficio maturescunt, ad spolia quidem non pertinent, neque sunt cum spoliis confundenda: tametsi ad successorem in beneficio, et Ecclesiam spectant (2), vel ad Cameram Apostolicam ex novis Pontificum constitutionibus. Nam utrique fructus, quos defunctus beneficiarius non fecerit perceptione suos, non jure spolii ad Ecclesiam devolvuntur, sed jure dominii ad consolidandum cum proprietate usum, vel usumfructum.

LXXIII. Sane fructus pendentes fundi pars esse videntur Cajo (3). Jus autem percipiendorum fructuum, vel utendi fruendi ad heredem non transmittit tamquam personale, suisque ossibus infixum usuarius, vel fructuarius, cujus morte amitti usumfructum, et jus fruendi penitus extingui, sicut aliud quidpiam, quod personae cohaeret, explorata res est ex Ulpiani sententia (4). Idque locum obtinet, etiamsi maturis fructibus, sed ante collectionem, seu perceptionem illorum is decesserit, ex Pauli responso (5).

---

(1) Ex Io. XXII const. extravag. in *cap. nonnullae* 12. *de praeb., et dignit.*

(2) *Cap. quia de elect. in VI.*, *et cap. praesenti de off. ord. in VI.*

(3) Cajus in *l. fructus* 44. *D. de rei vindic.*

(4) Ulpianus in *l. sicut* 3. *§. ult. D. quid. mod. usufruct. vel usus amitt.*

(5) Paullus in *l. si fructuarius* 13. *D. eod. si fructuarius mes.*

LXXIV. At bonae fidie possessor sine sua percipiendi opera fructus facit suos per quamlibet a solo separationem quoque fortuitam. Inanis ergo labor antiquatam excitare quaestionem, partesque adversas hinc, et hinc indistincte sustinere, quod faciunt in primis Azo, et Accursius super interpretatione Pauliani responsi (1). Siquidem Azo tenet sufficere simplicem a solo separationem fructuum tam in fructuario, quam in bonae fidei possessore, ut eosdem ad heredes transmittat, etiamsi suo in horreo non recondiderit. At Accursius (2) opinatur puram a solo separationem in possessore quidem bonae fidei sat esse: in fructuario secus, cui requirit etiam in horreo repositionem.

LXXV. Ex istis DD. concertationibus originem ducunt in re nostra dubitationes in dividendis fructibus Ecclesiae maturis, sed non collectis inter profanos beneficiariorum heredes, et Ec-

---

sem fecit, et decessit, stipulam, quae in messe jacet, heredis ejus esse Labeo ait: spicam, quae terra tenetur, domini fundi esse: fructumque percipi, spica, aut foeno caeso, aut vua adempta, aut excussa olea: quamvis nondum tritum frumentum, aut oleum factum, vel vindemia coacta sit. Sed ut verum est, quod de olea excussa scripsit, ita aliter observandum de ea olea, quae per se deciderit. Iulianus ait fructuarii *fructus tunc fieri, cum eos perceperit*: bonae fiedi *autem* possessoris *mox, cum a solo separati sint.* His verbis Paullus conciliasse videtur adversantes Labeonis, et Iuliani sententias, distinguendo separationem operosam fructuum a solo fructuarii opera, vel per alium ejus nomine factam, a fortuita separatione, quae casu, vel beneficio furis contigerit. Probatque ut verum cum Labeone fructuum perceptionem ab usufructuario perfectam, statim ac eos a solo separaverit, vel opera sua, vel per alium, qui ejus nomine sic perceperit: qui propterea fructuarius suam facit spicam caesam, etsi nondum ex ea frumentum trituraverit, uvam e vitibus ademptam, licet nondum ex vuis vindemiam coegerit, foenum caesum, licet nondum in borreo illud condiderit: namque percepisse revera fructus videtur usufructuarius, qui per semetipsum, vel per alium mandato suo illos excusserit, atque a solo separaverit. Secus vero sensit de fructibus casus, vel per se decidentibus, et separatis, quos fructuarius non facit suos, nisi suam in illis percipiendis operam praestiterit.

(1) Paul. in *cit. l. si fructuarius.*

(2) Accurs. in *l. si fur D. de usufruct. ver. percipiatur.*

clesiam, vel Cameram, et successorem in beneficio. Doctorum alii cum Redoano (1) disputant, an clericus potius debeat possessori bonae fidei, quam fructuario comparari. Alii autem communiter cum glossa (2), et Calderino (3) sequentes praedictam Accursii opinionem, et comparantes beneficiarium usufructuario, non solam a fundo fructuum separationem requirunt, sed exigunt perceptionem ab ipso beneficiario, vel ab alio ejus nomine consummatam, seu repositam in horreo: quoniam usufructuarius non vi possessionis, sed fruitionis, et perceptionis facit fructus suos (4).

LXXVI. Sed omnis dubitandi ratio recentioribus Pontificum constitutionibus submota est. Nam Julius III. declaravit fructus Ecclesiarum, et beneficiorum collectos, vel exactos, et cum bonis profanis commixtos, et incorporatos tantum ad liberam beneficiariorum dispositionem, qui a Sede Apostolica obtinuerint indultum disponendi, spectare: fructus vero non exactos, non collectos, non commixtos ad Cameram Apostolicam esse reservatos (5). Requiritur ergo juxta litteram Julianae constituionis nedum exactio, quae nudae fructuum a solo separationi aequatur: sed etiam commixtio, quae repositioni in horreo, perfectaeque collectioni respondet, ut valeat Praelatos vigore indulti pontificii de fructibus ab Ecclesia perceptis, et quaesitis disponere. Verum ex constitutionibus Innocentii XII. et Benedicti XIII. de fructibus exactis etiam inconsumptis, et incommixtis Episcopi disponunt in favorem Cathedralium, et parochiarum. Itaque ubi agitur de successione Cathedralium, et parochialium Ecclesiarum ad fructus collectos non requiritur commixtio juxta expressas Innocentii, et Benedicti constitutiones: secus ubi de dispositione a Praelatis facta in favorem consanguineorum, vel extraneorum vigore indulti.

LXXVII. Ex multiformi tamen rerum mixtura, quam distinguit Pomponius ob tria corporum genera (6), commixtio vel

---

(1) Rodoan. *de spoliis cap.* 3. *num* 22.
(2) Gl. in *cap. si propter ver. primi anni de rescript. in VI.*
(3) Calderin. *cons.* 2. *de pecul. clericorum.*
(4) Card. de Luca *disc.* 81. *de benef. num.* 10, *et seqq.*
(5) Iul. III. in bullis jam expositis.
(6) Pompon in *l. rerum mixtura* 30. *D. de usurp., et usucap.*

vera, vel *aequipollens* esse potest. *Vera*, seu materialis dicitur quoties nequit in defuncti clerici patrimonio discerni, unde fructus obvenerint, ex Iavoleni definitione (1). Ubi Gothofredo videtur immixtio habere vim consumptionis. *Aequipollens*, seu formalis dicitur, quoties in horreo vel suo, vel alieno, repositi ab ipso beneficiario sint fructus, quamvis iidem ipsi revera extent seorsim, vel ad ejusdem manus reapse pervenerint, vel pecunia in banco deposita extet adhuc in faciem ipsius beneficiarii cum libertate disponendi sine reali mixtura. Istamque sufficere ad Julii III. mentem implendam, censuit Rota (2). Ideoque pecuniam a conductoribus, et inquilinis Ecclesiae exactam, atque in banco in faciem beneficiarii depositam, licet extantem, quemadmodum et fructus plene perceptos, et extantes in horreis, nondum consumptos sub spolio comprehendi, quatenus de iis recte disponat Praelatus indultum habens disponendi: alias eo indultum non obtinente, ad Ecclesiam, vel Cameram devolvuntur (3).

Tria autem genera sunt corporum, ait. *Unum quod continetur uno spiritu*, *et graece* γνομενον unitum *vocatur*, *ut homo*, *lignum, lapis, et similia. Alterum quod ex contingentibus, hoc est pluribus inter se cohaerentibus constat*. *quod* συνχμμενον, *idest* connexum *vocatur*, *ut aedificium*, *navis*, *armarium*. *Tertium quod ex distantibus constat*, *ut corpora plura non soluta*, *sed uni nomini subjecta veluti populus*, *legio*, *grex*.

(1) Iavolenus in *l. si alieni* 78. *D. de solut.*

(2) Rot. coram Io. Bapt. Coccino *dec.* 476. et Card. de Luca *dis.* 81. *de beneficiis num.* 13.

(3) Calder. in *cons.* 2. *de pecul. cleric.* ad rem hanc quinque casus distinxit. I: scilicet de beneficiario moriente fructibus separatis, sed in arca, vel campo jacentibus. II: fructibus a colono reconditis, sed nondum beneficiario traditis. III: fructibus beneficiario assignatis sed nondum consumptis. IV: fructibus a solo separatis, et a colono reconditis, sed minime traditis beneficiario mortuo, postquam cessserit, sed antequam venerit dies solutionis, qui mensem unum, vel plures concessisset colono ad fructus consignandos, vel pretium solvendum. V: denique moriente post elapsum quoque terminum dilationis, fructibus in specie ipsa, vel in pecunia minime solutis. Ex quibus in *cit. decis.* tertium casum tantummodo excepit de fructibus perceptis nondum consumptis, quos cle-

LXXVIII. Collecti autem, sed in eodem solo adhuc existentes ad successorem, vel Ecclesiam, vel Cameram indefinite pertinent in beneficiis tam habentibus, quam non habentibus adnexam curam animarum. Et quamvis in beneficio curato dividi fructus pendentes pro rata inter praedecessoris heredes, et successorem in beneficio censuissent Covarruvias (1), Parisius (2), aliique, attamen Cardinalis de Luca (3) testatur minime admissam in praxi distinctionem ejusmodi beneficiorum in puncto juris probabilem, ex qua beneficiarius curatus marito potius, quam usufructuario comparetur, transmissurus heredi suo portionem fructuum ex caussa onerosa pertinentium, instar fructuum dotalium, qui soluto matrimonio inter mariti heredes, et uxorem dividuntur pro rata temporis, quo matrimonium stetit sine distinctione perceptorum, vel inexactorum, quum marito cedant propter onera matrimonii compensanda, non ob simplex perceptionis lucrum (4).

LXXIX. Inde patet, cur hoc in Regno Nepolitano super omnibus regulariter Ecclesiis nedum Cathedralibus, et abbatiis nullius dioecesis, verum etiam parochialibus, praebendis, canonicatibus, et quibusvis beneficiis quoque simplicibus Camera Apostolica percipiat fructus pendentes, itemque vacationis tempore obvenientes, quos generalis spoliorum transactio non complectitur ex supradictis. Quoties propterea contingunt Ecclesiarum, beneficiorumque vacationes, Nuntiaturae commissarii, seu subcollectores in sua quisque dioecesi sequestrum ex officio imponunt fructibus eorumdem universis, eosque satagunt mox durante vacatione, quoad valent, percipere pro Camera Apostolica, ac rite vendere sub hasta sine fraude, rationem de iis Nuntio pontificio, ejusque officialibus reddituri (5). Sed mo-

---

ricus indultarius fecit suos, et jus quaesivit disponendi, ac transmittendi ad profanos heredes: in aliis vero casibus fructus inexactos haberi, atque ad Ecclesiam vel successorem declaravit inspecto jure communi spectare, vel novo jure ad Cameram.

(1) Covarruvias *lib.* 1. *var. cap* 15. *num.* 12.

(2) Parisius *lib.* 1. *de resignat. qu* 6. *in fin.*

(3) Card. de Luca *disc.* 100. *de benef. num.* 10.

(4) Ulp. in *l. fructus* 7. *D. soluto matrim. et l. un.* §. *eumque C. de rei uxoriae actione.*

(5) Paulus V. die 23. Aprilis 1610. sanxit, in venditionibus re-

ra debitorum frequentissima, et solutionum diebus cedentibus, et venientibus post possessionem a novis beneficiariis captam fit, ut Nuntiaturae tribunal tam inexactos, quam tempore vacationis maturatos fructus ad Cameram Apostolicam spectantes numquam integre colligat per suos commissarios, sed vix tertiam eorumdem partem.

LXXX. Mos quippe inolevit, ut Nuntius Apostolicus eosdem utriusque generis fructus camerales transactione consueta, vel heredibus decedentium clericorum, vel successoribus beneficiariis, Praelatisve cum ea ipsa transigentibus dimittat sub conditione solvendi Camerae Apostolicae certam pecuniae summam arbitrio ipsius Nuntii definiendam, quae tertiam fere partem fructuum cameralium numquam excedit. Et quoties fructus iidem deductis oneribus ducatos decem monetae hujus Regni non excedant: eos tunc condonat integros postulanti cuique vel heredi, vel successori rescribens: *oret pro Sanctissimo*. Saepe fit etiam ut Romanus ipse Pontifex alicujus Capituli, Clerique, vel novi Praelati precibus indulgens ratam eorumdem fructuum cameralem in tribunali Nuntiaturae aut liquidatam, aut liquidandam per litteras Thesaurarii pontificii condonet ex toto, vel ex parte, ut erogetur in restaurationem ipsius Ecclesiae vacantis (1). Ut manifestae pateant camerales ratae, Commissarii Nuntiaturae per dioeceses constituti de singulis beneficiorum vacationibus certiorem cito faciunt Nuntium Apostolicum: mox acceptis ab eo litteris

---

rum ex obvenientibus ad Cameram spoliis, ut fiant edicta publica, et plus offerenti sub hasta publica vendantur, sub poena excommunicationis ipso facto incurrendae, aliisque poenis arbitrio Nuntii infligendis. *Prohibemus*, inquit Papa, *ne subcollectores, commissarii, auditores, vel alii officiales, et ministri quicumque tribunalis ipsius Nuncii, minusque ipsius* consanguinei, *vel* affines *in primo vel secundo gradu, aut* familiares *tam Nuntii praedicti, quam aliorum praedictorum dicti tribunalis per se, vel suppositam personam bona, et res spoliorum hujusmodi emere praesumant. Si quid autem contra quomodocumque attentatum fuerit, illud ex tunc* irritum, *et* inane *decernimus, ac eosdem ad omne, et qualecumque damnum, et interesse, quod Cameram propterea pati contigerit, teneri volumus.*

(1) Id quod pontificia liberalitate Bened. XIV. usu jam viguisse testatur Pontifex idem in const. *pastoralis* art. 4.

relationem fructuum jubentibus, referunt omnes vacantis Ecclesiae, aut beneficii fructus, et onera cuncta, explicando propria messis, seu collectionis naturalis tempora peculiaria, moribus locorum constituta, diesque a partibus condictos ad solvendum civiles fructus locationum, seu pensionum, annuosque redditus (1). Inde ratiocinator Nuntiaturae supputans ratas ad Cameram spectantes deductis oneribus puram putam earum summam colligit. Eaque vis Nuntius ipse rescribit, quod ex ea summa *solutis Camerae ducatis* tot *infra mensem*, qui vel aequant tertiam, vel infra eam sunt suo boni viri arbitrio, reliqui fructus omnes camerales in commissarii relatione descripti *relaxentur* oratori. Tandem soluta Camerae depositario pecunia designata, solutisque simul taxis consuetis officialium, dantur a Nuntio litterae ad commissarium tollentes sequestrum, et perfectam promulgantes transactionem.

LXXXI. In Ecclesiis vero Cathedralibus regiae nominationis res aliter se habet. Fructus enim pendentes, totoque vacationis tempore obvenientes per oeconomos regios colliguntur, et successoribus reservantur, subductis oneribus, praetereaque ducatis centum, qui persolvuntur in singulis istarum vacationibus huic regiae Studiorum Universitati, et centum aliis ducatis pro cujusque collectoris oeconomi stipendio. Idem quoque servatur quoad inferiores Ecclesias, abbatias, et beneficia de patronatu regio, vel feudali Baronum ex vetustissimis praesertim clausulis regii placiti supra memoratis.

LXXXII. Si tamen beneficium, aut Ecclesia per resignationem vacaverit, inexactos, et pendentes fructus resignans poterit sibimetipsi reservare: alias praesumitur eos ipsi etiam resignatario dimisisse una cum renunciato beneficio: sibique tunc imputet, cur illos ipse non sibi reservaverit (2). Nam Pius IV. fructus beneficiorum per *cessum* vacantium Camerae attribuere noluit (3). Hoc tamen in Regno successoribus ad beneficia re-

(1) Formam, et methodum ejusdem relationum videsis in *cit.* libello *instructionum pro subcollectoribus, et commissariis* Archiepiscopi Carthaginensis Iosephi Lucatelli Sedis Apostolicae Nuntii, typis Mutianis recuso Neapoli an. 1760.

(2) Card. de Luca *disc.* 84. *de benef. num.* 5.

(3) Pius IV. in *const.* superius relata 48. Ad Episcopum dimit-

signata exigere non permittit Nuntiaturae tribunal tam fructus pendentes, et inexactos, quoties neglexerit resignans eos sibi reservare, quam ratam aliorum fructuum, et naturalium, et civilium a die admissae per Summum Pontificem resignationis usque ad possessionem successorum: nisi transactionem ipsi antea postulaverint, et obtinuerint ab eo, et solverint Apostolicae Camerae tertiam deductis oneribus partem, vel aliam arbitrio Nuntii transigentis condictam summam.

LXXXIII. Divisionem fructuum pendentium inter Ecclesiam, vel Cameram Apostolicam, et successorem perinde faciendam esse, ac fructuum praediorum dotalium, tradit Card. de Luca (1) pro rata quidem temporis, annum computando a die, quo terra incipit fructus concipere naturales, frumentum scilicet, ac fruges initio Septembris, vinum Novembris, oleum, et fructus hyemales Decembris, herbae aestivae Aprilis, hyemales Octobris. Sicubi autem celerius, vel tardius ii producuntur, conditio illius regionis ab aliis varians spectanda est (2). *Utique in fructibus a viro retinendis, neque dies dotis constitutae, neque nuptiarum observabitur: sed quo primum dotalis praedii tradita possessio est*, respondit Ulpianus (3). Igitur ante diem possessionis suae nullos suo jure fructus novus beneficiarius percipit ex praediis beneficiariis, perinde ac vir ex dotalibus praediis: sed pendentes dividit cum Camera Apostolica, vel Ecclesia. Quoties autem fructus in uno, eodemque anno vacationis partim naturales, partim civiles colligantur ex iisdem praediis: confundendi tunc utriusque sunt, nimirum fructus integri ex dotali praedio collecti naturaliter cum civili ejusdem locati praedii pensione instantis anni exigenda insimul aggregantur, ut quota ex utriusque pro ratione temporis, et confusarum quantitatum exinde viro dotis fructuario contribuatur secundum regulam a Pipiano traditam (4). Sed nullius ea usus est inter novos bene-

---

tentem fructus Ecclesiae dimissae usque ad diem admissae resignationis pertinere, postea secus, multis probat Rigantius *to.* 1. *in Reg.* 2. §. 3. *num.* 18., *et seq.*

(1) Card. de Luca *disc.* 100. *de benef. num.* 4, *et* 24.

(2) Ex cit. Instruct. Subcollect. *num.* 16.

(3) Ulp. in *l. de divisione* 5. D. *solut. matr.*

(4) Papinianus ab Ulpiano laudatus in *l. fructus* 7. §. 1. *D. so-*

ficiarios et Cameram, vel Ecclesiam, quae integros praeteriti anni fructus a morientibus beneficiariis non collectos, nec exactos quum naturales, tum civiles sibi vindicat. *Illos enim fructus, quos mulier percepit, antequam nuberet, non debere in contributionem venire*, Ulpianus respondit (1). *Quod in anno dicitur, potest dici et in sex mensibus, si bis in anno fructus capientur: ut est in locis irriguis. Et in pluribus annis idem dici potest, ut in sylva caedua*, ex ejusdem Jureconsulti sententia (2). Civiles vero fructus, qui videntur singulis diebus decurrrere, ac percipi, fructuario ejusque heredi adquiri pro rata dierum, quibus mansit ususfructus, sequentium dierum ratas ad proprietarium transire, Ulpianus etiam docet (3).

LXXIV. Fructus eos esse constat, qui deducta impensa supererunt (4). Ideo reficere impensas culturae, et fructuum gratia factas debet Ecclesia, vel successor, vel Camera super fructibus ex vacante beneficio obvenientibus, vel eas exinde detrahet profanus indultarii Praelati heres, simul, et debita ipsius (5).

---

luto matr. quemadm. dos petat. « Divortio facto fructus dividi ait, » non ex die locationis, sed habita ratione praecedentis temporis, » quo mulier in matrimonio fuit. Neque enim si vindemiae tempo- » re fundus in dotem datus sit, cumque vir ex Kal. Novemb. pri- » mis fruendum locaverit, mensis Ianuarii suprema die, facto di- » vortio, retinere virum, et vindemiae fructus, et ejus anni, quo » divortium factum est, quartam partem mercedis aequum est: » alioquin si coactis vindemiis altera die divortium intercedat, » fructus integros retinebit. Itaque si fine mensis Ianuarii divortium » fiat, et quatuor mensibus matrimonium steterit, vindemiae fru- » ctus, et quarta portio instantis anni confundi debebunt, ut ex ea » pecunia tertia portio viro relinquatur. » Hunc textum explicant Cujacius *lib* 4. *feudor. cap.* 30, et Perezius ad *tit. C. soluto matr. num.* 11. Eamdem proportionis regulam praedocuit Euclides *lib.* 7. *reg.* 13. ubi eamdem esse ait rationem confusorum antecedentium, puta 12 ✠ 3. = 15. ad confusa consequentia 4. ✠ 1. = 5, quae cujusque antecedentis est cum suo consequenti, puta 12. ad 4, vel 3. ad 1.

(1) Ulp. in *cit. l. fructus* 7. §. 4.

(2) Ibidem §. 6, *et* 7.

(3) Ulp. in *l. sed. etsi quid.* 25. §. 2, et Paulus in *l. si operas* 26. *D. de usufructu.*

(4) Ulpian. in *dict. l.* 7. *D. solut. matrim.*

(5) Ex Paullo in *l. Titius Maevio* 50. *D. de usufr.*

Ubi ex privilegio, ait Bonifacius VIII., *vel consuetudine, seu alia de caussa rationabili sibi aliquis asserit bona competere supradicta Ecclesiae vacantis, hoc de illis bonis solum debet intelligi, quae* solutis debitis, *si qua sunt, et iis, quae fuerint necessaria pro servitoribus, et ministris, ac incumbentibus* oneribus *usque ad novos redditus supportandis, congrue reservatis, ex ipsis reperta fuerint superesse* (1). Tum Julius III. generatim statuit ex fructibus beneficiorum inexactis, et pendentibus, si aliunde ex aliis ipsorum beneficiariorum bonis solvi non possint, persolvenda esse debita omnia decedentium beneficiariorum (2).

LXXXV. Dubitari exinde contingit, utrum ea etiam debita, quae ante praelaturam, et possessionem Ecclesiae, vel quovis tempore sint sine ulla utilitate Ecclesiae, et beneficii contracta, debeat successor, vel Camera Apostolica persolvere? Sed sententia negans usu invaluit. Nam pro Ecclesiae necessitate, vel utilitate solum contracta praedecessoris debita solvere ex fructibus ecclesiasticis successorem debere, non secus, quam filius debita patris, Alexander III. rescripsit (3). Aes proinde alienum in primis pro substentatione Praelati, seu in ejus alimenta, vestes, valetudinem, et similia impensum aestimatur pro necessitate, vel utilitate Ecclesiae acceptum. *Nam cibariorum impensae*, ait Cajus, *naturali ratione ad eum pertinent, qui utendum accepisset hominem* (4). Et Ecclesia eam ob rem suis altari inservientibus Clericis proventus altaris, unde vivant, largitur (5). 2: pro tuendis Ecclesiae juribus, et negotiis legitime promovendis (6). 3: pro remuneratione impensi obsequii quidquid promiserint Episcopi de proventibus ecclesiasticis, id totum oportet eos solvere (7); quale est honorarium advocati ob patrocinium defuncto Praelato praestitum, et salarium famulorum, quod infra

---

(1) Bonif. VIII. in *cap. praesenti de offic. ord. in VI.*
(2) Iul. III. in dict. bull. *cum sicut nobis*, aliaque incipiente *dudum*.
(3) Alexander III. in *cap. 1. de solutionibus.*
(4) Cajus in *l. in rebus* 18. §. 2. *D. commodati.*
(5) *Cap. cum secundum Apostolum* 16. *de praebendis.*
(6) *Cap. cum pro caussa* 6. *de procuratoribus.*
(7) *Can. quicumque C.* 12. *qu.* 2.

annum a morte Praelati computandum petatur super spolio (1). 4: pro impetratione quoque dignitatis, vel beneficii, et pro bullarum expeditione, vel pro negotio electionis instruendo, et exequendo: quum in ejusmodi rebus Ecclesiarum suarum persequi utilitatem censeantur (2). Quidquid ergo pro utilitatibus Ecclesiae clericus expenderit, aut dispendii, vel detrimenti pertulerit, totum ex rebus Ecclesiae reficiendum censuit Concilium Bracarense III. (3).

LXXXVI. Versio autem aeris alieni in utilitatem Ecclesiae, antequam fiat solutio, probanda est. Contrahentes ideo cum Praelatis, et beneficiariis, praesertim qui mutuam illis dant pecuniam, satagere debent, ut ea in utilitatem Ecclesiae convertatur: id enim nisi constiterit, Ecclesiam nequibunt ad satisfactionem compellere (4). Idem quoque dicendum de iis, qui res, vel pecunias deposuerint in manibus clericorum. Ex hisce juribus consequitur alia clericorum debita praeter Ecclesiae utilitatem contracta, et quae in ipsius utilitatem cessisse non constiterit, neque a successore, neque a Camera esse persolvenda tam super ecclesiasticis bonis spoliorum, quam super fructibus inexactis, ac pendentibus, et vacationis tempore obvenientibus. Siquidem jure peculii potius, quam hereditatis titulo, Ecclesia, vel Camera, vel successor spolia clericorum, et bona intuitu Ecclesiae quaesita percipiunt (5). Et quoniam ex contractibus, negotiisque gestis filiorum familias non datur in patrem actio, nisi jussu patris gestum negotium sit, vel in ipsius utilitatem res versa, vel denique in quantum vires peculii suppetant (6): dicendum est, nisi aes alienum decedentium Praelatorum ostendatur cum assensu apostolico rite acceptum fuisse ob necessitatem Ecclesiae, vel redundasse in ejus utilitatem, peculii ecclesiastici vires

---

(1) Ex const. Paulli III. *cum sicut nobis* die 21. Aprilis 1545. et Redoan. *qu.* 10. *num.* 33.

(2) *Cap. cum non deceat* 30. *de electione*, et Redoan. *d. qu.* 10. *n.* 37.

(3) Conc. Bracaren. III. in *can. quicumque C.* 12. *qu.* 4.

(4) *Cap. quod quibusdam* 4. *de fidejussoribus.*

(5) *Cap. gravis* 1. *de deposito.*

(6) Cajus in *l.* 1, et Ulpian. in *l.* 2. *D. quod cum eo*, *qui in aliena potestate est*, *negotium gestum esse dicatur.*

omnino defecisse per eorum obitum. Quia beneficiarii omnes mortis tempore instar usuariorum habentur, quibus Ecclesia morientibus administrationem peculii ecclesiastici omnino adimit (1).

LXXXVII. Tametsi Lucius III. rescripsit, quod debita profana, et fidejussiones quoque a clericis praestitas debeant ii persolvere, unde praxis mandavit sequestro dandi redditus etiam ecclesiasticos, instantibus quibuslibet creditoribus (2): nihilominus decretalis isthaec locum obtinet non utique post mortem beneficiariorum, sed ipsis (ut littera textus palam ostendit) viventibus, qui fructus faciunt suos, utque suos distrahunt, quoadusque sua ipsorum duret administratio, et concessio peculii ecclesiastici. Quod ergo jus quaesiverunt creditores clericorum permittente Ecclesia super fructibus, et peculio ecclesiastico, experiantur in judicio contra viventes debitores, et quod sibi debetur, persequantur in tempore opportuno. Mortuis enim clericis peculium eorum evanescit, et Ecclesia res suas vindicando injuriam creditoribus profanis nullam infert, suo dum ea jure utitur: nec lucrari quidpiam videtur eorum jactura, dum nihil utilitatis ex ipsorum pecunia sensit. Si tamen clericis Ecclesia, seu Apostolica Sedes indultum testandi, vel ad profanos heredes transmittendi bona intuitu Ecclesiae quaesita concesserit: haeres omnia quaevis debita exolvet ex fructibus, quos defunctus clericus fecerat suos. Nam creditore beneficiarii nullum super fructibus ecclesiasticis jus habere dicitur, donec non fuerint a solo separati, et collecti, et commixti: et nonnisi postquam beneficiarius eosdem fecerit suos, adquirunt hypothecam super illis, tamquam bonis privatis, et saecularibus, quae sunt in commercio (3) (*).

---

(1) Ex supradictis *cap.* 17. *n.* 23.

(2) Ex supradictis eodem *cap.* 17. *n.* 8.

(3) Card. de Luca *de pensionibus disc.* 9. *num.* 2.

(*) Concordatorum lege an. 1818. art. XVII. constitutum:

I. Quod dioecesanae Administrationes in qualibet Episcopali, vel Metropolitana Ecclesia constituendae forent, suppresso jam Monte frumentario, sive regia administratione spoliorum, et redditnum Mensarum Episcopalium, Abbatiarum, ac aliorum titulorum.

II. Cautum Administrationes easdem duobus Canonicis consta-

Haec satis ad hujus opusculi secundas aegro quidem animo susceptas curas, multum, et saepe intermissas, vix hodie tandem deposito calamo emancipatas. Priorem ipsius formam si tenuem, et rudiorem usque modo boni, et aequi non despexistis: futurum inde spes mihi aliqua subest, ut hanc triplo majorem quoad senescentes jam, pluribusque intentae vires tulerunt, subsecivis horis expolitam accipietis aequiores. Neap. VI. Kal. Jun. 1765.

---

re, qui tertio quoque anno a Capitulis per suffragiorum pluralitatem essent eligendi, ac renovandi: nec non Regio Procuratore ab Augustissimo Utriusque Siciliae Rege Nostro designando.

III. Sancitum quod cuivis Dioecesanae Administrationi Episcopus, vel ejus Vicarius generalis praeesset: in Ecclesia vero viduata Pastore Vicarius Capitularis.

IV. Tandem decretum quod servata dimidia parte redditunm Mensarum Episcopalium pro eligendo earumdem Antistite, fructus percepti ex titulis vacantibus, in Ecclesias ipsas, Seminaria, hospitalia, aliosque pios usus erogari debeant.

FINIS TOMI III. ET ULTIMI.

INDEX

CAPITUM TOMI III.